

คู่มือพระอุปัชฌาย์

โดย

พระธรรมวโรดม

(บุญมา คุณสมบัติโน ป.ธ.๙)

อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม

วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร

จัดพิมพ์ พ.ศ.๒๕๕๘

คู่มือพระอุปัชฌาย์

โดย

พระธรรมวโรดม

(บุญมา คุณสมปโน ป.ธ.๙)

อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม

วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร

จัดพิมพ์โดย

วัดในสาขาของวัดพระธรรมกายทั่วโลก

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

อนุโมทนา

การฝึกซ้อมบวรม หรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ ตามความ
ในข้อ ๙ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) เป็นหน้าที่
ของเจ้าคณะภาค

เพื่อให้การฝึกซ้อมบวรม หรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์มี
ประสิทธิภาพ และเป็นเอกภาพตามพระธรรมวินัย เจ้าคณะภาคและ
รองเจ้าคณะภาคทุกภาค จึงได้จัดให้มีการฝึกซ้อมบวรม หรือสอบ
ความรู้ร่วมกันที่วัดสามพระยา กรุงเทพฯ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๐๙
จนถึงปัจจุบัน โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร
ป.ธ.๙) ครั้งดำรงสมณศักดิ์ พระธรรมปิฎกญาบดี เป็นประธานอำนวยการ
เป็นเหตุให้เกิดผลดีแก่สังฆมณฑลอย่างมาก

ในการนี้ ได้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง มีท่านเจ้าคุณพระอุบาลี
คุณูปมาจารย์ (กมล กมโล ป.ธ.๖) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ครั้งดำรงสมณศักดิ์ พระธรรมเสนานี เป็นประธาน จัดทำหนังสือเรื่อง
วิธีบรรพชาอุปสมบท พิมพ์ที่โรงพิมพ์การศาสนา ดังมีพระปรารภของ
เจ้าพระคุณ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น
ปุณฺณสิริมหาเถร) ความตอนหนึ่งว่า

"เพื่อให้มีแบบแผนอันจะพึงยึดถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน จึงขอ
ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการ และกุลบุตรผู้จะบรรพชาอุปสมบท ใช้หนังสือ
วิธีบรรพชาอุปสมบทเล่มนี้เป็นแนวปฏิบัติโดยทั่วกัน"

ต่อมาท่านเจ้าคุณ พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมฺปนฺโน ป.ธ.
๙) วัดเบญจมบพิตร ขณะดำรงสมณศักดิ์ พระธรรมวิมลโมลี ได้รวบรวม
และเรียบเรียงหนังสือ "คู่มือพระอุปัชฌาย์" ตามแนวหนังสือวิธีบรรพชา
อุปสมบทดังกล่าว และประมวลเรื่องที่พระอุปัชฌาย์ควรทราบเข้าด้วย
เช่น เรื่องกฎมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้องกับพระอุปัชฌาย์ อันเป็นแนว

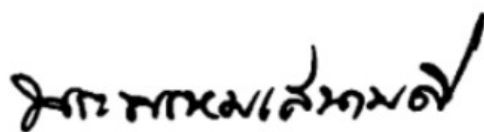
คู่มือพระอุปัชฌาย์

ให้การจัดทำหนังสือคู่มือพระอุปัชฌาย์ในครั้งต่อๆ มายึดเป็นต้นแบบจนถึงปัจจุบัน อันนับได้ว่าช่วยให้พระอุปัชฌาย์ได้มีหนังสือคู่มือที่ดี มีหลักเกณฑ์ถูกต้องตามพระบรมพุทธานุญาต และมีระเบียบแบบแผนตรงตามมติของมหาเถรสมาคมไว้ยึดถือปฏิบัติโดยทั่วกัน

ภายหลังข้าพเจ้าได้พิจารณาเห็นว่า กฎระเบียบตามที่ปรากฏอยู่ในหนังสือคู่มือพระอุปัชฌาย์เล่มเก่าบางส่วน ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยมติมหาเถรสมาคม สมควรที่จะได้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น จึงได้มอบหมายให้พระครูปลัดสุวัฒนวิมลคุณ (สมดี คุณธมฺโม ป.ธ.๗) ได้รวบรวมและเรียบเรียงเพิ่มเติมเรื่อยมา โดยรวบรวมเอาปัญหาที่พระอุปัชฌาย์ตอบในการสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ในปีก่อนๆ เข้าไว้ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกในการฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์สืบไป

ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ ได้รับความอุปถัมภ์ทุนจัดพิมพ์จากวัดในสาขาของวัดพระธรรมกายทั่วโลก ในนามของผู้ดำเนินการพิมพ์หนังสือคู่มือพระอุปัชฌาย์ และผู้เข้ารับการฝึกซ้อมอบรมพระอุปัชฌาย์ ขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขออำนาจกุศลผลบุญแห่งธรรมทานจงบันดาลความสุขความเจริญแก่ทุกท่านตลอดจิรัฏฐิติกาล เทอญ.

(พระพรหมเสนาบดี)

เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาราชวรวิหาร

รองเจ้าคณะภาค ๗

๑๒ มกราคม ๒๕๕๘

สารบัญ

การอบรมภาควิชาการ	๑
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์	๑
- ระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ.๒๕๓๗	๑๕
การเตรียมตัวทดสอบภาคปฏิบัติ	๑๙
การให้บรรพชาอุปสมบทแบบเดิม	๑๙
การปฏิบัติหน้าที่อุปสัมปทาเปกข์	๑๙
- คำขอบรรพชาแบบเดิม	๑๙
การปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์	๒๑
- คำสอนนาค (พระธรรมปิฎก ติสฺสทตฺตมหาเถร)	๒๑
- การสอนมูลกรรมฐาน	๒๓
- คำสอนนาคอีกแบบหนึ่ง	๒๕
- การสอนมูลกรรมฐาน (อีกแบบหนึ่ง)	๒๘
- คำขอไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม	๒๙
การปฏิบัติหน้าที่พระกรรมวาจาจารย์	๓๐
- การให้ไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม	๓๐
- คำขอนิสังขแบบเดิม	๓๕
- การให้นิสังข	๓๖
- การบอกบาตรและไตรจีวร	๓๗
- คำบอกสมณบริวาร	๓๘
- การสวดกรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนช่อมอุปสัมปทาเปกข์	๓๙
- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนช่อมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว	๔๐
- กรรมวาจาสมมติตน	

เพื่อสอนซ่อมอุปสัมปทาเปกข์คู่	๔๐
- คำสอนซ่อม	๔๐
- กรรมวาจา	
เรียกอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยวเข้าหมู่สงฆ์	๔๒
- กรรมวาจา	
เรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เข้าหมู่สงฆ์	๔๒
- คำขออุปสมบทเดี่ยว	๔๒
- คำขออุปสมบทคู่	๔๓
- การอุปโลกเผติยสงฆ์	๔๓
- คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์	
สำหรับอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว	๔๓
- คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์	
สำหรับอุปสัมปทาเปกข์คู่	๔๔
- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถาม	
อันตรายิกรรมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว	๔๔
- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถาม	
อันตรายิกรรมอุปสัมปทาเปกข์คู่	๔๕
- คำสวดถามอันตรายิกรรม	๔๕
- ผู้ตติจตุตถกรรมวาจาอุปสมบทเดี่ยว	๔๖
- ผู้ตติจตุตถกรรมวาจาอุปสมบทคู่	๔๗
- การลงเวลาสำเร็จความเป็นภิกษุภาวะ	๔๘
การบอกอนุศาสน์	๔๘
- คำบอกอนุศาสน์แบบเดิม	๔๙
- คำบอกอนุศาสน์	๕๐
การให้บรรพชาอุปสมบทแบบใหม่	๕๓
การปฏิบัติหน้าที่อุปสัมปทาเปกข์	๕๓
การปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์	๕๔
- คำสอนนาค (สมเด็จพระสังฆราช กิตติโสภณมหาเถร)	๕๔

- การสอนมูลกรรมฐาน ๕๖
- คำขอไตรสรณคมน์และศีลแบบใหม่ ๕๘
- คำขอนิสัยแบบใหม่ ๖๐
- การให้นิสัย ๖๐
- การบอกบาตรและไตรจีวร ๖๒
- คำบอกสมณบริวาร ๖๒
- การสวดกรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนช่อมอุปสัมปทาเปกข์ ๖๒
- กรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนช่อมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว ๖๔
- กรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนช่อมอุปสัมปทาเปกข์คู่ ๖๕
- คำสอนช่อม ๖๕
- กรรมวาจา
เรียกอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยวเข้าหมู่สงฆ์ ๖๖
- กรรมวาจา
เรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เข้าหมู่สงฆ์ ๖๗
- คำขออุปสมบทเดี่ยว ๖๗
- คำขออุปสมบทคู่ ๖๗
- การอุปโลกน์เผติยสงฆ์ ๖๘**
- คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์
สำหรับอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว ๖๘
- คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์
สำหรับอุปสัมปทาเปกข์คู่ ๖๙
- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถาม
อันตรายิภกรรมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว ๖๙
- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถาม
อันตรายิภกรรมอุปสัมปทาเปกข์คู่ ๗๐
- คำสวดถามอันตรายิภกรรม ๗๐
- ญัตติจตุตถกรรมวาจา

คู่มือพระอุปัชฌาย์

อุปสมบทเดี่ยว	๗๑
- ญัตติจตุตถกรรมวาจา	
อุปสมบทคู่	๗๒
- การลงเวลาสำเร็จความเป็นภิกษุภาวะ	๗๓
- การบอกอนุศาสน์	๗๓
- คำบอกอนุศาสน์แบบใหม่	๗๔
- คำแปลอนุศาสน์ ๘ อย่าง	๗๘
ภาคผนวก	๘๑
- แผนผังการจัดที่นั่งในพิธีอุปสมบทกรรม	๘๒
- การนับอายุผู้จะอุปสมบท	๘๔
- การเปลี่ยนวิภัตติและการันต์	
เฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม	๘๗
- การอาเทศนิกหิตสนธิ	๙๑
- การตั้งฉายาตามวันเกิดอุปสัมปทาเปกข์	๙๒
- แบบฟอร์ม ผลการฝึกซ้อมอบรมพระอุปัชฌาย์	
ภาคปฏิบัติ	๙๕
- แบบฟอร์ม รายละเอียดการสอบภาคปฏิบัติ	๙๖
- ปัญหาในการฝึกซ้อมอบรมพระอุปัชฌาย์ รุ่นที่ ๔๗	
พุทธศักราช ๒๕๕๕	๙๗
- ปัญหาในการฝึกซ้อมอบรมพระอุปัชฌาย์ รุ่นที่ ๔๘	
พุทธศักราช ๒๕๕๖	๑๐๓
- ปัญหาในการฝึกซ้อมอบรมพระอุปัชฌาย์ รุ่นที่ ๔๙	
พุทธศักราช ๒๕๕๗	๑๐๙
- วิธีทำและส่งบัญชีสัทธินวาริก	๑๑๖
- กำหนดการจัดส่งบัญชีสัทธินวาริก	๑๑๗
- ตัวอย่างบัญชีสัทธินวาริกพระอุปัชฌาย์ สว.๑	๑๑๘
- เอกสารอ้างอิง	๑๑๙

คู่มือพระอุปัชฌาย์

การอบรมภาควิชาการ

พระสังฆาธิการทุกรูป ผู้เข้ารับการอบรมเป็นพระอุปัชฌาย์ ต้องตั้งใจรับฟังคำบรรยายถวายเป็นความรู้เรื่องกฏมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ และระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เพราะเป็นหลักปฏิบัติของพระอุปัชฌาย์โดยตรง และเป็นหลักสำหรับออกปัญหาทดสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ภาควิชาการอีกด้วย

กฏมหาเถรสมาคม

ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์*

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีร่ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฏมหาเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

* ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๓ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๖

ข้อ ๑ กฎมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์”

ข้อ ๒ กฎมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก
(๑) กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์
(๒) กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

บรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในกฎมหาเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎมหาเถรสมาคมนี้แทน

หมวด ๑ บททั่วไป

ข้อ ๔ ในกฎมหาเถรสมาคมนี้ “พระอุปัชฌาย์” หมายความว่า พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่เป็นประธาน และรับผิดชอบในการให้บรรพชาอุปสมบท ตามบทบัญญัติแห่งกฎมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๕ พระอุปัชฌาย์ มี ๒ ประเภท
(๑) พระอุปัชฌาย์สามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากเจ้าคณะใหญ่
(๒) พระอุปัชฌาย์วิสามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพระสังฆราช

ข้อ ๖ พระภิกษุผู้ได้รับตราตั้งพระอุปัชฌาย์อยู่ก่อนใช้
กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้คงเป็นพระอุปัชฌาย์ ตามบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายเถรสมาคมนี้

หมวดที่ ๒ การแต่งตั้งพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๗ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลหนึ่ง ให้มีพระอุปัชฌาย์
เพียงหนึ่งรูป เว้นแต่มีกรณีพิเศษ

ข้อ ๘ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระอุปัชฌาย์ ต้องประกอบ
ด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีตำแหน่งในทางปกครองชั้นเจ้าอาวาสขึ้นไป
เว้นแต่พระอารามหลวง

(๒) มีพรรษาพ้น ๑๐

(๓) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถหรือ
มีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรืออาพาธเป็นโรคติดต่อ เช่น โรคเรื้อน
หรือวัณโรคในระยะอันตราย

(๔) มีประวัติความประพฤติดี

(๕) เป็นที่นับถือของประชาชน ทั้งบรรพชิตและ
คฤหัสถ์

(๖) เป็นเปรียญหรือนักธรรมชั้นเอก เว้นแต่ในบาง
ท้องถิ่น ซึ่งเจ้าคณะพิจารณาเห็นสมควรผ่อนผัน

(๗) มีความสามารถฝึกสอนผู้อยู่ในปกครอง ให้เป็น
ภิกษุสามเณรที่ดี ตามพระธรรมวินัยและสามารถบำเพ็ญกรณียกิจ
อันอยู่ในหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ได้

(๘) มีความรู้ความสามารถ ทำอุปสมบทกรรมให้ถูกต้อง ตามพระวินัยและระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์

ข้อ ๙ ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า เจ้าคณะจังหวัดเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้พิจารณาเลือกพระสังฆาธิการผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติตามข้อ ๘ แล้วรายงานรับรองขอแต่งตั้งเสนอขึ้นไปตามลำดับ จนถึงเจ้าคณะภาค ดังนี้

(๑) ตั้งรองเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

(๒) ตั้งรองเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะตำบลเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะอำเภอเป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

(๓) ตั้งรองเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะตำบลเป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

เมื่อเจ้าคณะภาคได้รับรายงานรับรองขอแต่งตั้งแล้วให้ดำเนินการฝึกซ้อมอบรม หรือสอบความรู้ตามความในข้อ ๔๑ เมื่อเห็นเป็นการสมควรแล้ว ให้เสนอรายงานรับรองไปยังเจ้าคณะใหญ่ เพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ต่อไป

ข้อ ๑๐ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะจังหวัด เป็นพระอุปัชฌาย์ ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือรายงานตามลำดับ เพื่อสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวงเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาเลือกแล้วเสนอรายงานรับรองตามลำดับ เพื่อทรงแต่งตั้งตามความในวรรคต้น

ข้อ ๑๑ พระสังฆาธิการจะปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์ได้ ต่อเมื่อได้รับตราตั้งพระอุปัชฌาย์แล้ว

หมวด ๓ หน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๑๒ พระอุปัชฌาย์มีหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร
ได้เฉพาะตน และเฉพาะภายในเขตตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎ
มหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๑๓ พระอุปัชฌาย์ต้องพบและสอบสวนกุลบุตร ให้ได้
คุณลักษณะก่อน จึงรับให้บรรพชาอุปสมบทได้ คุณลักษณะของ
กุลบุตรนั้น ดังนี้

(๑) เป็นคนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบล หรืออำเภอ
ที่จะบวช และมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม หรือแม้มีภูมิลำเนาอยู่
ในเขตอื่น แต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่า เป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพ
ชอบธรรม มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่คนจรจัด

(๒) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดีประพฤติกชอบ
ไม่มีความประพฤติเสียหาย เช่น ดิดสุราหรือยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

(๓) มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยได้

(๔) ไม่เป็นผู้มีทิวาวัชิต

(๕) เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษและมีร่างกายสมบูรณ์
อาจบำเพ็ญสมณกิจได้ ไม่เป็นคนชราไร้ความสามารถ หรือทุพพลภาพ
หรือพิการ

(๖) มีสมณบริวารครบถ้วนและถูกต้องตามพระวินัย

(๗) เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้
ด้วยตนเองและถูกต้อง ไม่วิบัติ

ข้อ ๑๔ พระอุปัชฌาย์ต้องงดเว้นการให้บรรพชาอุปสมบท
แก่คนต้องห้ามเหล่านี้

- (๑) คนทำความผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน
- (๒) คนหลบหนีราชการ
- (๓) คนต้องหาในคดีอาญา
- (๔) คนเคยถูกตัดสิ้นจำคุกโดยฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ
- (๕) คนถูกห้ามอุปสมบทเด็ดขาดทางพระศาสนา
- (๖) คนมีโรคติดต่อเป็นที่น่ารังเกียจ เช่น วัณโรค

ในระยะอันตราย

- (๗) คนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจพระศาสนาได้

ข้อ ๑๕ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทในวัดใด ต้องได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ห้ามเข้าไปให้บรรพชาอุปสมบทในวัดของผู้อื่นโดยมิได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาส

ข้อ ๑๖ เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์จะรับผู้ใดบวช ต้องมีผู้รับรองและให้ผู้รับรองของผู้นั้น นำผู้จะบวชมาขอบตัวพร้อมด้วยใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ ๔๑ ซึ่งจะขอได้จากพระอุปัชฌาย์ ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ให้เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบสวนผู้จะมาบวชตามความในข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ ซึ่งปรากฏตามข้อปฏิบัติในใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และสอบถามผู้รับรองตามข้อรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท จนเป็นที่เข้าใจถูกต้องตรงกันดีแล้ว จึงรับใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบทและใบรับรอง แล้วดำเนินการฝึกซ้อมผู้จะบวชต่อไป

ข้อ ๑๗ เจ้าอาวาสผู้มีได้เป็นพระอุปัชฌาย์จะรับผู้ใดบวชในวัดของตน ให้นำผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบทนั้น ไปมอบตัวแก่พระอุปัชฌาย์ พร้อมทั้งใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบทและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระอุปัชฌาย์ผู้จะรับบวชปฏิบัติตามความใน
ข้อ ๑๖ วรรค ๒

ข้อ ๑๘ โบสถ์ครุฑบรรพชาอุปสมบท และโบสถ์รับรองผู้จะ
บรรพชาอุปสมบท ให้ยื่นต่อเจ้าอาวาสผู้มีได้เป็นพระอุปัชฌาย์ ๒ ฉบับ
เพื่อเจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ฉบับหนึ่ง และพระอุปัชฌาย์เก็บรักษาไว้
ฉบับหนึ่ง ถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ยื่นเพียงฉบับเดียว

ข้อ ๑๙ พระอุปัชฌาย์เมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร
แล้ว มีหน้าที่ต้องถือเป็นการธุระปกครอง ดูแล สั่งสอนสัทธินิหาริก
ของตนให้ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ ต้องชวนชวายเป็นได้รับการศึกษา
พระธรรมวินัย และต้องออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธินิหาริกตามความ
ในข้อ ๔๑ เพื่อแสดงสังกัดถิ่นที่อยู่และความบริสุทธิ์แห่งสมณเพศ

ถ้าสัทธินิหาริกผู้มีพรรษายังไม่พ้น ๕ จะไปอยู่ในวัดอื่นใด เมื่อ
พระอุปัชฌาย์เห็นสมควร ก็ให้สอบถามไปยังเจ้าอาวาสวัดนั้น เมื่อได้รับ
คำยืนยันรับรองที่จะปกครองดูแลสั่งสอนแทนได้ จึงให้ทำหนังสือฝาก
และมอบการธุระแก่เจ้าอาวาสวัดนั้น ให้เป็นผู้ปกครองดูแล สั่งสอน
แทนตน

ถ้าสัทธินิหาริกผู้นั้นมีพรรษายังไม่พ้น ๕ จะย้ายไปอยู่ในวัดอื่น
ต่อไปอีก ให้เจ้าอาวาสผู้รับฝากปกครองแจ้งไปยังพระอุปัชฌาย์ เพื่อได้
ปฏิบัติการตามความในวรรค ๒ แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์นั้นพ้นจากความเป็น
พระอุปัชฌาย์แล้ว ก็ให้เจ้าอาวาสผู้ปกครองปฏิบัติการตามความ
ในวรรค ๒

ข้อ ๒๐ พระอุปัชฌาย์ต้องส่งบัญชีสัทธินิหาริกของตน ตาม
ความในข้อ ๔๑

หมวด ๔ เขตพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๑ พระอุปัชฌาย์ จะให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้ ภายในเขตที่ระบุไว้ในตราตั้งหรือเขตอำนาจที่ตนปกครองอยู่ในปัจจุบัน คือ ถ้าเป็น

- (๑) เจ้าอาวาส ภายในวัดของตน
- (๒) เจ้าคณะตำบล ภายในเขตตำบลของตน
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ ภายในเขตอำเภอของตน
- (๔) เจ้าคณะจังหวัด ภายในเขตจังหวัดของตน
- (๕) เจ้าคณะภาค ภายในเขตภาคของตน
- (๖) เจ้าคณะใหญ่ ภายในเขตहनของตน

พระอุปัชฌาย์ที่ดำรงตำแหน่งประธานและกรรมการมหาเถรสมาคม ไม่จำกัดเขต

ข้อ ๒๒ ถ้าไม่มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น พระอุปัชฌาย์ผู้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งปกครอง ให้บรรพชาอุปสมบทได้ในเขต อนุรูปแก่ตำแหน่งปกครองเดิมของตน ตลอดเวลาที่ตนยังพำนักอยู่ในวัดหรือในเขตปกครองนั้น เว้นแต่เป็นเจ้าคณะภาคกิตติมศักดิ์ แม้มิได้อยู่ในเขตที่ตนเคยปกครอง ก็ให้บรรพชาอุปสมบทในเขตที่ตนเคยปกครองนั้นได้

ข้อ ๒๓ พระอุปัชฌาย์ผู้ลาออกจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือถูกให้ออกจากตำแหน่งในทางปกครองและไม่ได้เป็นกิตติมศักดิ์ แต่ยังคงเป็นเจ้าอาวาส ให้เป็นพระอุปัชฌาย์ได้เฉพาะในวัดของตน

ข้อ ๒๔ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทนอกเขตของตนได้ ต่อเมื่อเจ้าของเขตขอร้องหรือได้ขออนุญาตเจ้าของเขต ตามฐานานุกรมดังกล่าวในข้อ ๒๑ และได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของเขตแล้ว หรือได้ขอและรับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าคณะภาค เจ้าสังกัดเป็นครั้งคราว

หมวด ๕ การระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๕ หน้าที่พระอุปัชฌาย์ต้องระงับในเมื่อ

(๑) พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง และมีได้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งนั้น ๆ หรือถูกให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง

(๒) ขาดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความในข้อ ๘

(๓) ถูกเป็นจำเลยในอริกรรมที่มีโทษถึงให้สึก และอยู่ในระหว่างไต่สวน พิเคราะห์วินิจฉัย

(๔) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๖ การระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕ (๒) และ (๓) ของพระสังฆาธิการตำแหน่งต่ำกว่าชั้นเจ้าคณะอำเภอ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปัชฌาย์รูปนั้น รายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งระงับจากหน้าที่พระอุปัชฌาย์ ถ้าเป็นเจ้าคณะอำเภอให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาสั่งระงับจากหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ส่วนพระสังฆาธิการตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้
บังคับบัญชาเหนือพิจารณาสั่งระงับ

ข้อ ๒๗ การถอดถอนพระอุปัชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕ (๔)
ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ แห่งกฎหมายนี้

หมวด ๖ จรรยาพระอุปัชฌาย์

ส่วนที่ ๑ จรรยา

ข้อ ๒๘ พระอุปัชฌาย์ ต้องเอื้อเพื่อ สังวรประพฤติดตาม
พระธรรมวินัยและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแบบอย่างอันดี
ของสังฆวิहारิก

ข้อ ๒๙ พระอุปัชฌาย์ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎ
มหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๓๐ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหรือคำแนะนำ
ชี้แจงของพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรม
วินัยและกฎหมายนี้

ข้อ ๓๑ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง
มิให้บรรพชาอุปสมบทกรรมวิบัติบกพร่อง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ

ส่วนที่ ๒ การรักษาจริยา

ข้อ ๓๒ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีหน้าที่ควบคุมดูแล แนะนำ ชี้แจงหรือสั่งพระอุปัชฌาย์ในเขตบังคับบัญชาของตนให้ปฏิบัติตามจริยาพระอุปัชฌาย์โดยเคร่งครัด

ส่วนที่ ๓ การละเมิดจริยา

ข้อ ๓๓ พระอุปัชฌาย์รูปใด ปฏิบัติหน้าที่โดยละเมิดจริยา ต้องได้รับโทษฐานละเมิดจริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์
- (๒) ให้ระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ชั่วคราวไม่เกิน ๒ ปี
- (๓) เรียกตัวมาอบรมชั่วคราวไม่เกิน ๑ ปี
- (๔) ให้ทำทัณฑบณ
- (๕) ตำหนิโทษเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อ ๓๔ การให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์นั้น จะทำได้ ต่อเมื่อพระอุปัชฌาย์ละเมิดจริยา โดยจงใจให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามตามความในข้อ ๑๔

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปัชฌาย์รูปนั้น รายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้สอบสวนและได้ความจริงตามรายงานนั้นแล้ว ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้ง สั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่ง พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือ อาจสั่งให้พักหน้าที่พระอุปัชฌาย์ก่อนได้ แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้นดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด ให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้สั่งพัก

ข้อ ๓๕ พระอุปัชฌาย์รูปใดละเมิดจริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ในข้อ ๓๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นสมควรลงโทษสถานเบา ลงมาสถานเดียวหรือหลายสถาน โดยสมควรแก่ความผิด

(๑) ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้น ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด ให้ผู้บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ แล้วรายงานผู้มีอำนาจแต่งตั้งทราบ

(๒) ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้น ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์เคยถูกลงโทษตามข้อ ๓๓ (๓) (๔) และ (๕) มาแล้ว ไม่เด็ดขาด กระทำผิดอีก ให้ลงโทษในสถานที่หนักกว่าโทษเดิม

* ข้อ ๓๓ พระอุปัชฌาย์รูปใด ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๒๕ ก็ดี ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๓๓ (๒) ก็ดี ถูกพักหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๓๔ วรรค ๓ ก็ดี หากฝ่าฝืนให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรอีก หรือถูกลงโทษตามความในข้อ ๓๓ (๒)

* ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๖ (พ.ศ.๒๕๔๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๙๑ ตอนที่ ๕ : ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๖

แล้วไม่เข็ดหลาบ ละเมิดซ้ำอีก ให้ถือว่า เป็นการละเมิดจรรยา
พระสังฆาธิการอย่างร้ายแรง ฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามความใน
ข้อ ๕๕ (๓) แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วย
การแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจ
แต่งตั้งพระสังฆาธิการผู้เป็นพระอุปัชฌาย์รูปนั้น เพื่อพิจารณาสั่ง
ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

หมวด ๗ เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๓๘ พระภิกษุรูปใด ไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์
หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ตามกฎมหาเถรสมาคม
นี้ บังอาจให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร ต้องระวางโทษตามมาตรา
๔๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๓๙ บุคคลผู้ได้รับบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ ๓๗
และข้อ ๓๘ ให้ถือว่า บรรพชาอุปสมบทโดยมิชอบ ไม่มีสิทธิได้รับ
ประโยชน์อันพระภิกษุสามเณรจะพึงได้

ข้อ ๔๐ ในกรณีแต่งตั้งหรือถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ให้ผู้
แต่งตั้งหรือผู้ถอดถอน แจ้งการแต่งตั้งหรือการถอดถอนไปยังสำนัก
เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยประการใด
ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตามความในวรรคต้น

ข้อ ๔๑ วิธีปฏิบัติในการฝึกซ้อมบวรม หรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ก็ดี ในการทำใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทก็ดี ในการออกหนังสือสุทธิให้แก่สังฆวิहारิกก็ดี ในการส่งบัญชีสังฆวิहारิกก็ดี ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๖

ดร.มหาสมุทร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) คือ เนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับวางระเบียบ หรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ได้ถูกยกเลิก และได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๑๕ ตี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องตรากฎมหาเถรสมาคมนี้

ระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์*

พ.ศ. ๒๕๓๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และในข้อ ๔๑ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า "ระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๓๗"

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๐๗

หมวด ๑

การฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๔ ในการฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ให้ดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

(๑) หน้าที่เจ้านาค เช่น การขานนาค

(๒) หน้าที่พระกรรมวาจาจารย์ เช่น สวดญัตติ

อนุสาวนา ได้คล้องแคล้ว เป็นอักขระสมบัติ

* ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๓ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๗"

(๓) หน้าที่พระอุปัชฌาย์ คือสอนภาค สอนกรรมฐาน ให้ผ้า ให้นิสัย บอกรับบิหาร เฝียดยสงฆ์ซึ่งเรียวว่าอปโลกน์ และบอก อนุศาสน์

(๔) สมบัติ คือ วัตถุ สีม่า ปรีสะ กรรมวาจา และวิบัติซึ่งตรงกันข้าม

(๕) อัญฐบริหารที่สำคัญขาดไม่ได้

(๖) การนับอายุอุปสัมปทาเปกข์ และการตั้งนาม ฉายาตามวันเกิด

(๗) การสวดนาคเดี่ยวหรือหลายนาค ต้องสมมติ ให้สวดเพือรู้จักเปลี่ยนวิภักติและการันต์ เฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจา

(๘) การนับเวลาสำเร็จญัตติจตุตถกรรม และการออก หนังสือสุทธิ

(๙) หน้าที่พระอุปัชฌาย์ ตามหนังสือวินัยมุข และกฎ มหาเถรสมาคม ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๕ ถ้าไม่ได้กำหนดเป็นอย่างอื่น การฝึกซ้อมบอรมนั้นให้ เป็นไปตามวิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแห่งลัทธินิกายสงฆ์

หมวด ๒

การทำใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท

ข้อ ๖ ในการทำใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และใบรับรอง ผู้จะบรรพชาอุปสมบท ให้ทำตามแบบทำยระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

หมวด ๓

การออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริก

ข้อ ๓ หนังสือสุทธิที่พระอุปัชฌาย์ออกให้แก่สัทธิวิหาริกของตน ให้ใช้หนังสือสุทธิ ซึ่งโรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดพิมพ์โดยอนุมติมหาเถรสมาคม

ข้อ ๔ เมื่อพระอุปัชฌาย์ออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริกผู้ใดแล้วให้บันทึกรายการในหนังสือสุทธิของสัทธิวิหาริกผู้นั้นไว้เป็นหลักฐาน ในทะเบียนสัทธิวิหาริก

หมวด ๔

การส่งบัญชีสัทธิวิหาริก

ข้อ ๕ ให้พระอุปัชฌาย์ทำบัญชีสัทธิวิหาริกของตนที่บรรพชาอุปสมบทใหม่ ในปีหนึ่ง ๆ ส่งพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือตามกำหนด ดังนี้

- (๑) ส่งเจ้าคณะอำเภอก่อนวันสิ้นเดือน ๙ ของปี
- (๒) เจ้าคณะอำเภอรวบรวมส่งเจ้าคณะจังหวัดก่อนวันกลางเดือน ๑๐ ของปี
- (๓) เจ้าคณะจังหวัดรวบรวมส่งเจ้าคณะภาคก่อนวันสิ้นเดือน ๑๐ ของปี
- (๔) เจ้าคณะภาครวบรวมส่งเจ้าคณะใหญ่ก่อนวันกลางเดือน ๑๑ ของปี

คู่มือพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๑๐ ในการทำบุญสี่สัทธิวิหาริก ให้ทำตามแบบบุญชั้ย
ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

ศจ.มหาเถรฯ

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลเนื่องจากมาตรา ๒๕ ตี แห่งพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจในการ
วางระเบียบมหาเถรสมาคม และตามข้อ ๔๑ แห่งกฎมหาเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์
ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ให้เป็นไปตามระเบียบ
มหาเถรสมาคม จึงจำเป็นต้องวางระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

การเตรียมตัวทดสอบภาคปฏิบัติ

- พระสังฆาธิการทุกรูปผู้เข้ารับการฝึกซ้อมอบรมและสอบความรู้ เป็นพระอุปัชฌาย์นั้น ต้องผ่านการทดสอบภาคปฏิบัติหน้าที่ อุปสัมปทาเปกข์ (หน้าที่เจ้านาค) หน้าที่พระกรรมวาจาจารย์ (หน้าที่ คู่สวด) และหน้าที่พระอุปัชฌาย์ ได้โดยเรียบร้อยด้วยดีทุกหน้าที่ ดังต่อไปนี้ :-

การให้บรรพชาอุปสมบทแบบเดิม

การปฏิบัติหน้าที่อุปสัมปทาเปกข์ คำขอบรรพชาแบบเดิม

อุปสัมปทาเปกข์พึงยืนประณมมือกล่าวคำขอมาโทษ ดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะละ เม
ภันเต/ มะยา กะตัง ปุณณัง สามินา อะนุโมติตัพพัง// สามินา
กะตัง ปุณณัง มัยหัง ทาตัพพัง// สาธุ/ สาธุ/ อะนุโมทามิ// ฯ
อุกาสะ การุณณัง กัตวา/ ปัพพัชัง เถละ เม ภันเต// ฯ

อุปสัมปทาเปกข์พึงนั่งคุกเข่าแล้วกล่าวคำขอบรรพชาต่อไปว่า

อะหัง ภันเต/ ปัพพัชัง ยาจามิ//
หุตติยัมปิ อะหัง ภันเต/ ปัพพัชัง ยาจามิ//
ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต/ ปัพพัชัง ยาจามิ//
สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/
อิมัง กาสาวัง คะเหตฺวา/ ปัพพาชละ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ//

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/
อิมัง กาสาวัง คะเหตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภัันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ//

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/
อิมัง กาสาวัง คะเหตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภัันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ//

อุปสัมปทาเปกข์พึงน้อมผ้าไตรถวายแก่พระอุปัชฌาย์แล้วกล่าวต่อไปว่า

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/
เอตัง กาสาวัง ทตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภัันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ//

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/
เอตัง กาสาวัง ทตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภัันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ//

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/
เอตัง กาสาวัง ทตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภัันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ// ฯ

เมื่ออุปสัมปทาเปกข์กล่าวคำขอบรรพชาจบแล้ว พึงกราบพระ
อุปัชฌาย์ ๓ ครั้งแล้ว นั่งพับเพียบประณมมือ ตั้งใจรับฟังโอวาท
ของพระอุปัชฌาย์จะกล่าวสอนเรื่องการบรรพชาอุปสมบทต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์

การสอนนาค

เมื่อเจ้านาคกล่าวคำขอบรรพชาจบแล้ว มอบผ้าไตรถวายพระอุปัชฌาย์แล้ว ฟังนั่งพับเพียบประณมมือ ทอดสายตาลงข้างหน้า ระยะประมาณ ๑ ศอก ตั้งใจรับฟังโอวาทเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนา ดังนี้ :-

คำสอนนาค

โดย พระธรรมปิฎก (เพื่อน ดิสสทตฺตมหาเถร)
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร
พุทธศักราช ๒๕๓๔

บัดนี้ (ตัวเจ้า) มาขอบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ควรปลุกศรัทธาปลาทะความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ตั้งศาสนา และทรงอนุญาตการบรรพชาอุปสมบทอันนี้ เบื้องต้นที่จะปลุกศรัทธาปลาทะความเชื่อความเลื่อมใส นั้น ต้องศึกษาให้รู้จักว่า พระพุทธเจ้า มีคุณความดีอย่างไรก่อน ฯ

พระพุทธเจ้านั้นมีคุณความดี คือมีพระปัญญาปรีชาฉลาดรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ ควรเห็น ทั้งคุณและโทษ ทั้งประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ตลอดถึงอริยสัจจ์ ๔ ไม่มีใคร เป็นครูอาจารย์สั่งสอน ส่วนนี้ พระปัญญาคุณ ฯ

พระองค์ ทรงละสิ่งที่เป็นโทษ คือ อาสวกิเลสเครื่องเศร้าหมองได้หมด กับทั้งวาสนาคือกิริยากายวาจาที่กิเลสอบรมมานาน ทรงบริบูรณ์ด้วยคุณธรรมเป็นแก่นสารโดยเอนก ส่วนนี้ พระบริสุทธิคุณ ฯ

พระองค์มีพระบวรสันดาน เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาในหมู่สัตว์ ซึ่งเราร้อนอยู่ด้วยเพลิงกิเลสและกองทุกข์ ทรงแสดงธรรมสั่งสอนให้ สัตว์ได้ฟังและปฏิบัติดับเพลิงกิเลสและกองทุกข์เสียได้ มิได้ทรงเห็นแก่ ความลำบากทุกข์ยากเหน็ดเหนื่อยพระองค์ ส่วนนี้พระมหากุณาธิคุณฯ

ท่านผู้ดำรงอยู่ในพระคุณทั้ง ๓ ประการนี้ เรียกว่า พระพุทธเจ้า แปลว่า ท่านผู้รู้ดี รู้ชอบ ฯ

เมื่อพระพุทธเจ้ารู้ดีรู้ชอบเช่นนี้แล้ว ทรงเอ็นดูกรุณาในหมู่สัตว์ จึงได้ทรงแสดงธรรมแนะนำสั่งสอน ฯ ธรรม คำสั่งสอนของพระองค์นั้นแล เรียกว่าปริยัติธรรม เพราะเป็นคุณ ที่ผู้ปฏิบัติจะต้องเล่าเรียน ท่องบ่น จำทรง ศึกษา ให้รู้จักเข้าใจเนื้อความ ฯ ใจความในปริยัตินี้ประกาศ ข้อปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ฯ

ความรักษากายวาจาให้บริสุทธิ์ ไม่ประพฤติล่วงกิเลสอย่างหยาบ ที่จะพึงกระทำ ด้วยกาย วาจา ชื่อว่า ศีล ฯ

ความรักษาใจให้บริสุทธิ์ คือเพ่งใจไว้ในอารมณ์เดียว ไม่ให้เกาะเกี่ยว เสร้าหมองด้วยนิรณทั้ง ๕ ชื่อว่า สมาธิ ฯ

ความทำทฤษฎีความเห็น ให้สอดคล้องตามความเป็นจริง ชื่อว่า ปัญญา ฯ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้แลเรียกว่า ปฏิบัติธรรม เพราะเป็นคุณที่ ผู้ปฏิบัติจะพึงดำเนินกาย วาจา ใจ และทฤษฎีของตนให้เป็นไปตาม ฯ

เมื่อผู้ปฏิบัติประพฤติดำเนินไปในศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ได้บรรลุ ถึงความบริสุทธิ์ คือ มรรคผลนิพพานอันใด มรรคผลนิพพานอันนั้นแล เรียกว่า ปฏิเวธธรรม เพราะเป็นคุณ ที่ผู้ปฏิบัติจะพึงรู้แจ้งแทงตลอด ได้เฉพาะตัวด้วยปัญญา ฯ

ปริยัติก็ดี ปฏิบัติก็ดี ปฏิเวธก็ดี ทั้ง ๓ ประการนี้ รวมเรียกสั้น ๆ ว่า พระธรรม เพราะเป็นสภาพที่ทรงผู้ปฏิบัติไว้ไม่ให้เป็นคนชั่ว และให้ ตั้งอยู่ในที่ดี มิให้ตกไปในที่ชั่ว มีทุกคติอบาย เป็นต้น ฯ

หมู่ชนที่ได้สดับฟังธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ตั้งใจปฏิบัติตามศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ จนละอาสวกิเลส ได้ขาดจากสันดาน โดยเอกเทศบ้าง โดยสินเชิงบ้าง กล่าวนามตามภูมิ ที่ละกิเลสนั้น ๆ ว่า พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ ท่านทั้ง ๔ จำพวกนี้แล เรียกว่า พระสงฆ์ เพราะเป็นหมู่ เป็นพวกที่ประพฤติเสมอเหมือนกันด้วยศีลและทิวาธิ ฯ

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้ง ๓ นี้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา ผู้จะมาขอบรรพชาอุปสมบท ต้องตั้งใจถึงเป็นสรณะที่พึ่งเคารพนับถือเสียก่อน

เหตุฉะนั้น (ตัวเจ้า) จงตั้งใจในบัดนี้ว่า บัดนี้ข้าพเจ้าถึงพระพุทธเจ้า เป็นสรณะที่ระลึก เคารพ นับถือของข้าพเจ้า บัดนี้ ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นสรณะที่ระลึกเคารพนับถือของข้าพเจ้า บัดนี้ ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นสรณะที่ระลึกเคารพ นับถือของข้าพเจ้า ในเมื่อได้ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่ระลึกเคารพนับถือดังนี้แล้ว จึงควรได้บรรพชาอุปสมบทต่อไป

การสอนมูลกรรมฐาน

บัดนี้ ท่านจงตั้งใจเรียนพระกัมมัฏฐานตามแบบพระโบราณจารย์ แต่ปางก่อน ที่ได้สอนกันสืบ ๆ มา เป็นอุบายสำหรับจะทำสมาธิ ให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นที่ตั้งของปัญญาต่อไป จงศึกษาตามโดยนัยพระบาลี ดังนี้ก่อน (บอกทีละบท)

เกสา / โลมา/ นะชา/ ทันตา/ ตะโจ/ นี้เรียกว่า อนุโลม
คือว่าไปตามลำดับ

แล้วถอยกลับเข้ามาเป็นปฏิโลม ดังนี้ (บอกทีละบท) ตะโจ/
ทันตา/ นะชา/ โลมา/ เกสา/ ฯ

จงศึกษาให้รู้เนื้อความ เกสา คือสิ่งที่เป็นเส้น ๆ งอกขึ้นบนศีรษะ เบื้องหน้าเพียงหน้าผาก เบื้องหลังเพียงปลายคอ ต่อเบื้องขวางมีหมวกหู ทั้งสองข้างเป็นที่สุด ได้แก่ ผม ๑

โลมา คือสิ่งที่เป็นเส้น ยกเว้นเกสาเสีย งอกขึ้นทั่วสรรพางค์ กาย เว้นฝ่ามือฝ่าเท้า ได้แก่ ขน ๑

นะขา คือสิ่งที่เป็นเกล็ด ๆ งอกขึ้นตามปลายมือปลายเท้า ครอบทุกแห่ง ได้แก่ เล็บ ๑

ทันตา คือกระดูกที่เป็นซี่ ๆ งอกขึ้นที่คาง เบื้องล่าง เบื้องบน สำหรับบดเคี้ยวอาหาร ได้แก่ ฟัน ๑

ตะโจ คือสิ่งที่หุ้มอยู่ทั่วตัว ได้แก่ หนัง ๑

เมื่อรู้จักสิ่งทั้ง ๕ อย่างนี้แล้ว พิจารณาอย่างไร จึงจะเป็นพระกัมมัฏฐาน ถ้าพิจารณาว่าเป็นของดีของงาม น่ารักใคร่ พึงใจ ก็ไม่เป็นพระกัมมัฏฐาน เพราะการพิจารณา เช่นนั้นเป็นเหตุทำความกำหนัดยินดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เป็นปัจจัย ยั่วยวนกิเลสเช่นนั้น ที่เกิดขึ้นแล้ว ให้แก่กล้ามากขึ้น ต่อเมื่อพิจารณาว่าเป็นของไม่ดีไม่งาม ไม่น่ารักใคร่ พึงใจ เป็นของโสโครกปฏิกุศลตามเป็นจริงอย่างนั้นแล เป็นพระกัมมัฏฐาน เพราะการพิจารณาเช่นนั้น เป็นเหตุห้ามกันความกำหนัดยินดีที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น เป็นอุบายปราบปรามกิเลสเช่นนั้น ซึ่งเกิดขึ้นแล้วให้สงบน้อยถอยเบาบางไปจากสันดาน เมื่อพิจารณาโดยอาการย่อเพียงเท่านั้น ไม่พอเพื่อให้เห็นว่าเป็นของปฏิกุศล น่าเกลียดได้ ก็จงพิจารณาตรวจตราให้ละเอียดออกไป โดยส่วนทั้ง ๕ คือ สี สัตฐาน กลิ่น ที่เกิด ที่อยู่ว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ๕ อย่างนี้ สีเป็นอย่างไร สัตฐานคือรูปร่างเป็นอย่างไร กลิ่นเป็นอย่างไร ที่เกิดที่อยู่ไหน เมื่อพิจารณาไปเช่นนี้ ก็จะเห็นได้ว่า แต่ละสิ่งละอย่าง สีก็ไม่งาม สัตฐานคือรูปร่าง ก็ไม่น่ารักใคร่ กลิ่นก็ปฏิกุศล ที่เกิดที่อยู่ ก็เกิดอยู่ในที่อันชุ่มแฉ่ด้วยปุพฺโพโฬหิต ซึ่งมีอยู่ในร่างกายนี้ ๑

บัดนี้ จะมอบผ้ากาสาเยให้ เพื่อสำเร็จกิจส่วนเบื้องต้นแห่งการบรรพชาตามพระบรมพุทธานุญาต (เอาอังสะสวมกายอุปสัมปทาเปกข์ให้ แล้วสอนว่า) จงถือเอาผ้ากาสาเยเหล่านี้ ออกไปนุ่งห่ม เอาสบงคลี่อ้อมตัว จับชายทั้งสองให้เสมอกัน ม้วนซ้ายเข้ามาข้างบนนุ่งเหน็บ ปกปิดสะดือ ข้างล่างปกเข่าลงไปเพียงครึ่งแข้ง เอาประคดเอวคาด เอาจีวรคลี่จับห่มดองลดไหล่ขวา ปิดไหล่ซ้าย เอาสังฆาฏิพาดไหล่ซ้าย ทับจีวรลงเอาประคดอกคาดแล้ว เข้ามาไหว้ภิกษุทั้งหลาย ขอสรณคัมน์ และศีลเพื่อสำเร็จ เป็นสามเณรบรรพชาตามพระบรมพุทธานุญาต ฯ

คำสอนนาคอีกแบบหนึ่ง

บัดนี้ เรอนำผ้ากาสาพัสดุ์มามอบให้ในท่ามกลางสงฆ์ เปล่งวาจาขอบรรพชา ดำรงชีพบรรพชิตในศาสนธรรมวินัยของสมเด็จพระธรรมสวามิศรอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นพระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย อันการบรรพชานี้เป็นอธิกุศล ยากที่บุคคลจะพึงได้ พึงประสบ เพราะต้องสมบูรณ์ด้วยขณะ สมัย ช่อง โอกาส คือได้ชาติกำเนิดเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เกิดในตระกูลสัมมาทิฏฐิที่มีความศรัทธาเลื่อมใสและครอง ชีวิตมาถึงกำหนดอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ทั้งตัวเองเล่าก็มีฉันทะอัธยาศัยพอใจด้วย จึงสำเร็จกิจแห่งบรรพชาอุปสมบท "กัจฉ โฉ มนุสฺสปฏิลาโภ" การได้ชาติกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์ ก็ยากที่สุดที่จะได้ประสบ เพราะประเภทของสัตว์มีเป็นอันมาก เทียบเคียงเพียงสัตว์ดิรัจฉาน ก็จะพึงแลเห็นได้ว่า สัตว์ดิรัจฉานมีจำนวนมากกว่ามนุษย์สักเพียงไร "กัจฉ โฉ พุทฺธานมุปาโท" แม้ได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว ก็ยากที่จะได้ประสบพบขณะสมัยเป็นที่บังเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้า บังเกิดขึ้นในโลกเป็นบางครั้ง บางคราว ต้องบำเพ็ญบารมีพุทธการกธรรมตั้งโกฏิแห่งกัป

แต่คำว่า "พุทฺโธ พุทฺโธ" พระพุทธเจ้า ๆ ดังนี้ ก็ยากที่จะได้ยินได้ฟัง "กัจฉัม มัจฉาน ชีวิตัม" เมื่อได้เกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนาแล้ว ยังจะต้องมีชีวิตยืนยาวมาถึงกำหนด จึงจะบรรพชาอุปสมบทได้ ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย จะยืนมาถึงกำหนดได้ก็ยาก เพราะภัยแต่ภรรณามีมาก ตายเสียแต่ในครรภ์ก็มี คลอดจากครรภ์แล้วตายเสียแต่ยังเป็นเด็ก ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ยังไม่ทันถึงกำหนดก็มี เป็นอเนกอนันต์ "ทุลลภา ขณสมุปคฺติ" และเมื่อถึงพร้อมแล้วด้วยขณะสมัยดังกล่าวมาแล้ว ถ้าเกิดเสียในประเทศที่มีได้นับถือพระพุทธศาสนา ก็หาได้บรรพชาอุปสมบทไม่ ขณะสมัยที่จะได้

สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ ได้ศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยนั้น ก็ยากที่จะได้ประสบ เพราะประเทศถิ่นฐานของมนุษย์กว้างขวางและมีความเห็นแตกต่างกัน ถิ่นศาสนาตามชาติบ้านเมืองของตน ๆ การบรรพชาอุปสมบทประพฤติ พรตพรหมจรรย์ในศาสนธรรมวินัยของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับว่า ได้ด้วยยาก เพราะต้องสมบูรณ์ ด้วยขณะสมัยช่องโอกาสดังกล่าวมาแล้วนั้น บัดนี้ เธอเป็นผู้สมบูรณ์ ด้วยขณะสมัย คือได้ชาติกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา มีชีวิตยังยืนมาจนถึงกำหนด เกิดในตระกูลสัมมาทิฏฐิที่มีความเชื่อความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ส่วนตัวก็มีฉันทะ อหิงสาในการบรรพชาอุปสมบท ทั้งไม่มีบรรพชาโทษเป็นเครื่องขัดข้อง นับเป็นลาภอันประเสริฐแล้ว เธอจงปลุกฝังตั้งศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสให้แน่วแน่ในคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ปลงใจให้ตั้งลงใน การบรรพชาอุปสมบทต่อไปนี้ จึงกำหนดศึกษาให้รู้คุณพระรัตนตรัย ๆ

พระพุทธเจ้าพระองค์เป็นมนุษย์พิเศษ มีพระปัญญาและพระอุตสาหะสว่างวิสัยสามัญมนุษย์ บากบั่นบำเพ็ญพระบารมี สั่งสมพระบรมโพธิสมภาร ไม่ทรงเห็นแก่ความเหนื่อยยาก ลำบากพระองค์ จนได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ทรงทราบอริยสัจจธรรมด้วยพระองค์

เอง พระเหตุทัยของพระองค์บริสุทธิ์สะอาดปราศจากความโลภ โกรธ หลง นับว่า เป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงบากบั่นตรากตรำพระองค์ เทียวเสด็จตรัสสอนเวไนยชน ด้วยกำลังพระเมตตากรุณาเป็นวิหารธรรม ทรงบัญญัติพระวินัย ตั้งศาสนวงศ์ ดำรงพระพุทธศาสนาแพร่หลายไพศาล พระองค์ทรงประกอบด้วยพระคุณนี้ จึงนับว่าเป็นรัตนะแก้วอันประเสริฐ ทำให้เกิดความชื่นบานแก่พุทธศาสนิกชน ฯ

อนึ่ง พระธรรมที่เป็นคำสั่งสอนของพระองค์ รวมลงในศีล สมาธิ ปัญญา ไตรสิกขาบุพพภาคปฏิบัติ เป็นสวากขาตธรรมอัน พระองค์ตรัสไว้ชอบแล้ว เพราะเป็นเครื่องกำจัดกิเลส อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียดเป็นลำดับไป ตัดกาย ตัดวาจา ตัดน้ำใจ ให้ตั้งอยู่ในส่วนสุจริต ทำให้พ้นจากทุกข์ บรรลุถึงสุข และวิมุตตินิพพาน อมตธรรม มีคุณอันพิเศษไพศาล ดังนี้ จึงนับว่า เป็นรัตนะแก้ว อันประเสริฐ ทำให้เกิดความชื่นบาน แก่พุทธศาสนิกชน ฯ

อนึ่งเล่า พระสาวกของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เป็นผู้ปฏิบัติ ดีแล้ว เพราะท่านปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรม- ศาสดา ได้บรรลุถึงผลคือวิมุตติ จิตหลุดพ้นจากความโลภ โกรธ หลง เป็นผู้บริสุทธิ์เช่นเดียวกัน ทั้งช่วยเป็นธุระสั่งสอนพุทธบริษัทต่อไป พระพุทธศาสนาแพร่หลายไพศาลและดำรงถาวรตลอดมา จนถึงบัดนี้ ก็เพราะพระสงฆ์ช่วยนำสืบ ๆ กันมา ท่านมีคุณสมบัติดังกล่าวมานี้ จึงนับว่า เป็นรัตนะแก้วอันประเสริฐ ทำให้เกิดความชื่นบานแก่พุทธศาสนิกชน ฯ

เพราะฉะนั้น เธอจงปลุกฝังตั้งศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใส ให้แน่นแนลงในคุณพระรัตนตรัย มีนัยดังพรรณนามา จะได้รับการ บรรพชาอุปสมบทด้วยน้ำใจที่สนิทสนม ผลของการบรรพชาอุปสมบท นับว่าประเสริฐ เพราะพรากกายให้ห่างจากกามารมณ์ และเป็นวิธี อบรมใจให้ตั้งอยู่ในความสงบ เป็นอุปนิสัยให้บรรลุมรรคผลสืบไป ในอนาคตกาล

ผู้บรรพชาอุปสมบท ท่านกล่าวว่า เป็นศาสนทายาท คือ เป็นญาติสนิทสนมกับพระศาสนา เพราะได้เข้าร่วมศึกษาสาธิตกับพระสงฆ์ด้วยตนเองและจะได้เป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนวงศ์ให้มั่นคงถาวรสืบไป ฯ

การสอนมูลกรรมฐาน

ผู้จะบรรพชาอุปสมบทต้องรับเรียนพระกรรมฐานก่อน เพราะพระกรรมฐาน เป็นเครื่องสะกดใจ ป้องกันความฟุ้งซ่านได้ เพราะฉะนั้น เธอจงตั้งใจรับเรียนพระกรรมฐาน จงว่าตามไปตามบาลีดังนี้ "เกสา/ โลมา/ นะขา/ ทันตา/ ตะโจ/" นี้เป็นอนุโลม

ต่อไปนี้พึงว่าเป็นปฎิโลม "ตะโจ/ ทันตา/ นะขา/ โลมา/ เกสา/"

เกสา แปลว่า ผม, โลมา แปลว่า ขน, นะขา แปลว่า เล็บ, ทันตา แปลว่า ฟัน, ตะโจ แปลว่า หนัง ฯ

ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ทั้ง ๕ นี้ เป็นส่วนหนึ่งๆ ของร่างกาย ต้องเล่าเรียน ท่องบ่นทรงจำไว้ให้ขึ้นปากขึ้นใจ โดยอนุโลม และปฎิโลม ดังเรียนมานั้น และพิจารณา ด้วยใจให้เห็นโดยความเป็นของปฏิกุศล โดยสี่ สัจฐาน โดยอาการ ที่เกิด ที่อาศัยเป็นต้น ให้เห็นชัดประจักษ์ว่า ล้วนแต่เป็นที่ตั้งแห่งความไม่สะอาดปฏิกุศล ทำลายความสำคัญผิดว่า สวยงาม เป็นตัว เป็นตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคลเสีย แยกพิจารณาออกเป็นส่วน ๆ ให้เห็นเป็นแต่สภาพของส่วนนั้น ๆ พิจารณาเบื้องล่าง แต่ปลายเท้าขึ้นไป เบื้องบน แต่ปลายผมลงมา จนความปฏิกุศลปรากฏชัดขึ้นในใจตามความเป็นจริงของส่วนนั้น ๆ นี้แหละ เป็นพระกรรมฐาน เครื่องป้องกันโรคะดำกฤษณาที่จะชักนำใจให้พล่านไป เธอจงเล่าบ่น ทรงจำไว้พิจารณาโดยแยบคาย จะได้เป็นเครื่องสงบจิต เป็นที่ตั้งสมาธิและปัญญาต่อไป ฯ

ต่อไปนี้จะมอบผ้ากาสาจะให้ (พระอุปัชฌาย์จะซักผ้าสบอบออก คล้องเฉียงบ่าซ้าย แล้วสอนวิธีนุ่งห่มให้) ว่า นี่ผ้าสังฆาฏิ ผ้าทาบ นี้อุตตราสงค์ ผ้าจีวรห่ม นี้อันตราสก ผ้าสบงนุ่ง ฟึ่งนุ่งห่มให้เป็น ปริณทล เบื้องบนปิดสะดือ เบื้องล่างปิดเพียง ใต้เข้าประมาณ ครึ่งแข้ง ห่มลดไหล่ (ม้วนซ้ายหรือจีบห่มเฉียงบ่าซ้าย สุดแต่จะให้ วิธี บรรพชาอุปสมบทแบบไหน) แล้วเอาผ้าสังฆาฏิพาดบ่าซ้าย เอาประคด ออกคาด แล้วเข้ามารับสรณคมน์และศีลต่อไป ๑

คำขอไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม

อุปสัมปทาเปกข์พึงยื่นประณมมือกล่าวคำขอขมาโทษ ดังนี้ :-

อุกาสะ วันทามิ ภันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม
 ภันเต/ มะยา กะตัง ปุณณัง สามินา อะนุโมติคัพพัง// สามินา
 กะตัง ปุณณัง มัยหัง ทาคัพพัง// สาธุ/ สาธุ/ อนุโมทามิ// ๑

อุกาสะ การุณณัง กัตวา/ ติสระระณณะ สะหะ/ สีลานิ
 เทถะ เม ภันเต// ๑

อุปสัมปทาเปกข์พึงนั่งคุกเข่าประณมมือกล่าวคำขอไตรสรณคมน์
 และศีลต่อไปว่า

	อะหัง	ภันเต/	สระระณะสีลัง	ยาจามิ//
ทุดิยัมปิ	อะหัง	ภันเต/	สระระณะสีลัง	ยาจามิ//
ตะติยัมปิ	อะหัง	ภันเต/	สระระณะสีลัง	ยาจามิ// ๑

การปฏิบัติหน้าที่พระกรรมวาจาจารย์

การให้ไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม

พระอาจารย์พึงลุกขึ้นนั่งคุกเข่ากราบพระประธาน ๓ ครั้งแล้ว
ไปนั่ง ณ อาสนะ ซึ่งจัดไว้เป็นเอกเทศหนึ่งจากหมู่สงฆ์ เมื่อเจ้านาค
เข้าไปหาพระอาจารย์ ถวายเครื่องสักการะ และกราบ ๓ ครั้ง และยื่น
ประณมมือกล่าวคำแสดงความเคารพและคำอ้อนวอนขอโอกาสแล้ว
นั่งคุกเข่า กล่าวคำขอไตรสรณคมน์และศีลจบแล้ว พระอาจารย์พึงกล่าวนำ
ว่า นะโม ๓ จบ ให้เจ้านาคกล่าวตาม ต่อไปนี้ :-

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ//

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ//

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ// ๑

พระอาจารย์กล่าวสั่งให้กล่าวตามว่า

"ยะมะหัง วะทามิ/ ตัง วะเทหิ"//

เจ้านาคกล่าวรับคำว่า "อุกาสะ อามะ ภันเต"//

พระอาจารย์กล่าวให้ไตรสรณคมน์

เจ้านาคพึงกล่าวตามไปเป็นตอน ๆ ดังนี้ :-

พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ//

ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ//

สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ//

ทุติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ//

ทุติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ//

ทุติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ//

ตะติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ//

ตะติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ//

ตะติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ//

พระอาจารย์กล่าวว่า "ติสระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง"//
เจ้าناقฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ"//

เมื่อเจ้าناقได้รับไตรสรณคมน์จบแล้ว ได้ชื่อว่าเป็นสามเณรแล้ว จะต้องตั้งใจสมาทานรักษาศีล ๑๐ ประการต่อไป พระอาจารย์ฟังกล่าวนำให้สามเณรกล่าวสมาทานศีล ๑๐ ประการ โดยกล่าวนำและกล่าวสมาทานตามไปเป็นตอน ๆ ดังนี้ :-

- (๑) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
ปาณาติปาตา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
ปาณาติปาตา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
- (๒) - พระอาจารย์กล่าวนำว่า
อะทินนาทานา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
อะทินนาทานา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//

- (๓) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
อะพรัหัสจะรียา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
อะพรัหัสจะรียา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
- (๔) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
มุสาวาทา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
มุสาวาทา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
- (๕) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สุรา, เมระยะ, มัชชะ, ปะมาทัญญานา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สุรา, เมระยะ, มัชชะ,
ปะมาทัญญานา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

- (๖) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
วิกาละโภชะนา เวะระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
วิกาละโภชะนา เวะระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
- (๗) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
นัจจะ, คีตะ, วาทิตะ, วิสุกะ, ทัสสะนา เวะระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
นัจจะ, คีตะ, วาทิตะ, วิสุกะ,
ทัสสะนา เวะระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
- (๘) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
มาลา, คันธะ, วิเลปะนะ, ธาระณะ, มัณฑะนะ,
วิภูสะนัญฐานา เวะระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
มาลา, คันธะ, วิเลปะนะ, ธาระณะ,
มัณฑะนะ, วิภูสะนัญฐานา เวะระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

- (๙) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
อุจจาสะยะนะ, มะหาสะยะนา เวะระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
อุจจาสะยะนะ, มะหาสะยะนา เวะระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

- (๑๐) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
ชาตะรุปะ, ระชะตะ, ปะฎิคคะหะณา เวะระมะณี//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
ชาตะรุปะ, ระชะตะ, ปะฎิคคะหะณา
เวะระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า
สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

พระอาจารย์กล่าวนำว่า
อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//
สามเณรกล่าวสมาทานว่า ๓ จบ ดังนี้ :-
อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//
อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//
อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//

เมื่อสามเณรกล่าวสมาทานศีลจบแล้ว ฟังกราบพระอาจารย์
๑ ครั้ง แล้วยืนประณมมือ กล่าวขอคำขมาโทษ ดังนี้ :-

วันทามิ กันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม กันเต/
 มะยา กะตัง ปุณณัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง// สามินา กะตัง
 ปุณณัง มัยหัง ทาตัพพัง// สาธุ/ สาธุ/ อะนุโมทามิ// ฯ

เมื่อสามเณรกล่าวคำขอขมาโทษจบ ฟังนั่งคุกเข่ากราบพระอาจารย์
 ๓ ครั้ง แล้วฟังหันหน้าไปทางขวามือ นั่งพับเพียบแล้ว รับบาตรจาก
 ผู้ที่นำมาถวาย (ถ้าสตรีเป็นผู้ถวาย สามเณรฟังปูฝ่ากราบทอดลง
 รับถวาย ถ้าผู้ถวายเป็นชาย ฟังรับถวายมือทั้งสอง) ฟังอุ้มบาตร
 เดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ เมื่อเข้าไปใกล้พระอุปัชฌาย์ได้ระยะ
 พอสมควรแล้ว วางบาตรไว้ทางซ้ายมือ แล้วหยิบเครื่องสักการะสำหรับ
 ขอนิสัยซึ่งวางอยู่บนบาตรนั้น น้อมถวายแก่พระอุปัชฌาย์แล้ว นั่งคุกเข่า
 ตั้งตัวตรงกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วประณมมือกล่าวคำ
 ขอนิสัยต่อไป

คำขอนิสัยแบบเดิม

อุปสัมปทาเปกซ์ฟังยืนประณมมือกล่าวคำขอขมาโทษ ดังนี้ :-

อุกาสะ วันทามิ กันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม
 กันเต/ มะยา กะตัง ปุณณัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง// สามินา
 กะตัง ปุณณัง มัยหัง ทาตัพพัง// สาธุ/ สาธุ/ อนุโมทามิ// ฯ

อุกาสะ การุณณัง กัตวา/ นิสสะยัง เทถะ เม กันเต// ฯ
 อุปสัมปทาเปกซ์ฟังนั่งคุกเข่าแล้วกล่าวคำขอนิสัยต่อไปว่า

อะหัง กันเต/ นิสสะยัง ยาจามิ//
 ทุติยัมปิ อะหัง กันเต/ นิสสะยัง ยาจามิ//
 ตะติยัมปิ อะหัง กันเต/ นิสสะยัง ยาจามิ// ฯ
 อุปัชฌายโ เม กันเต โหติ//
 อุปัชฌายโ เม กันเต โหติ//
 อุปัชฌายโ เม กันเต โหติ// ฯ

การให้นิสสัย

เมื่ออุปสัมปทาเปกข์กล่าวคำขอนิสสัยและคำขอให้เป็นพระอุปัชฌาย์ จบแล้ว พระอุปัชฌาย์ จะกล่าวตอบรับการให้นิสสัยและการรับเป็นพระอุปัชฌาย์ ดังนี้ :-

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า "ปะฏิรูปัง" (สมควร)

อุปสัมปทาเปกข์ฟังกล่าวรับว่า

"อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ" (ขอรับ กระผม)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า "โอปายิกัง" (ชอบด้วยอุบาย)

อุปสัมปทาเปกข์ฟังกล่าวรับว่า "สัมปะฏิจฉามิ" (ขอรับ)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า "ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ"

(เธอจงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการที่น่าเลื่อมใสเถิด)

อุปสัมปทาเปกข์ฟังกล่าวรับว่า "สัมปะฏิจฉามิ" (ขอรับ)

ต่อแต่นั้น อุปสัมปทาเปกข์จะกล่าวคำรับเป็นภาระธุระของกัน และกันสืบต่อไป ดังนี้ :-

อัสสะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภาโร// อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร//

อัสสะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภาโร// อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร//

อัสสะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภาโร// อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร// ฯ

เมื่อกกล่าวจบแล้ว อุปสัมปทาเปกข์พึงกราบพระอุปัชฌาย์ แบบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วประณมมือคอยรับฟังโอวาทต่อไป

ต่อแต่นั้นพระอุปัชฌาย์จะกล่าวให้โอวาทเรื่องการถือนิสสัย ดังนี้ :-
เธอได้เข้ามาขอนิสสัย ขออยู่ด้วย และขอให้เราเป็นอุปัชฌาย์อุปัชฌายะ แปลว่า ผู้เพ่งดูโดยตระหนัก คือ เพ่งพิจารณาพิจารณาด้วยความสมควรหรือไม่สมควร โดยหน้าที่ก็คือเป็นผู้รับรองเธอนำเข้าสู่หมู่สงฆ์ เราพิจารณาเห็นสมควรแล้ว จึงได้รับว่า "ปะฏิรูปัง" แปลว่า

สมควร "โอบายิกัง" ชอบด้วยอุบาย "ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ" ขอเธอจงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการที่น่าเลื่อมใสเถิด เธอได้กล่าวคำรับเป็นภาระธุระของกันและกัน มีคำว่า "อัชชะตักเคทานิ เถโร" เป็นต้น แปลว่า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป พระเถระเป็นภาระของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็เป็นภาระของพระเถระ คือว่าต่างฝ่ายต่างเอาภาระธุระของกันและกัน มีน้ำจิตสนิทสนมต่อกันประดุจบิดากับบุตร ฉะนั้น

ในโอกาสต่อไปนี้ สงฆ์จะได้ทำอุปสมบทกรรมยกเธอขึ้นเป็นภิกษุ ในพระพุทธศาสนา ในการอุปสมบทนั้น จะต้องสวดกรรมวาจาเป็นภาษามคธ เพราะฉะนั้น ฉันทจะได้สมมติให้เธอ มีนามตามภาษามคธว่า (อุตตะโร) เมื่อพระกรรมวาจาจารย์สวดถามว่า "กัณนาโมลี" (เธอชื่ออะไร) เธอจึงตอบว่า "อะหัง กันเต อุตตะโร นามะ" (ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าชื่อว่าอุตตะระ) ส่วนอุปัชฌายะ คือ ฉันท มีนามฉายาว่า (ติสสะทัตโต) เมื่อ พระกรรมวาจาจารย์สวดถามว่า "โก นามะ เต อุปัชฌายโย" (อุปัชฌายะของเธอ ชื่ออะไร) เธอจึงตอบว่า "อุปัชฌายโย เม กันเต อายัสมา ติสสะทัตโต นามะ" (ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อุปัชฌายะของข้าพเจ้า ชื่อว่า ท่านติสสะทัตตะ)

การบอกบาตรและไตรจีวร

ต่อไปนี้ ฉันทจะได้บอกบาตรและไตรจีวร ให้เธอรู้ว่า นี้บาตร นี้ผ้าสังฆาฏิ นี้ผ้าอุตตราสงค์ นี้ผ้าอันตราวาสก ของเธอ เพื่อจำไว้ใช้ในกิจอธิษฐาน ขอเธอจงรับเรียนตามที่บอก (ถ้าอุปสัมปทาเปกข์นั้น นั่งอยู่ห่าง พึงสั่งให้ร่นระยะเข้ามาใกล้พระอุปัชฌาย์พอสมควร)

คำบอกสมณบริวาร

ก่อนแต่จะบอกสมณบริวารนั้น พระอุปัชฌาย์ จะกล่าวพระบาลีนำว่า
ประฐะมัง อุปัชฌัง คาหาเปตัพโพ// อุปัชฌัง คาหาเปตฺวา/
ปัตตะจีวะรัง อาจิกขิตัพพันฺติ// หิทัง อุปะสัมปะทาเยะ ปุริมะกัจจ
กะคะวะตา วุตตัง// ตันทานิ มะยา เต อุปัชฌาเยนะ สะตา
ตะทาจิกขะเนนะ อะนุกาตัพพัง โหติ// ตันเต สักกัจจัง โสตัพพัง//
อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" (ขอรับ กรรม)

พระอุปัชฌาย์บอกว่า "อะยันเต ปัตโต" (นี้บาตรของเธอ)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" (ขอรับ กรรม)

พระอุปัชฌาย์บอกว่า "อะยัง สังฆาญฺ" (นี้สังฆาญ) (ผ้าทาบ)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" (ขอรับ กรรม)

พระอุปัชฌาย์บอกว่า "อะยัง อุตตะราสังโก" (นี้ผ้าอุตตราสังค์,
ผ้าห่ม)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" (ขอรับ กรรม)

พระอุปัชฌาย์บอกว่า "อะยัง อันตะระวาสะโก" (นี้ผ้าอันตราวาสก,
ผ้าถุง)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" (ขอรับ กรรม)

เมื่ออุปสัมปทาเปกซ์กล่าวตอบรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" ครั้งที่ ๕
จบแล้ว พึงน้อมศีรษะลงข้างหน้า เมื่อพระอุปัชฌาย์คล้องสายโยกบาตร
ให้แล้ว พึงเงยขึ้น และสอดแขนข้างซ้ายเข้าไปในสายโยกบาตรนั้น
ซึ่งพระอาจารย์ท่านจะช่วยจับบาตรไปวางไว้ข้างหลังให้ตรง และเรียบร้อย
(จะสวมบาตรก่อนบอกบริวารก็ได้) แล้วอุปสัมปทาเปกซ์พึงนั่งตั้งตัวตรง
คอยฟังคำสั่งของพระอุปัชฌาย์ต่อไป

พระอุปัชฌาย์จะสั่งให้อุปสัมปทาเปกข์ไปยืนนอกหมู่สงฆ์ว่า "คัจฉะ
อะมุหมิ โอกาเส ติญฺฐาหิ" (แปลว่า เธอจงไป ยืน ณ โอกาสนั้น)

อุปสัมปทาเปกข์นั้นพึงประณมมือ เดินเข้าถอยหลังออกมาให้พ้น
แนวสงฆ์ แล้วยืนขึ้น กลับหลังหัน ประณมมือเดินไปทางหน้าพระอุโบสถ
ไปถึงอาสนะซึ่งปูลาดไว้ สำหรับพระกรรมวาจาจารย์ จะออกมายืนสอน
ข้อมถามอันตรายิกธรรม อย่าเหยียบอาสนะนั้น พึงเดินหลีกไปแล้ว
พึงกลับหลังหันหน้าตรงมาทางหมู่สงฆ์ อย่ายืนให้ห่างอาสนะนั้น และอย่า
ยืนให้ชิดอาสนะนั้นนัก พึงยืนห่างพอสมควร ยืนประณมมือคอยอยู่ ฯ

การสวดกรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนข้อมอุปสัมปทาเปกข์

พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์ พึงนั่งคุกเข่าผินหน้าไป
ทางพระประธาน กราบพระรัตนตรัย ๓ ครั้ง แล้วตั้ง นะโม ๕ ชั้น
๓ จบ ดังนี้ :-

(๑) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ//

(๒) ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ//

(๓) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต//

(๔) อะระหะโต สัมมา//

(๕) สัมพุทธัสสะ// ฯ

เมื่อตั้ง นะโม ๕ ชั้นจบแล้ว กราบพระรัตนตรัย ๑ ครั้งแล้ว
นั่งพับเพียบผินหน้า เข้าหากันตามเดิม ประณมมือสวดกรรมวาจา
สมมติตน เพื่อสอนข้อมอุปสัมปทาเปกข์ ดังนี้ :-

**กรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว**

(พระอุปัชฌาย์ ฉายาว่า "ติสสะทัตโต" อุปสัมปทาเปกข์ ฉายาว่า "อุตตะโร")

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อุตตะโร/ อายัสมะโต ติสสะทัตตัสสะ
อุปสัมปทาเปกโข// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อะหัง/
อุตตะรัง/ อะนุสาเสยยัง// ๑

**กรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์คู่**

(พระอุปัชฌาย์ ฉายาว่า "ติสสะทัตโต" อุปสัมปทาเปกข์ ฉายาว่า "อุตตะโร" และ "อุตตะโม")

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/
อายัสมะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปสัมปทาเปกขา// ยะทิ/ สังฆัสสะ
ปัตตะกัลลัง// อะหัง/ อุตตะริยจะ/ อุตตะมัลลจ/ อะนุสาเสยยัง// ๑

ต่อแต่นั้น พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์พึงลุก
ออกจากที่ประชุมสงฆ์ ไปยืน ณ อาสนะที่ปูลาดไว้ ฟังสวดสอนซ้อม
อุปสัมปทาเปกข์ ดังนี้ :-

คำสอนซ้อม

สุณะสิ/ อุตตะระ/ อะยันเต สัจจะกาโล ภูตะกาโล// ยัง
ชาตัง/ ตัง สังฆะมัจเฆ ปุจันเต// สันตัง อตถิติ วัตตัพพัง//
อะสันตัง นัตถิติ วัตตัพพัง// มา โข วิตถาสี// มา โข มังกุ
อะโหสิ// เอวันตัง ปุจิสสันติ// สันติ/ เต เอวะรุปา/ อาพาธา//

พระอาจารย์ (ถาม)

อุปสัมปทาเปกข์ (ตอบ)

คำถาม	กุฎจิ้ง	คำตอบ	นัตถิ	กันเต//
"	คัณโท	"	นัตถิ	กันเต//
"	กิลาสโต	"	นัตถิ	กันเต//
"	โสโส	"	นัตถิ	กันเต//
"	อะปะมาโร	"	นัตถิ	กันเต//
"	มะนุสโสสี	"	อามะ	กันเต//
"	ปุริโสสี	"	อามะ	กันเต//
"	ภุชิสโสสี	"	อามะ	กันเต//
"	อะนะโณสี	"	อามะ	กันเต//
"	นะสี ราชะกะโฏ	"	อามะ	กันเต//
"	อะนุณณาโตสี มาตาปิตุหิ	"	อามะ	กันเต//
"	ปะริปุณณะวิสะตวัสโสสี	"	อามะ	กันเต//
"	ปะริปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	"	อามะ	กันเต//
"	กินนาโมสี	"	อะหัง	กันเต/ อุตตะโร นามะ//
"	โก นามะ เต อุปัชฌายโ	"	อุปัชฌายโ	เม กันเต/ อายัสมา ติสสะทัตโต นามะ// ๑

ครั้นแล้ว พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์พึงกลับเข้าไป ณ ที่ประชุมสงฆ์ นั่งคุกเข่ากราบพระรัตนตรัย ๑ ครั้ง แล้วนั่งพับเพียบประณมมือ สวดกรรมวาจา เรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้าหมู่สงฆ์ ดังนี้ :-

กรรมวาจา

เรียกอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยวเข้าหมู่สงฆ์

สุณาตุ/ เม ภันเต สังฆโม// อุตตะโร/ อายัสมะโต ดิสสะทัตตัสสะ
อุปสัมปะทาเปกโข// อะนุสิฏฺฐโฐ โส มะยา// ยะทิ/ สังฆัสสะ
ปัตตะกัลลัง// อุตตะโร/ อาคัจเจยยะ// ฯ

พระกรรมวาจาจารย์ ฟังแล้วก็มือกล่าวเรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้ามา
ว่า "อาคัจฉาหิ"

กรรมวาจา

เรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เข้าหมู่สงฆ์

สุณาตุ/ เม ภันเต สังฆโม// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/
อายัสมะโต ดิสสะทัตตัสสะ อุปสัมปะทาเปกขา// อะนุสิฏฺฐา
เต มะยา// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อุตตะโร จะ/
อุตตะโม จะ/ อาคัจเจยยุง// ฯ

พระกรรมวาจาจารย์ ฟังแล้วก็มือกล่าวเรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เข้า
มาว่า "อาคัจฉะถะ"

คำขออุปสมบทเดี่ยว

อุปสัมปทาเปกข์พึงเดินประณมมือเข้ามานั่งคุกเข้าประณมมือทำย
หมู่สงฆ์ กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำขออุปสมบท ดังนี้ :-

สังฆัมภันเต/ อุปสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ มัง
ภันเต สังฆโม/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ทุติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ
มัง ภันเต สังฆโม/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ตะติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ
มัง ภันเต สังฆโม/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

คำขออุปสมบทคู่

อุปสัมปทาเปกข์ทั้งคู่พึงเดินประณมมือเข้ามานั่งคุกเข้าประณมมือ
ท้ายหมู่สงฆ์ กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำขออุปสมบทพร้อมกัน
ดังนี้ :-

สังฆัมภันเต/ อุปะสัมปะทัง ยาจามะ// อุลลุมปะตุ โน
ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ทุดิยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ// อุลลุมปะตุ
โน ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ตะติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ//
อุลลุมปะตุ โน ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

การอุปโลกเผติยสงฆ์

เมื่ออุปสัมปทาเปกข์กล่าวคำขออุปสมบทกะสงฆ์จบแล้ว พระ
อุปัชฌาย์ พึงกล่าวคำอุปโลกน์เผติยสงฆ์ เพื่อชักถามอันตรายิกธรรมแล้ว
ให้อุปสัมปทาเปกข์นั้นอุปสมบท ดังนี้ :-

คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

อิทานิ โข ภันเต/ อะยัง อุตตะโร นามะ สามะเณโร/
มะมะ อุปะสัมปะทาเปกโข/ อุปะสัมปะทัง อากังขะมาโน/
สังฆัง ยาจะติ// อะหัง สัพพะมิมัง สังฆัง อัจเฆสามิ// สาธุ
ภันเต/ สัพพะโยัง สังโฆ/ อิมัง อุตตะรัง นามะ สามะเณรัง/
อันตะรายิเก รัมเม ปุจฉิตวา/ ตัตถะ ปัตตะกัลลัตตัง
ลัตตวา/ ลัตตติจะตุตเถนะ กัมเมนะ อะกุเปเนะ ฐานาระเหณะ
อุปะสัมปาเทมาติ// กัมมะสันนิฏฐานัง กะโรตุ// ฯ

พระสงฆ์ทั้งนั้น ฟังประณมมือกล่าวรับคำว่า "สาธุ" พร้อมกัน
ต่อแต่นั้น พระอุปัชฌาย์หรือพระคู่สวด จะสั่งให้อุปสัมปทาเปกข์
เดินเข้าเข้ามา ท่ามกลางหมู่สงฆ์แล้ว นั่งคุกเข่าประณมมือ เพื่อรับการ
สอบถามอันตรายิกธรรมต่อไป

คำอุปโลกน์เผด็จสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเปกข์คู่

อิทานิ โข ภันเต/ อะยัถจะ อุตตะโร นามะ สามะเณโร/
อะยัถจะ อุตตะโม นามะ สามะเณโร/ มะมะ อุปะสัมปะทาเปกขา//
อุปะสัมปะทัง อากังขะมานา/ สังฆัง ยาจันติ// อะหัง สัพพะมิมัง
สังฆัง อัสสะสามิ// สาธุ ภันเต/ สัพพะโยัง สังโฆ/ อิมัถจะ
อุตตะรัง นามะ สามะเณรัง/ อิมัถจะ อุตตะมัง นามะ
สามะเณรัง/ อันตะรายิเก รัมเม ปุจจิตฺวา/ ตัตถะ ปัตตะกัลลัตถัง
ถัตถวา/ ถัตถิจจะตุตถะเนะ กัมเมนะ อะกุเปเนะ ฐานาระเหณะ
อุปะสัมปาเทมาติ// กัมมะสันนิฏฐานัง กะโรตุ// ฯ

พระสงฆ์ทั้งนั้น ฟังประณมมือกล่าวรับคำว่า "สาธุ" พร้อมกัน

กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถามอันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

สุณาทู/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสมะโต
ติสสะทตฺตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง//
อะหัง/ อุตตะรัง/ อันตะรายิเก รัมเม ปุจเจยยัง// ฯ

กรรมวาจาสมมติตน

เพื่อสอบถามอันตรายิกกรรมอุปสัมปทาเปกข์คู่

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัณจะ อุตตะโร/ อะยัณจะ
 อุตตะโม/ อายัสมะโต ติสสะทตตัสสะ อุปสัมปะทาเปกขา// ยะทิ/
 สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อะหัง/ อุตตะรัณจะ/ อุตตะมัณจะ/
 อันตะรายิเก ฐัมเม ปุจเจยยัง// ฯ

คำสวดถามอันตรายิกกรรม

พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์ ฟังสวดถามอันตรายิก-
 กรรม กะอุปสัมปทาเปกข์ทีละคน ดังต่อไปนี้ :-

สุณะสิ/ อุตตะระ/ อะยันเต สังจะกาโล ภูตะกาโล// ยัง
 ชาตัง/ ตัง ปุจจามิ// สันตัง อตถิติ วัตตัพพัง// อะสันตัง
 นัตถิติ วัตตัพพัง// สันติ/ เต เอเวรูปา/ อาพาธา//

พระอาจารย์ (ถาม)

อุปสัมปทาเปกข์ (ตอบ)

คำถาม	กุกุจัน	คำตอบ	นัตถิ	ภันเต//
"	คัณโฑ	"	นัตถิ	ภันเต//
"	กิลาส	"	นัตถิ	ภันเต//
"	โสโส	"	นัตถิ	ภันเต//
"	อะปะมาโร	"	นัตถิ	ภันเต//
"	มะนุสโสสิ	"	อามะ	ภันเต//
"	ปุริโสสิ	"	อามะ	ภันเต//
"	ภุชิสโสสิ	"	อามะ	ภันเต//
"	อะนะโณสิ	"	อามะ	ภันเต//

" นะสี ราชะกะโฏ "	" อามะ ภัันเต//
" อะนุณญาโตสี มาตาปิตูหิ "	" อามะ ภัันเต//
" ประิพุณณะวีสะติวัตโสสี "	" อามะ ภัันเต//
" ประิพุณณันเต ปัตตะจีวะรัง "	" อามะ ภัันเต//
" กินนาโมสี "	" อะหัง ภัันเต/ อุตตะโร นามะ//
" โภ นามะ เต อุปัชฌาโย "	" อุปัชฌาโย เม ภัันเต/ อายัสมา ติสสะทัตโต นามะ// ๑

ญัตติจตุตถกรรมวาจา อุปสมบทเดี่ยว

สุณาตุ/ เม ภัันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ประิสุทโธ อันตะรายิเกหิ
ธัมเมหิ// ประิพุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง
ยาจะติ/ อายัสมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// ยะหิ/ สังฆัสสะ
ปัตตะกัลลัง// สังโฆ/ อุตตะรัง อุปะสัมปาเทยยะ/ อายัสมะตา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// เอสา ญัตติ//

สุณาตุ/ เม ภัันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ประิสุทโธ อันตะรายิเกหิ
ธัมเมหิ// ประิพุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง
ยาจะติ/ อายัสมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// สังโฆ/
อุตตะรัง อุปะสัมปาเทติ/ อายัสมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ//
ยัสสา ยัสมะโต ขะมะติ// อุตตะรัสสะ/ อุปะสัมปะทา/ อายัสมะตา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// โส คุณหัสสะ// ยัสสะ/ นัักขะมะติ//
โส ภาเสยยะ//

ทุติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ//
 ๑ เป ๑ โส ภาเสยยะ//

ตะติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต
 สังโฆ// ๑ เป ๑ โส ภาเสยยะ//

อุปะสัมปันโน สังฆะนะ/ อุตตะโร/ อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ
 อุปัชฌาเยนะ// ขะมะติ/ สังฆัสสะ// ตัสมา ตุณ्हี// เอวะเมตัง
 ธาระยามิ// ๑

ญัตติจตุตถกรรมวาจา

อุปสมบทคู่

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ
 อุตตะโม/ อายัสสะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา//
 ปะริสุทธา อันตะรายิเกหิ ฐัมเมหิ// ปะริปุณณะมิเมสัง ปัตตะจีวะรัง//
 อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจันติ/
 อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// ยะทิ/ สังฆัสสะ
 ปัตตะกัลลัง// สังโฆ/ อุตตะรัถจะ/ อุตตะมัถจะ/ อุปะสัมปะทาเปยยะ/
 อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// เอสา ญัตติ//

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ
 อุตตะโม/ อายัสสะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา//
 ปะริสุทธา อันตะรายิเกหิ ฐัมเมหิ// ปะริปุณณะมิเมสัง ปัตตะจีวะรัง//
 อุตตะโร จะ/ อุตตะโร จะ/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจันติ/ อายัสสะตา
 ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// สังโฆ/ อุตตะรัถจะ/ อุตตะมัถจะ/
 อุปะสัมปะทาเปติ/ อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ//
 ยัสสา ยัสสะโต ขะมะติ// อุตตะรัสสะ จะ/ อุตตะมัสสะ จะ/
 อุปะสัมปะทา/ อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// โส
 ตุณ्हัสสะ// ยัสสะ/ นัถะมะติ// โส ภาเสยยะ//

ทุติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต สังฆो//
อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ อุตตะโม/ ๑ เป ๑ โส ภาเสยยะ//
ตะติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต สังฆो//
อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ อุตตะโม/ ๑ เป ๑ โส ภาเสยยะ//
อุปสัมปันนา สังฆেনะ/ อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/
อายุสัสมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// ขะมะติ/ สังฆัสสะ//
ตัสมา ตุณ्हี// เอวะเมตัง ฐาระยามิ// ๑

การลงเวลาสำเร็จความเป็นภิกษุภาวะ

เมื่อพระกรรมวาจาจารย์สวดญัตติจตุตถกรรมวาจาถึงคำว่า
"โสภาเสยยะ" ครั้งที่ ๓ แล้ว
พระอุปัชฌาย์ฟังลงเวลาที่อุปสัมปทาเปกข์สำเร็จความเป็นภิกษุ
ภาวะในพระพุทธศาสนาสมบูรณ์แล้ว

การบอกอนุศาสน์

เมื่อพระกรรมวาจาจารย์ สวดญัตติจตุตถกรรมวาจาถึงคำว่า
"เอวะเมตัง ฐาระยามิ" แล้ว เป็นอันจบญัตติจตุตถกรรมวาจาในก
ารทำอุปสมบทกรรมแล้ว พระภิกษุใหม่นั้น ฟังนำบาตรออกจากตัว
วางไว้ข้างซ้ายมือ นั่งพับเพียบประณมมือ ตั้งใจคอยรับฟังการบอก
อนุศาสน์ซึ่งพระอุปัชฌาย์ จะบอกเอง หรือ จะมอบให้พระกรรมวาจาจารย์
หรือ พระอนุสาวนาจารย์บอกแทนก็ได้ ตามความเหมาะสมต่อไป

ก่อนแต่จะบอกอนุศาสน์เป็นภาษาบาลีนั้น พระอุปัชฌาย์ หรือ
พระกรรมวาจาจารย์ หรือ พระอนุสาวนาจารย์ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้
บอกอนุศาสน์แทน ฟังก้าวสรุปสอนโดยย่อ ดังนี้ :-

"สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้ว่า เมื่อเสร็จกิจอุปสมบทแล้ว ให้บอกอนุศาสน์สอนนวกภิกษุ อนุศาสน์มี ๘ ประการ แบ่งเป็นนิสัย ๔ อกรณียกิจ ๔ ๑ เครื่องอาศัยของบรรพชิต เรียกว่า นิสัย ๑ ก็แล นิสัย ๔ นั้น คือ เที้ยววิณฑบาต นุ่งห่มผ้าบังสุกุล อยู่โคนไม้ ฉันทาองด้วยน้ำมูตรเน่า รวม ๔ นี้ เป็นเครื่องอาศัย ของบรรพชิต ๑ สิ่งที่บรรพชิตทำไม่ได้ เรียกว่า อกรณียกิจ ๑ ก็แล อกรณียกิจ ๔ นั้น คือ เสพเมถุน ลักทรัพย์ฆ่าสัตว์ อดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน รวม ๔ นี้ บรรพชิตทำไม่ได้ ต่อไปจักสอนด้วยภาษาพระบาลี ซึ่งมีความสังเขปดังอธิบายมาแล้วนั้น ๑

คำบอกอนุศาสน์แบบเดิม

ดาวะเทวะ ฉายา เมตัพพา// อุตูปปะมาณัง อัจจกขิตัพพัง//
ทิวะสะภาโค อัจจกขิตัพโพ// สังคีติ อัจจกขิตัพพา// จัตตาริ นิสสะยา
อัจจกขิตัพพา// จัตตาริ จะ อะกะระณียานิ อัจจกขิตัพพานีติ// หิหัง
อุปะสัมปะทายะ ปัจฉิมะกัจจัง ภาคะวะตา วุตตัง// ตันทานิ มะยา
เต อุปัชฌาเยนะ สะตา^๑ ตะทาจิกขะเนนะ อะนุกาตัพพัง
โหติ// ตันเต^๒ สักกัจจัง โสตัพพัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภันเต"

หมายเหตุ ๑. ถ้าบอกแทนพระอุปัชฌาย์ ฟังเพิ่มคำว่า

"อาณัตเตนะ สะตา"

๒. ถ้าบอกแก่พระภิกษุใหม่หลายรูป ฟังเปลี่ยนคำว่า

"ตันเต" เป็น "ตัง โว"

เมื่อพระภิกษุใหม่กล่าวรับคำจบแล้ว พระอุปัชฌาย์หรือผู้แทนฟังบอกอนุศาสน์ต่อไป ดังนี้ :-

คำบอกอนุศาสน์

(๑) ปิณฑิยาโลปะโกชะนัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุตสาโท กระณีโย// อะติเรกะลาโก/ สังฆะภัตตัง อุทเทสะภัตตัง นิมนตะนัง สะลากะภัตตัง ปักขิกัง อุโปสะถิกัง ปาฏิปะทิกัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภันเต"

(๒) ปังสุกุลละจีวะรัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุตสาโท กระณีโย// อะติเรกะลาโก/ โขมัง กัปปาสิกัง โโกเสยยัง กัมพะลัง สาณัง ภังคัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภันเต"

(๓) รุกขะมูละเสนาสะนัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุตสาโท กระณีโย// อะติเรกะลาโก/ วิหาโร อัทธะโยโค ปาสาโท หัมมิงง คุหา//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภันเต"

(๔) ปุติมุตตะเกสัชชัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุตสาโท กระณีโย// อะติเรกะลาโก/ สัปปิ นะวะนีตัง เตลัง มะธู ผาณิตัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภันเต"

(๕) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา เมถุโน รัมโม นะ ประฏิเสวิตัพโพ/ อันตะมะโส ตีรัจฉานะคะตายะปิ// โย ภิกขุ เมถุนัง รัมมัง ประฏิเสวะติ/ อัสสะมะโณ โหติ อะสัถยะปุตติโย// เสยยะถาปิ นามะ ปุริโส สีสังฉินโน อะภัพโพ เตนะ สะรیرهพันธะเนนะ ชีวุง//

เอวะเมวะ ภิกขุ เมถุนัง ฐัมมัง ปะฏิเสวิตวา/ อัสสะมะโณ โหติ
 อะสัถฺกยะปุตติโย// ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑ"

(๖) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง
 นะ อาทาตัพพัง/ อันตะมะโส ตินะสะลากัง อุปาทายะ// โย
 ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา อะติเรกะปาตัง วา อะทินนัง
 เถยยะสังขาตัง อาทियะติ/ อัสสะมะโณ โหติ อะสัถฺกยะปุตติโย//
 เสยยะถาปี นามะ ปันฑุปะลาโส พันธะนา ปะมุตโต อะภัพโพ
 หาริตัตตายะ// เอวะเมวะ ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา
 อะติเรกะปาตัง วา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง อาทियิตฺวา/ อัสสะมะโณ
 โหติ อะสัถฺกยะปุตติโย// ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑ"

(๗) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา สัถฺจิจจะ ปาโณ ชีวิตา
 นะ โวโรเปตัพโพ/ อันตะมะโส กุนณะกิปปลลิกัง อุปาทายะ// โย
 ภิกขุ สัถฺจิจจะ มะนุสสะวิกคะหัง ชีวิตา โวโรเปติ/ อันตะมะโส
 คัพพะปาตะนัง อุปาทายะ// อัสสะมะโณ โหติ อะสัถฺกยะปุตติโย//
 เสยยะถาปี นามะ ปุถุสึลา ทวิธา ภินนา อัมปะฏิสันธิกา
 โหติ// เอวะเมวะ ภิกขุ สัถฺจิจจะ มะนุสสะวิกคะหัง ชีวิตา
 โวโรเปตฺวา/ อัสสะมะโณ โหติ อะสัถฺกยะปุตติโย// ตันเต ยาวะชีวัง
 อะกะระณียัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑ"

(๘) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา อุตตะริมะนุสสะธัมโม นะ
อุลละปัตตัพโพ/ อันตะมะโส สุธณาคาเร อะภิระมามีติ// โย ภิกขุ
ปาปิจโจ อิจฉาปะกะโต อะสันตัง อะภุตัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง
อุลละปะติ/ ฌานัง वा วิโมกขัง वा समाधिं वा समाปัตติ
वा मัคคं वा षड्दं वा// อัสสะมะโณ โหติ อะสัักยะปุตติโย//
เสยยะถาปิ นามะ ताโล มัตถะกัจฉินโน อะภัพโพ ปุณะ
วิรุพพิยา// เอวะเมวะ ภิกขุ ปาปิจโจ อิจฉาปะกะโต อะสันตัง
อะภุตัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง อุลละปัตตวา/ อัสสะมะโณ โหติ
อะสัักยะปุตติโย// ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียันติ// ๑

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ กันเต" แล้วลุกขึ้น
นั่งคุกเข่า ประณมมือ กราบพระอุปัชฌาย์ ๓ ครั้ง

พิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแบบเดิม จบบริบูรณ์แล้ว

หมายเหตุ

ถ้าบอกอนุศาสน์แก่พระภิกษุใหม่พร้อมกันตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นไป
ฟังเปลี่ยนคำว่า

"เต" เป็น "โว" เปลี่ยนคำว่า "ตันเต" เป็น "ตั้ง
โว" ในที่ทุกแห่ง

การให้บรรพชาอุปสมบทแบบใหม่

การปฏิบัติหน้าที่อุปสัมปทาเปกข์

อุปสัมปทาเปกข์พึงนั่งคุกเข่าประณมมือกล่าวคำขอบรรพชา
อุปสมบท ดังนี้ :-

เอสาหัง ภันเต/ สุจิระประรินิพพุตัมปิ/ ตัง ภาวะวันตัง
สระระณัง คัจฉามิ/ รัมมัลลจะ ภิกขุสังฆัลลจะ//

ละเภยยาหัง ภันเต/ ตัสสะ ภาวะวะโต/ รัมมะวินะเย
ปัพพัชชัง ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง// ฯ

ทุติยัมปาหัง ภันเต/ สุจิระประรินิพพุตัมปิ/ ตัง ภาวะวันตัง
สระระณัง คัจฉามิ/ รัมมัลลจะ ภิกขุสังฆัลลจะ//

ละเภยยาหัง ภันเต/ ตัสสะ ภาวะวะโต/ รัมมะวินะเย
ปัพพัชชัง ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง// ฯ

ตะติยัมปาหัง ภันเต/ สุจิระประรินิพพุตัมปิ/ ตัง ภาวะวันตัง
สระระณัง คัจฉามิ/ รัมมัลลจะ ภิกขุสังฆัลลจะ//

ละเภยยาหัง ภันเต/ ตัสสะ ภาวะวะโต/ รัมมะวินะเย
ปัพพัชชัง ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง// ฯ

อะหัง ภันเต/ ปัพพัชชัง ยาจามิ/ อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ
คะเหตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต/ ปัพพัชชัง ยาจามิ/ อิมานิ
กาสายานิ วัตถานิ คะเหตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ// ฯ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต/ ปัพพัชชัง ยาจามิ/ อิมานิ
กาสายานิ วัตถานิ คะเหตฺวา/ ปัพพาเชถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ// ฯ

เมื่ออุปสัมปทาเบิกชกกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทจบแล้ว ฟังมอบผ้าไตรถวายแก่พระอุปัชฌาย์ แล้วนั่งพับเพียบประณมมือตั้งใจฟังโอวาทของพระอุปัชฌาย์จะกล่าวสอน เรื่องการบรรพชาอุปสมบทต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์

การสอนนาค

เมื่อเจ้านาคกล่าวคำขอบรรพชาจบแล้ว มอบผ้าไตรถวายพระอุปัชฌาย์แล้ว ฟังนั่ง พับเพียบประณมมือทอดสายตาลงข้างหน้าระยะประมาณ ๑ ศอก ตั้งใจรับฟังโอวาทเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนา ซึ่งพระอุปัชฌาย์จะกล่าวสอนต่อไป ดังนี้ :-

คำสอนนาค

ของ

สมเด็จพระสังฆราช กิตติโสภณมหาเถระ

วัดเบญจมบพิตร

เธอได้น้อมนำผ้ากาสาเยาะ ผ้าย้อมด้วยน้ำฝาดเครื่องนุ่งห่มของบรรพชิตในพระพุทธศาสนา เข้ามาในท่ามกลางสงฆ์ เปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัย คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึก แล้วอ้อนวอนขอให้ได้บรรพชาอุปสมบท ในพระธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้า ด้วยศรัทธาความเชื่อและความเลื่อมใส อันชื่อว่า ศรัทธา ความเชื่อนั้น คือ ความเชื่อที่ยั่งยืนตรงต่อพระคุณพระรัตนตรัย คือ

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่ตั้ง

พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายนั้น พระองค์ทรงพระคุณเป็นอันมาก
ยากที่จะพรรณนาให้ล้นสุดได้ แต่เมื่อยกขึ้นกล่าวเฉพาะพระคุณที่สำคัญ
แล้ว ควรยกขึ้นกล่าวได้ ๓ ประการ คือ

พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ ฯ

พระปัญญาคุณนั้น คือ พระองค์ท่านทรงฉลาดล่วงล้ำสามัญมนุษย์
ไม่มีผู้เทียมถึง

พระบริสุทธิคุณนั้น คือ พระหฤทัยของพระองค์ท่านบริสุทธิ์
สะอาดปราศจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองด้วยประการทั้งปวง

พระกรุณาคุณนั้น คือ พระองค์ท่านทรงกรุณาแก่สรรพสัตว์
ยอมสละประโยชน์และความสุขส่วนพระองค์เพื่อให้สำเร็จประโยชน์
แก่ผู้อื่นได้ ฯ

พระธรรม ก็คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติ
ไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว ฯ

พระสงฆ์ คือพระสาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ฟังคำสั่งสอนแล้ว
ปฏิบัติตาม และสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วย ช่วยกันบริหารสืบอายุ
พระพุทธศาสนามาจนกาลทุกวันนี้ ฯ

พระรัตนทั้ง ๓ นี้ เป็นหลักอันสำคัญยิ่งนักในพระพุทธศาสนา
เธอจงตั้งศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสให้มั่นคงตรงต่อพระรัตนตรัย
ดังกล่าวมา ฯ

ก็แห่ละการที่เธอมีศรัทธาเลื่อมใสเข้ามาบรรพชาอุปสมบทนี้ ตาม
ประเพณีของผู้นับถือพระพุทธศาสนา ถือว่าเธอได้ลาภอันหาได้ยาก
อย่างยิ่งในชีวิต เพราะยาก ที่จะพร้อมกันเข้าได้ ตั้งแต่เกิดเป็นมนุษย์
เป็นชาย มีอวัยวะปกติ ไม่พิการ เกิดในประเทศเป็นที่ประดิษฐาน
พระพุทธศาสนา

ทั้งมารดาบิดาวงศ์ญาติ และเธอก็มีศรัทธาเลื่อมใส ทั้งมีอายุ
ยังยืนมาได้จนถึงวันอุปสมบท เมื่อปรารภการอุปสมบทก็ไม่ติดขัด
ได้รับอนุญาต และได้รับอนุโมทนาสาธุการเป็นอันดี การที่จะพร้อมได้เช่นนี้
หาได้ยาก เมื่อเธอได้ลาภอันหาได้ยากอย่างนี้แล้ว จึงตั้งใจปฏิบัติ
ให้ลาภอันหาได้ยากนั้น เกิดผลเป็นกำไรอกงามยิ่งขึ้นไปด้วยความ
ประพฤดีดี ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย เว้นจากข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม
ทำตามข้อที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาต ด้วยวิริยะอุตสาหะ ให้เป็นภิกษุ
ที่ดีสืบอายุพระพุทธศาสนา ช่วงกาลโอกาสที่ตนจะพึงบำเพ็ญให้เป็นไป
ได้ ความประพฤดีดีปฏิบัติชอบของเธอนั้น ย่อมเป็นบุญเป็นกุศล
จะติดตามตนไปไม่มีที่สิ้นสุด ตลอดจนสัมปรายภพภายภาคหน้า และ
บุญกุศลนั้นยังจะเป็นเครื่องสนองพระคุณท่านผู้มีอุปการคุณแก่ตน
มีมารดาบิดาเป็นต้น ด้วยความกตัญญูกตเวทิต่อด้วย ความประพฤดีดี
ปฏิบัติชอบของเธอย่อมเป็นผลดีทั้ง ๒ ฝ่าย ทั้งแก่ตัวเธอเองและแก่ผู้อื่น
ด้วยประการฉะนี้ ฯ

การสอนมูลกรรมฐาน

อันการที่จะประพฤดีดีปฏิบัติชอบได้นั้น มีข้อสำคัญอยู่ประการหนึ่ง
คือ ต้องป้องกันใจไม่ให้ฟุ้งซ่านซัดส่ายไปในเรื่องของกามารมณ์ ฉะนั้น
ในเบื้องต้นแห่งการบรรพชาอุปสมบท พระบูรพาจารย์จึงให้สอนตจปัญจก
กัมมัฏฐานก่อน

ตจปัญจกัมมัฏฐานนั้น คือ กัมมัฏฐานอันกำหนดด้วยอาการ
๕ คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ให้พิจารณาเห็นว่าอาการทั้ง ๕ นั้น
ไม่ดีไม่งาม ปฏิกุศลพึงเกลียด ซึ่งจะพิจารณาเห็นได้เช่นนั้น จงพิจารณา
ตามปรกติของอาการเหล่านั้น เช่น ผม ถ้าเราปล่อยตามธรรมดาธรรมชาติ
ไม่รักษาความสะอาด จะเป็นอย่างไรก็ช่างมัน เช่นนั้นแล้ว จักเป็น
ของที่สกปรก เป็นที่รังเกียจทั้งตนทั้งผู้อื่น ที่เป็นของดีงามน่าดูน่าชม

ก็เพราะคนเราหมั่นปฏิบัติตักแตงอยู่เป็นนิจ เฟ่งพิจารณาอย่างนี้ จักเห็น
อาการทั้ง ๕ นั้น โดยปรกติเป็นของไม่ดีไม่งาม เมื่อจิตฟุ้งซ่านซัดส่าย
ไปในเรื่องของกามารมณ์ เธอจงมนสิการกัมมัฏฐานนี้ไว้เป็นเครื่อง
อบรมจิต

บัดนี้ จะได้สอนกัมมัฏฐานอันกำหนดด้วยอาการทั้ง ๕
เธอจงว่าตามไป ดังนี้ :-

"เกสา/ โลมา/ นะขา/ ทันตา/ ตะโจ/
ตะโจ/ ทันตา/ นะขา/ โลมา/ เกสา/"

จงศึกษาให้รู้เนื้อความว่า

"เกสา ผมทั้งหลาย โลมา ขนทั้งหลาย
นะขา เล็บทั้งหลาย ทันตา ฟันทั้งหลาย
ตะโจ หนัง"

อาการทั้ง ๕ นี้ ไม่ดีไม่งาม ปฏิกุล ฟิงเกลียด เธอจงว่าไปเอง
ทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลม

เมื่อเจ้านาคว่าตามทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลมจบแล้ว ฟิงคุกเข้าขึ้น
แล้วน้อมศีรษะ เข้าหาพระอุปัชฌาย์ เมื่อท่านคล้องผ้าอังสะให้แล้ว
ฟิงยื่นแขนขวาออกไปข้างหน้าเล็กน้อย เพื่อให้ผ้าอังสะลงไปอยู่ที่
รักแร้ แล้วฟิงประณมมือยื่นแขนออกไปรับผ้าไตร เมื่อรับผ้าไตรแล้ว
ฟิงประคองเข้ากับอก เดินเข้าถอยหลังออกมา พอพ้นระยะแนวสงฆ์แล้ว
ฟิงลุกขึ้นยืน เดินออกไปครองผ้า ต่อไป

คำขอไตรสรณคมน์และศีลแบบใหม่

อุปสัมปทาเปกข์พึงนั่งคุกเข่าประณมมือกล่าวคำขอไตรสรณคมน์ และศีล ดังนี้ :-

อะหัง ภันเต/ สรรณะสีลัง ยาจามิ//
ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต/ สรรณะสีลัง ยาจามิ//
ตติยัมปิ อะหัง ภันเต/ สรรณะสีลัง ยาจามิ// ฯ

พระอาจารย์พึงกล่าวนำคำนโมสการ ๓ จบ แล้วให้เจ้านาคกล่าวตาม
ต่อไปนี้ :-

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ//
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ//
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ// ฯ

พระอาจารย์พึงสั่งให้กล่าวตามว่า

"ยะมะหัง ะทามิ/ ตัง ะเทหิ"//

เจ้านาคพึงกล่าวรับคำว่า "อามะ ภันเต" //

พระอาจารย์กล่าวให้ไตรสรณคมน์ เจ้านาคพึงกล่าวตามไปเป็น
ประโยค ๆ ดังนี้ :-

พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ//
ธัมมัง สรรณัง คัจฉามิ//
สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ//
ทุติยัมปิ พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ//
ทุติยัมปิ ธัมมัง สรรณัง คัจฉามิ//
ทุติยัมปิ สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ//
ตติยัมปิ พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ//
ตติยัมปิ ธัมมัง สรรณัง คัจฉามิ//
ตติยัมปิ สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ//

พระอาจารย์กล่าวว่า "ติสระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง"//

เจ้านาคฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ"//

เมื่อเจ้านาคได้รับไตรสรณคมน์จบแล้ว ถือว่าได้บรรพชาเป็นสามเณรบริบูรณ์แล้ว และสามเณรนั้น มีสิกขาบทอันพึงศึกษาและปฏิบัติตามพระบัญญัติ ๑๐ ประการต่อไป พระอาจารย์ฟังกล่าวนำให้สามเณรสมาทานศีล ๑๐ ประการ โดยกล่าวนำไปเป็นตอน ๆ ดังนี้ :-

- (๑) ปาณาติปาตา เวระมะณี//
- (๒) อะทินนาทานา เวระมะณี//
- (๓) อะพรหมะจะรียา เวระมะณี//
- (๔) มุสาวาทา เวระมะณี//
- (๕) สุรา, เมระยะ, มัชชะ, ปะมาทัฏฐานา เวระมะณี//
- (๖) วิกาละโภชะนา เวระมะณี//
- (๗) นัจจะ, คีตะ, วาทิตะ, วิสุกะ, ทัสสะนา เวระมะณี//
- (๘) มาลา, คันธะ, วิเลปะนะ, ธารณะ, มัณฑะนะ, วิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี//
- (๙) อุจจาสะยะนะ, มะหาสะยะนา เวระมะณี//
- (๑๐) ชาตะรุปะ, ระชะตะ, ปะฎิคคะหะณา เวระมะณี//

พระอาจารย์กล่าวว่า อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//
สามเณรฟังกล่าวตาม ๓ จบ ดังนี้ :-

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//
อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//
อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//

เมื่อสามเณรกล่าวสมาทานศีลจบแล้ว ฟังกราบพระอาจารย์ ๓ ครั้ง แล้วฟังหันหน้าไปทางขวามือ นั่งพับเพียบแล้ว รับบาตรจากผู้ที่มาถวาย (ถ้าสตรีเป็นผู้ถวาย สามเณร ฟังปูฝ่ากราบทอดลงรับถวาย ถ้าผู้ถวายเป็นชาย ฟังรับถวายด้วยมือทั้งสอง) ฟังอุ้มบาตร เดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ เมื่อเข้าไปใกล้พระอุปัชฌาย์ ได้ระยะพอสมควรแล้ว วางบาตรไว้ ทางซ้ายมือแล้วหยิบเครื่องสักการะสำหรับขอนิสัย ซึ่งวางอยู่บนบาตรนั้น น้อมถวายแก่พระอุปัชฌาย์แล้วนั่งคุกเข่า ตั้งตัวตรงกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วประณมมือกล่าวคำขอนิสัยต่อไป

คำขอนิสัยแบบใหม่

อุปสัมปทาเปกข์ฟังนั่งคุกเข่าประณมมือกล่าวคำขอนิสัย ดังนี้ :-

	อะหัง	กัณเฑ/	นิสสะยัง	ยาจามิ//
ทุติยัมปิ	อะหัง	กัณเฑ/	นิสสะยัง	ยาจามิ//
ตะติยัมปิ	อะหัง	กัณเฑ/	นิสสะยัง	ยาจามิ// ๑
	อุปัชฌาโย	เม	กัณเฑ	โหหิ//
	อุปัชฌาโย	เม	กัณเฑ	โหหิ//
	อุปัชฌาโย	เม	กัณเฑ	โหหิ// ๑

การให้นิสัย

เมื่ออุปสัมปทาเปกข์กล่าวคำขอนิสัย และคำขอให้เป็นพระอุปัชฌาย์จบแล้ว พระอุปัชฌาย์จะกล่าวตอบรับการให้นิสัยและการรับเป็นพระอุปัชฌาย์ ดังนี้ :-

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า "ปะฏิรูปัง" (สมควร)

อุปสัมปทาเปกข์ฟังกล่าวรับว่า "สาธุ กัณเฑ" (ดีละ เจ้าข้า)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า "โอบายิกัง" (ชอบด้วยอุบาย)
อุปสัมปทาเปกข์พึงกล่าวรับว่า "สาธุ ภัณฑ" (ดีละ เจ้าข้า)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า "ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ"
(เธอจงยังความปฏิบัติ ให้ถึงพร้อมด้วยอาการที่น่าเลื่อมใสเถิด)
อุปสัมปทาเปกข์พึงกล่าวรับว่า "สาธุ ภัณฑ" (ดีละ เจ้าข้า)

ต่อแต่นั้นอุปสัมปทาเปกข์จะกล่าวคำรับเป็นภาระธุระของกัน
และกันสืบต่อไป ดังนี้ :-

อัชชะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภारो// อะหัมปิ เถรัสสะ ภारो//
อัชชะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภारो// อะหัมปิ เถรัสสะ ภारो//
อัชชะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภारो// อะหัมปิ เถรัสสะ ภारो//

เมื่อกกล่าวจบแล้ว อุปสัมปทาเปกข์พึงกราบพระอุปัชฌาย์แบบ
เบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วประณมมือคอยรับฟังโอวาทต่อไป
ต่อแต่นั้น พระอุปัชฌาย์จะกล่าวให้โอวาทเรื่องการถือณิสัย ดังนี้ :-

เธอได้เข้ามาขอณิสัย ขอยอยู่ด้วย และขอให้เราเป็นอุปัชฌาย์
อุปัชฌายะ แปลว่า ผู้เพ่งดูโดยตระหนัก คือ เพ่งพิจารณาดู
ความสมควรหรือไม่สมควร โดยหน้าที่ก็คือเป็นผู้รับรองเธอนำเข้าสู่
หมู่สงฆ์ เราพิจารณาเห็นสมควรแล้ว จึงได้รับว่า "ปะฏิรูปัง" แปลว่า
สมควร, "โอบายิกัง" ชอบด้วยอุบาย, "ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ" ขอเธอ
จงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการที่น่าเลื่อมใสเถิด เธอได้กล่าว
คำรับเป็นภาระธุระของกันและกัน มีคำว่า "อัชชะตักเคทานิ เถโร"
เป็นต้น แปลว่า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป พระเถระเป็นภาระของข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าก็เป็นภาระของพระเถระ คือว่าต่างฝ่ายต่างเอาภาระธุระของ
กันและกัน มีน้ำจิตสนิทสนม ต่อกัน ประคองบิดากับบุตร ฉะนั้น

ในโอกาสต่อไปนี้ สงฆ์จะได้ทำอุปสมบทกรรมยกเธอขึ้นเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ในการอุปสมบทนั้น จะต้องสวดกรรมวาจาเป็นภาษามคธ เพราะฉะนั้น ฉันจะได้สมมติให้เธอ มีนามตามภาษามคธว่า (อุตตะโร) เมื่อพระกรรมวาจาจารย์สวดถามว่า "กัณหาโมลี" (เธอชื่ออะไร) เธอจึงตอบว่า "อะหัง กัณเต อุตตะโร นามะ" (ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าชื่อว่าอุตตะระ) ส่วนอุปัชฌายะ คือ ฉัน มีนามฉายาว่า (ติสสะทัตโต) เมื่อ พระกรรมวาจาจารย์สวดถามว่า "โก นามะเต อุปัชฌายโ" (อุปัชฌายะ ของเธอ ชื่ออะไร) เธอจึงตอบว่า "อุปัชฌายโ เม กัณเต อายัสมา ติสสะทัตโต นามะ" (ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อุปัชฌายะของข้าพเจ้า ชื่อว่า ท่านติสสะทัตตะ)

การบอกบาตรและไตรจีวร

ต่อไปนี้ ฉันจะได้บอกบาตรและไตรจีวร ให้เธอรู้ว่า นี่บาตรนี้ผ้าสังฆาฏิ นี่ผ้าอุตตราสงค์ นี่ผ้าอันตราสก ของเธอ เพื่อจำไว้ใช้ในกิจอธิฐาน ขอเธอจงรับเรียนตามที่บอก (ถ้าอุปสัมปทาเปกข์นั้นนั่งอยู่ห่าง ฟังสั่งให้ร่นระยะเข้ามาใกล้พระอุปัชฌาย์ พอสมควร)

คำบอกสมณบริวาร

พระอุปัชฌาย์ว่า "อะยันเต บัตโต" (นี่บาตรของเธอ)
อุปสัมปทาเปกข์ฟังตอบรับคำว่า "อามะ กัณเต" (ขอรับ กระผม)
พระอุปัชฌาย์ว่า "อะยัง สังฆาฏิ" (นี่สังฆาฏิ, ผ้าทาบ)
อุปสัมปทาเปกข์ฟังตอบรับคำว่า "อามะ กัณเต" (ขอรับ กระผม)
พระอุปัชฌาย์ว่า "อะยัง อุตตราสังโก" (นี่ผ้าอุตตราสงค์, ผ้าห่ม)
อุปสัมปทาเปกข์ฟังตอบรับคำว่า "อามะ กัณเต" (ขอรับ กระผม)

พระอุปัชฌาย์ว่า "อะยัง อันตะระวาสะโก" (นี้ผ้าอันตราวาสก, ผ้าถุง)
อุปสัมปทาเปกข์พึงตอบรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" (ขอรับ กระผม)

เมื่ออุปสัมปทาเปกข์กล่าวตอบรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" ครั้งที่ ๕
จบแล้ว พึงน้อมศีรษะลงข้างหน้า เมื่อพระอุปัชฌาย์คล้องสายโยก
บาตรให้แล้ว พึงเงยขึ้นและสอดแขนข้างซ้ายเข้าไปในสายโยกบาตรนั้น
ซึ่งพระอาจารย์ท่านจะช่วยจับบาตรไปวางไว้ข้างหลังให้ตรงและเรียบร้อย
(จะสวมบาตรก่อนบอกบริวารก็ได้) แล้วอุปสัมปทาเปกข์พึงนั่งตั้งตัวตรง
คอยฟังคำสั่งของพระอุปัชฌาย์ต่อไป

พระอุปัชฌาย์จะสั่งให้อุปสัมปทาเปกข์ไปยืนนอกหมู่สงฆ์ว่า "คัจฉะ
อะมุหมิ โอกาเส ติญฐาหิ" (แปลว่า เธอจงไป ยืน ณ โอกาสนั้น)

อุปสัมปทาเปกข์นั้นพึงประณมมือ เดินเข้าถอยหลังออกมาให้พ้น
แนวสงฆ์ แล้วยืนขึ้น กลับหลังหัน ประณมมือเดินไปทางหน้าอุโบสถไป
ถึงอาสนะซึ่งปูลาดไว้สำหรับพระกรรมวาจาจารย์ จะออกมายืนสอนซ้อม
ถามอันตราสิกขธรรม อย่าเหยียบอาสนะนั้น พึงเดินหลีกไป แล้วพึงกลับ
หลังหันหน้าตรงมาทางหมู่สงฆ์ อย่ายืนให้ห่างอาสนะนั้น และอย่ายืนให้ชิด
อาสนะนั้นนัก พึงยืนห่างพอสมควร ยืนประณมมือคอยอยู่ ฯ

การสวดกรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์

พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์ ฟังนั่งคุกเข่าผินหน้า
ไปทางพระประธาน กราบพระรัตนตรัย ๓ ครั้ง แล้วตั้งนะโม ๕ ชั้น
๓ จบ ดังนี้ :-

- (๑) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ//
- (๒) ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ//
- (๓) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต//
- (๔) อะระหะโต สัมมา//
- (๕) สัมพุทธัสสะ// ฯ

เมื่อตั้ง นะโม ๕ ชั้นจบแล้ว กราบพระรัตนตรัย ๑ ครั้ง แล้วนั่ง
พับเพียบผินหน้าเข้าหากันตามเดิม ประณมมือสวดกรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์ ดังนี้ :-

กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

(พระอุปัชฌาย์ ฉายาว่า "ติสสะทัตโต" อุปสัมปทาเปกข์ ฉายาว่า
"อุตตะโร")

สุณาตุ/ เม ภันเต สังฆโม// อุตตะโร/ आयัสมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ยะทิ/ สังฆัสสะ
ปัตตะกัลลัง// อะหัง/ อุตตะรัง/ อะนุสาเสยยัง// ฯ

กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์คู่

(พระอุปัชฌาย์ ฉายาว่า "ติสสะทัตโต" อุปสัมปทาเปกข์ ฉายาว่า "อุตตะโร" และ "อุตตะโม")

สุณาคฺ/ เม ภันเต สังฆโม// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ อายัสฺมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง//
อะหัง/ อุตตะรัถจะ/ อุตตะมัลลจ/ อะนุสาเสยยัง// ฯ

ต่อแต่นั้น พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์พึงลุกออก
จากที่ประชุมสงฆ์ ไปยืน ณ อาสนะที่ปูลาดไว้ พึงสวดสอนซ้อม
อุปสัมปทาเปกข์ ดังนี้ :-

คำสอนซ้อม

สุณะสิ/ อุตตะระ/ อะยันเต สัจจะกาโล ภูตะกาโล// ยัง ชาตัง/
ตั้ง สังฆะมฺชเฆ ปุจฉันเต// สันตัง อตถิติ วัตตัพพัง// อะสันตัง
นัตถิติ วัตตัพพัง// มา โข วิตถาสี// มา โข มังกุ อะโหสิ//
เอวันตัง ปุจฉิสสันติ// สันตี/ เต เอเวรูปา/ อาพาธา//

พระอาจารย์ (ถาม)

อุปสัมปทาเปกข์ (ตอบ)

คำถาม กุฏฐัง

คำตอบ นัตถิ ภันเต//

" คัณโฑ

" นัตถิ ภันเต//

" กิลาโส

" นัตถิ ภันเต//

" โสโส

" นัตถิ ภันเต//

" อะปะมาโร

" นัตถิ ภันเต//

" มะนุสโสสิ

" อามะ ภันเต//

" ปุริโสสิ

" อามะ ภันเต//

" ภูชิสโสสี "	" อามะ ภัณฑเต //
" อะนะโณสี "	" อามะ ภัณฑเต //
" นะสี ราชะกะโฏ "	" อามะ ภัณฑเต //
" อะนุณณาโตสี มาตาปิตุหิ "	" อามะ ภัณฑเต //
" ประิพุณณะวีสะติวัสโสสี "	" อามะ ภัณฑเต //
" ประิพุณณันเต ปัตตะจีวะรัง "	" อามะ ภัณฑเต //
" กินนาโมสี "	" อะหัง ภัณฑเต/ อุตตะโร นามะ //
" โก นามะ เต อุปัชฌายो "	" อุปัชฌายो เม ภัณฑเต/ อายัสมา ติสสะทัตโต นามะ // ๑

ครั้นแล้ว พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์พึงกลับเข้าไป ณ ที่ประชุมสงฆ์ นั่งคุกเข่ากราบพระรัตนตรัย ๑ ครั้ง แล้วนั่งพับเพียบประณมมือสวดกรรมวาจา เรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้าหมู่สงฆ์ ดังนี้ :-

กรรมวาจา

เรียกอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยวเข้าหมู่สงฆ์

สุณาตุ/ เม ภัณฑเต สังโฆ// อุตตะโร/ อายัสมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// อะนุสิญฺโฐ โส มะยา//
ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อุตตะโร/ อาคัจเจยยะ// ๑

พระกรรมวาจาจารย์ พึงกวักมือกล่าวเรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้ามาว่า "อาคัจฉาหิ"

กรรมวาจา

เรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เข้าหมู่สงฆ์

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/
อัยสัมะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา// อะนุสติฎฐา
เต มะยา// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อุตตะโร จะ/
อุตตะโม จะ/ อาคัจเจยยุง// ฯ

พระกรรมวาจาจารย์ ฟังกวักมือกล่าวเรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เข้ามา
ว่า "อาคัจจะละ"

คำขออุปสมบทเดี่ยว

อุปสัมปทาเปกข์พึงเดินประณมมือเข้ามานั่งคุกเข่าประณมมือท่าย
หมู่สงฆ์ กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำขออุปสมบท ดังนี้ :-

สังฆัมภันเต/ อุปะสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ มัง
ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ทุติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ
มัง ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ตะติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ
มัง ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

คำขออุปสมบทคู่

อุปสัมปทาเปกข์ทั้งคู่ ฟังเดินประณมมือเข้ามานั่งคุกเข้าประณมมือ
ท้ายหมู่สงฆ์ กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำขออุปสมบทพร้อมกัน
ดังนี้ :-

สังฆัมภันเต/ อุปสัมปะทัง ยาจามะ// อุลลุมปะตุ โน
ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//
ทุติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ// อุลลุมปะตุ
โน ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//
ตะติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ//
อุลลุมปะตุ โน ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

การอุปโลกน์เผด็จสงฆ์

เมื่ออุปสัมปทาเปกข์กล่าวคำขออุปสมบทกะสงฆ์จบแล้ว พระอุปัชฌาย์
ฟังกล่าว คำอุปโลกน์เผด็จสงฆ์ เพื่อซักถามอันตรายกธรรมแล้วให้
อุปสัมปทาเปกข์นั้นอุปสมบท ดังนี้ :-

คำอุปโลกน์เผด็จสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

อิทานิ โข ภันเต/ อะยัง อุตตะโร นามะ สามะเณโร/
มะมะ อุปะสัมปะทาเปกโข/ อุปะสัมปะทัง อากังขะมาโน/ สังฆัง
ยาจะติ// อะหัง สัพพะมิมัง สังฆัง อัสสะเมสามิ// สาธุ ภันเต/
สัพโพยยัง สังโฆ/ อิมัง อุตตะรัง นามะ สามะเณรัง/ อันตะรายิกะ
ธัมเม ปุจฉิตวา/ ตัตถะ ปัตตะกัลลัตตัง ญัตตวา/ ญัตติจะตฺตเถนะ
กัมเมนะ อะกุปเปนะ จานาระเหนะ อุปะสัมปาเทมาติ//
กัมมะสันนิฏฐานัง กะโรตุ// ฯ

พระสงฆ์ทั้งนั้น ฟังประณมมือกล่าวรับคำว่า "สาธุ" พร้อมกัน
ต่อแต่นั้น พระอุปัชฌาย์หรือพระคู่สวด จะสั่งให้อุปสัมปทาเปกข์เดินเข้า
เข้ามาท่ามกลางหมู่สงฆ์แล้ว นั่งคุกเข่าประณมมือ เพื่อรับการสอบถาม
อันตรายิกธรรมต่อไป

คำอปโลกน์เผด็จสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเปกข์คู่

อิทานิ โข ภันเต/ อะยัถจะ อุตตะโร นามะ สามะเณโร/
อะยัถจะ อุตตะโม นามะ สามะเณโร/ มะมะ อุปะสัมปะทาเปกขา//
อุปะสัมปะทัง อากังขะมานา/ สังฆัง ยาจันติ// อะหัง สัพพะมิมัง
สังฆัง อัสสะเมสามิ// สาธุ ภันเต/ สัพพะโยัง สังโฆ/ อิมัถจะ
อุตตะรัง นามะ สามะเณรัง/ อิมัถจะ อุตตะมัง นามะ
สามะเณรัง/ อันตะรายิเก ฐัมเม ปุจจิตฺวา/ ตตถะ ปัตตะกัลลัตตัง
ถัตฺวา/ ถัตติจะตุตถะเนะ กัมเมนะ อะกุเปเนะ ฐานาระเหณะ
อุปะสัมปาเทมาติ// กัมมะสันนิฏฐานัง กะโรตุ// ฯ

พระสงฆ์ทั้งนั้น ฟังประณมมือกล่าวรับคำว่า "สาธุ" พร้อมกัน
ต่อแต่นั้น พระอุปัชฌาย์หรือพระคู่สวด จะสั่งให้อุปสัมปทาเปกข์เดินเข้า
เข้ามาท่ามกลางหมู่สงฆ์แล้ว นั่งคุกเข่าประณมมือ เพื่อรับการสอบถาม
อันตรายิกธรรมต่อไป

กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถามอันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ आयัสมะโต
ติสสะทตฺตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง//
อะหัง/ อุตตะรัง/ อันตะรายิเก ฐัมเม ปุจเจยยัง// ฯ

กรรมวาจาสมมติตน

เพื่อสอบถามอันตรายกรรมอุปสัมปทาเปกข์คู่

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ
อุตตะโม/ อายัสมะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปสัมปะทาเปกขา// ยะทิ/
สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อะหัง/ อุตตะรัถจะ/ อุตตะมัตถจะ/
อันตะรายิเก ฐัมเม ปุจเจยยัง// ฯ

คำสวดถามอันตรายกรรม

พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์ ฟังสวดถามอันตรายกรรม
กรรมกะอุปสัมปทาเปกข์ทีละคน ดังต่อไปนี้ :-

สุณะสิ/ อุตตะระ/ อะยันเต สัจจะกาโล ภูตะกาโล// ยัง
ชาตัง/ ตัง ปุจจามิ// สันตัง อัตถิติ วัตตัพพัง// อะสันตัง
นัตถิติ วัตตัพพัง// สันติ/ เต เอวะรุปา/ อาพารา//

พระอาจารย์ (ถาม)

อุปสัมปทาเปกข์ (ตอบ)

คำถาม กุฏฐัง

คำตอบ นัตถิ ภันเต//

" คัณโท

" นัตถิ ภันเต//

" กิลาโส

" นัตถิ ภันเต//

" โสโส

" นัตถิ ภันเต//

" อะปะมาโร

" นัตถิ ภันเต//

" มะนุสโสสิ

" อามะ ภันเต//

" ปุริโสสิ

" อามะ ภันเต//

" ภูชิสโสสิ

" อามะ ภันเต//

" อะนะโณสิ

" อามะ ภันเต//

" นะสี ราชะกะโฏ	" อามะ กัันเต//
" อะนุณณาโตสี มาตาปิตุหิ	" อามะ กัันเต//
" ประิพุณณะวีสะติวัสโสสี	" อามะ กัันเต//
" ประิพุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	" อามะ กัันเต//
" กินนาโมสี	" อะหัง กัันเต/ อุตตะโร
นามะ//
" โภ นามะ เต อุปัชฌายโ	" อุปัชฌายโ เม กัันเต/
อายัสสะมา ติสสะทัตโต
นามะ// ๑

ญัตติจตุตถกรรมวาจา อุปสมบทเดี่ยว

สุณาตุ/ เม กัันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ประิสุทโธ อันตะรายิเกหิ
ธัมเมหิ// ประิพุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง
ยาจะติ/ อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// ยะทิ/
สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// สังโฆ/ อุตตะรัง อุปะสัมปะทาเยยะ/
อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// เอสา ถัตติ//

สุณาตุ/ เม กัันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ประิสุทโธ อันตะรายิเกหิ
ธัมเมหิ// ประิพุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง
ยาจะติ/ อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// สังโฆ/
อุตตะรัง อุปะสัมปะทาเยติ/ อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ//
ยัสสะยัสสะโต ขะมะติ// อุตตะรัสสะ/ อุปะสัมปะทา/ อายัสสะมา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// โส ตุนหัสสะ// ยัสสะ/ นัักกะมะติ//
โส ภาเสยยะ//

ทุติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ// ๑ เป ๑
โส ภาเสยยะ//

ตะติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ// ๑ เป ๑
โส ภาเสยยะ//

อุปะสัมปันโน สังฆะนะ/ อุตตะโร/ อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ
อุปัชฌาเยนะ// ขะมะติ/ สังฆัสสะ// ตัสมา คุณทึ// เอวะเมตัง
ถาระยามิ// ๑

ญัตติจตุตถกรรมวาจา อุปสมบทคู่

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ
อุตตะโม/ อายัสสะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา//
ปะริสุทธา อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ// ปะริปุณณะมิเมสัง ปัตตะจีวะรัง//
อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจันติ/
อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// ยะทิ/ สังฆัสสะ
ปัตตะกัลลัง// สังโฆ/ อุตตะรัถจะ/ อุตตะมัลถจะ/ อุปะสัมปะทาเทยยะ/
อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// เอสา ถัตติ//

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ
อุตตะโม/ อายัสสะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา// ปะริสุทธา
อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ// ปะริปุณณะมิเมสัง ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร
จะ/ อุตตะโม จะ/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจันติ/ อายัสสะตา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// สังโฆ/ อุตตะรัถจะ/ อุตตะมัลถจะ/
อุปะสัมปะทาเทติ/ อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ//
ยัสสายัสสะโต ขะมะติ// อุตตะรัสสะ จะ/ อุตตะมัสสะ จะ/
อุปะสัมปะทา/ อายัสสะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌาเยนะ// โส
คุณหัสสะ// ยัสสะ/ นัถะมะติ// โส ภาเสยยะ//

ทุติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต สังฆो//
อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ อุตตะโม/ ฯ เป ฯ โส ภาเสยยะ//
ตะติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ เม ภันเต สังฆो//
อะยัถจะ อุตตะโร/ อะยัถจะ อุตตะโม/ ฯ เป ฯ โส ภาเสยยะ//
อุปะสัมปันนา สังฆะนะ/ อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/
อายัสมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// ขะมะติ/ สังฆัสสะ//
ตัสมา ตุณ्हี// เอวะเมตัง ฐาระยามิ// ฯ

การลงเวลาสำเร็จความเป็นภิกษุภาวะ

เมื่อพระกรรมวาจาจารย์ สวดญัตติจตุตถกรรมวาจาถึงคำว่า "โสภาเสยยะ" ครั้งที่ ๓ แล้ว

พระอุปัชฌาย์ ฟังลงเวลาที่อุปสัมปทาเปกข์สำเร็จความเป็นภิกษุภาวะในพระพุทธศาสนาสมบูรณ์แล้ว

การบอกอนุศาสน์

เมื่อพระกรรมวาจาจารย์ สวดญัตติจตุตถกรรมวาจาถึงคำว่า "เอวะเมตัง ฐาระยามิ" แล้ว เป็นอันจบญัตติจตุตถกรรมวาจาในการทำอุปสมบทกรรมแล้ว พระภิกษุใหม่นั้น ฟังนำบาตรออกจากตัววางไว้ข้างซ้ายมือ นั่งพับเพียบประณมมือตั้งใจคอยรับฟังการบอกอนุศาสน์ซึ่งพระอุปัชฌาย์ จะบอกเอง หรือ จะมอบให้พระกรรมวาจาจารย์ หรือพระอนุสาวนาจารย์บอกแทนก็ได้ ตามความเหมาะสมต่อไป

ก่อนแต่จะบอกอนุศาสน์เป็นภาษาบาลีนั้น พระอุปัชฌาย์ หรือพระกรรมวาจาจารย์ หรือ พระอนุสาวนาจารย์ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้บอกอนุศาสน์แทน ฟังก่อวสรูปสอนโดยย่อ ดังนี้ :-

"สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้ว่า เมื่อเสร็จกิจอุปสมบทแล้ว ให้บอก อนุศาสน์สอนนวกภิกษุ อนุศาสน์มี ๘ ประการ แบ่งเป็นนิสัย ๔ อภินิหารกิจ ๔ ฯ

เครื่องอาศัยของบรรพชิต เรียกว่า นิสัย ๑ ก็แล นิสัย ๔ นั้น คือ เทียบวิณฑบาต นุ่งห่มผ้าบังสุกุล อยู่โคนไม้ ฉันทายตองด้วยน้ำมูตรเน่า รวม ๔ นี้ เป็นเครื่องอาศัย ของบรรพชิต ฯ

สิ่งที่บรรพชิตทำไม่ได้ เรียกว่า อภินิหารกิจ ๑ ก็แล อภินิหารกิจ ๔ นั้น คือ เสพเมถุน ลักทรัพย์ ฆ่าสัตว์ อวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน รวม ๔ นี้ บรรพชิตทำไม่ได้ ต่อไปจักสอนด้วยภาษาพระบาลี ซึ่งมีความสังเขปดังอธิบายมาแล้วนั้น ฯ

คำบอกอนุศาสน์แบบใหม่

อะนุญญาสิ โข ภะคะวา อุปะสัมปาเทตฺวา จิตฺตารโ
นิสสะเย จิตฺตาริ จะ อะกะระณียานิ อาจิกขิตุง//

(๑) ปิณฑิยาโลปะโกชะนัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัดละ เต
ยวาระชิวัง อุสสาโท กระระณียโย// อะติเรกะลาโภ/ สังฆะภักตัง
อุทเทสะภักตัง นิมนตะนัง สะลาเกภักตัง ปักขิกัง อุโปสะถิกัง
ปาฎิปะทิกัง//

(๒) บังสุกุละจีวะรัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัดละ เต
ยวาระชิวัง อุสสาโท กระระณียโย// อะติเรกะลาโภ/ โขมัง กัปปาสิกัง
โกเสยยัง กัมพะลัง สาณัง กังคัง//

(๓) รุกชะมุละเสนาสะนัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัดละ
เต ยวาระชิวัง อุสสาโท กระระณียโย// อะติเรกะลาโภ/ วิหารโ
อัทตะโยโค ปาสาโท หัมมียัง คฺหา//

(๔) ปุติมุตตะเภสัชชัง นิสสาเย ปัพพชชา// ตัดละ เต
 ยาวะชิวัง อุตสาโห กระระณียโย// อะติเรกะลาโห/ สัปปี นวะะนีตั้ง
 เตลัง มะธู ผาณิตัง//

(๕) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา เมถุโน รัมโม นะ
 ประภูเสวิตัพโพ/ อันตะมะโส ตีรัจฉานะคะตายะปี// โย ภิกขุ เมถุนัง
 รัมมัง ประภูเสวะติ/ อัสสะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย// เสยยะถาปี
 นามะ ปุริโส สีสังฉินโน อะภัพโพ เตนะ สะวีระพันธะเนนะ ชิวิตุง//
 เอวะเมวะ ภิกขุ เมถุนัง รัมมัง ประภูเสวิตวา/ อัสสะมะโณ โหติ
 อะสัถ์ยะปุตติโย// ต้นเต ยาวะชิวัง อะกะระณียัง//

(๖) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา อะทินนัง เถยยะสังชาตัง
 นะ อาทาทัพพัง/ อันตะมะโส ตินะสะลากัง อุปาทายะ// โย
 ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา อะติเรกะปาทัง วา อะทินนัง
 เถยยะสังชาตัง อาทิตยะติ/ อัสสะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย//
 เสยยะถาปี นามะ ปันฑุปะลาโส พันธะนา ปะมุตโต อะภัพโพ
 หาริตัตตตายะ// เอวะเมวะ ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา
 อะติเรกะปาทัง วา อะทินนัง เถยยะสังชาตัง อาทิตยิตวา/ อัสสะมะโณ
 โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย// ต้นเต ยาวะชิวัง อะกะระณียัง//

(๗) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา สัลลิจจะ ปาโณ ชิวิตา
 นะ โวโรเปตัพโพ/ อันตะมะโส กุณณะกิปิลลิกัง อุปาทายะ// โย
 ภิกขุ สัลลิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชิวิตา โวโรเปติ/ อันตะมะโส
 คัพพะปาตะนัง อุปาทายะ// อัสสะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย//
 เสยยะถาปี นามะ ปุถุสึลา ทิวธา ภินนา อัมปะภูตัสสันธิกา โหติ//
 เอวะเมวะ ภิกขุ สัลลิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชิวิตา โวโรเปตวา/
 อัสสะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย// ต้นเต ยาวะชิวัง อะกะระณียัง//

(๘) อุปะสัมปັນเนนะ ภิกขุณา อุตตะริมะนุสสะธัมโม นะ
อุลละปีตัพโพ/ อันตะมะโส สุลลภาคาเร อะภิระมามีติ// โย ภิกขุ
ปาปิโจ อิจฉาปะกะโต อะสันตัง อะภุตัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง
อุลละปะติ/ ฌานัง वा วิโมกขัง वा समाधिं वा समाปेतติ
वा मัคคัง वा षष्ठं वा// อัสสะมะโณ โหติ อะสัฏฺเฐปะตติโย//
เสยยะถาปี นามะ ตาโล มัตถะกัจฉินโน อะภัพโพ ปุณะ
วิรุฬฺหิยา// เอวะเมวะ ภิกขุ ปาปิโจ อิจฉาปะกะโต อะสันตัง
อะภุตัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง อุลละปีตวา/ อัสสะมะโณ โหติ
อะสัฏฺเฐปะตติโย// ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียันติ// ๑

อะเนกะปะริยาเยนะ โข ปะนะ เตะนะ ภาคะวะตา ชานะตา
ปัสสะตา อะระหะตา สัมมาสัมพุทเธนะ// สีลัง สัมมะทักขาตัง/
สมาธิ สัมมะทักขาโต/ ปัลลภา สัมมะทักขาตา//

ยาวะเทวะ ตัสสะ มะทะนิมมะทะนัสสะ ปิปาสะวินะยัสสะ
อาละยะสะมุคฆาตัสสะ วัฏฏะปัจเจกัสสะ/ ตัณ्हักขะยัสสะ วิราคัสสะ
นิโรธัสสะ นิพพานัสสะ สัจฉิกิริยาเย//

ตัตถะ สีละปะริภาวิตา สมาธิ มะหัพพะโล โหติ มะหานิสังโส//
สมาธิปะริภาวิตา ปัลลภา มะหัพพะลา โหติ มะหานิสังสา//
ปัลลภาปะริภาวิตัง จิตตัง สัมมะเทวะ อาสะเวหิ วิมุจจะติ//
เสยยะถีหัง/ กามาสะวา ภาวาสะวา อะวิชชาสะวา//

ตัสมาติหะ เต อิมัสมิง ตะถาคะตูปปะเวทิตะ ธัมมะวินะเย//
สัฏฺเฐจันจ อะริสีละสิกขา สิกขิตัพพา/ อะริจิตตะสิกขา สิกขิตัพพา/
อะริปัญญาสิกขา สิกขิตัพพา/ ตัตถะ อัมปะมาเทนะ สัมปาเทตัพพัง// ๑

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า "อามะ ภัณฑะ" แล้วลุกขึ้น
นั่งคุกเข่า ประณมมือ กราบพระอุปัชฌาย์ ๓ ครั้ง

พิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแบบใหม่ จบบริบูรณ์แล้ว

หมายเหตุ

ถ้าบอกอนุศาสน์แก่พระภิกษุใหม่พร้อมกันตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นไป
ฟังเปลี่ยนคำว่า "เต" เป็น "โว" ทุกแห่ง ดังนี้ :-

๑. คำว่า "ตัดละ เต ยาวะชิวัง อุตสาโท ภาวะณีโย"
ฟังเปลี่ยนเป็น "ตัดละ โว ยาวะชิวัง อุตสาโท
ภาวะณีโย"
๒. คำว่า "ตันเต ยาวะชิวัง อะภาวะณียัง"
ฟังเปลี่ยนเป็น "ตัง โว ยาวะชิวัง อะภาวะณียัง"
๓. คำว่า "ตัสมาติหะ เต"
ฟังเปลี่ยนเป็น "ตัสมาติหะ โว"

นอกจากนี้เหมือนกัน

คำแปลอนุศาสน์ ๘ อย่าง

นิสสัย ๔

ปัจจัยเครื่องอาศัยของพระภิกษุ (กิจที่ต้องปฏิบัติ)

เที่ยวบิณฑบาต

บรรพชาอาศัยโภชนะคือคำข้าวอันหาได้ด้วยกำลังปลีแข้ง เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลาก คือ ภัตถวายสงฆ์ ภัตเฉพาะสงฆ์ การนิมนต์ ภัตถวายตามสลาก ภัตถวายในป่า ภัตถวายในวันอุโบสถ ภัตถวายในวันปาฏิบต (พระใหม่รับว่า “ขอรับ กระผม”)

นุ่งห่มผ้าบังสุกุล

๒. บรรพชาอาศัยบังสุกุลจีวร เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลาก คือ ผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ ผ้าปาน ผ้าเจือกัน (เช่นผ้าด้ายแกมไหม) (พระใหม่รับว่า “ขอรับกระผม”)

อยู่โคนต้นไม้

๓. บรรพชาอาศัยโคนไม้เป็นเสนาสนะ เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลาก คือ วิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น เรือนโล้น ถ้ำ (พระใหม่รับว่า “ขอรับกระผม”)

ฉนียดองด้วยน้ำมูตรเน่า

๔. บรรพชาอาศัยมูตรเน่าเป็นยา เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลาก คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย (พระใหม่รับว่า “ขอรับกระผม”)

อภินิหารกิจ ๔

กิจที่พระภิกษุปฏิบัติไม่ได้โดยเด็ดขาด

ห้ามเสพเมถุน หรือ มีเพศสัมพันธ์

๑. ภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงเสพเมถุนธรรม โดยที่สุดแม้ในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร เปรียบเหมือนบุรุษถูกตัดศีรษะแล้ว ไม่อาจจะ มีศีรษะคุมกันนั้นเป็นอยู่ ภิกษุก็เหมือนกัน เสพเมถุนธรรมแล้วไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต (พระใหม่รับว่า “ขอรับกระผม”)

ห้ามลักขโมย

๒. ภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้ เป็นส่วนขโมย โดยที่สุดหมายเอาถึงเส้นหญ้า ภิกษุใดถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้ เป็นส่วนขโมย ได้ราคาบาทหนึ่งก็ดี ควรแก่ราคาบาทหนึ่งก็ดี เกินบาทหนึ่งก็ดี ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร เปรียบเหมือนใบไม้เหลือองหล่นจากขั้วแล้วไม่อาจจะเป็นของเขียวสด ภิกษุก็เหมือนกัน ถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้เป็นส่วนขโมย ได้ราคาบาทหนึ่งก็ดี ควรแก่ราคาบาทหนึ่งก็ดี เกินบาทหนึ่งก็ดี ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร การนั้นเธอไม่พึงทำตลอดชีวิต (พระใหม่รับว่า “ขอรับกระผม”)

ห้ามฆ่ามนุษย์

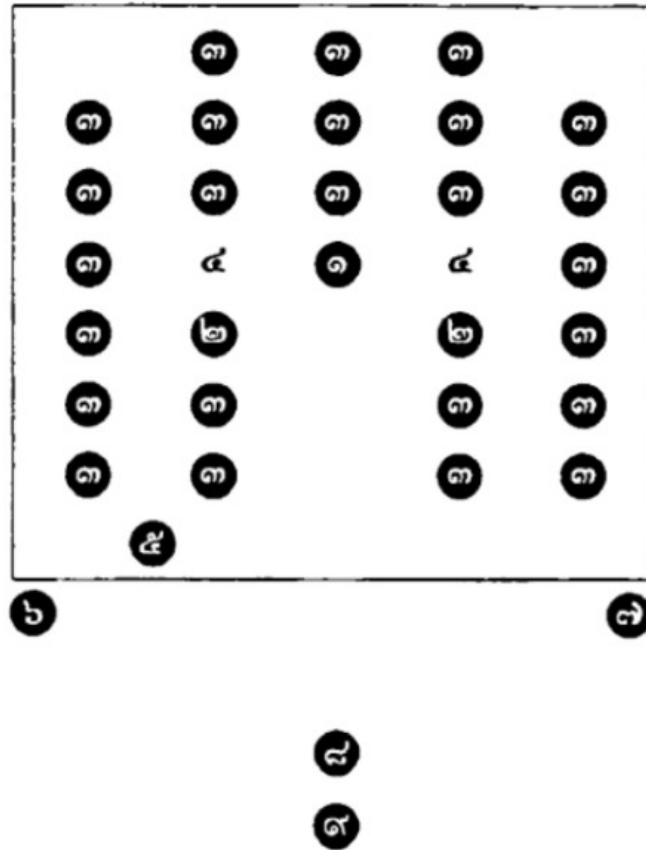
๓. ภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงแกล้งพราดสัตว์จากชีวิต โดยที่
สุดหมายเอาถึงมดดำมดแดง ภิกษุใดแกล้งพราดกายมนุษย์จากชีวิต
โดยที่ สุดหมายเอาถึงยงครรภีให้ตก ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระ
ศาकยบุตร เปรียบเหมือนศิลาหนาแตกสองเสี่ยงแล้ว เป็นของกลับต่อ
กันไม่ได้ ภิกษุก็เหมือนกัน แกล้งพราดกายมนุษย์จากชีวิตแล้วไม่เป็น
สมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร การนั้นเธอไม่พึงทำตลอดชีวิต
(พระใหม่รับว่า “ขอรับกระผม”)

ห้ามพูดอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตน

๔. ภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงพูดอวดอุตตริมนุสสธรรม
โดยที่ สุดว่า เรายินดียิ่งในเรือนว่างเปล่า ภิกษุใดมีความปรารถนาลามก
อันความปรารถนาลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มี
อยู่ อันไม่จริง คือฉานก็ดี วิโมกข์ก็ดี สมาธิก็ดี สมบัติก็ดี มรรคก็ดี
ผลก็ดี ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร เปรียบเหมือน
ต้นตาลมียอดด้วนแล้ว ไม่อาจจะงอกอีก ภิกษุก็เหมือนกัน มีความ
ปรารถนาลามก อันความปรารถนาลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริ
มนุสสธรรม อันไม่มีอยู่ อันไม่จริง ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสาย
พระศาकยบุตร การนั้นเธอไม่พึงทำตลอดชีวิต (พระใหม่รับว่า “ขอรับ
กระผม”)

ภาคผนวก

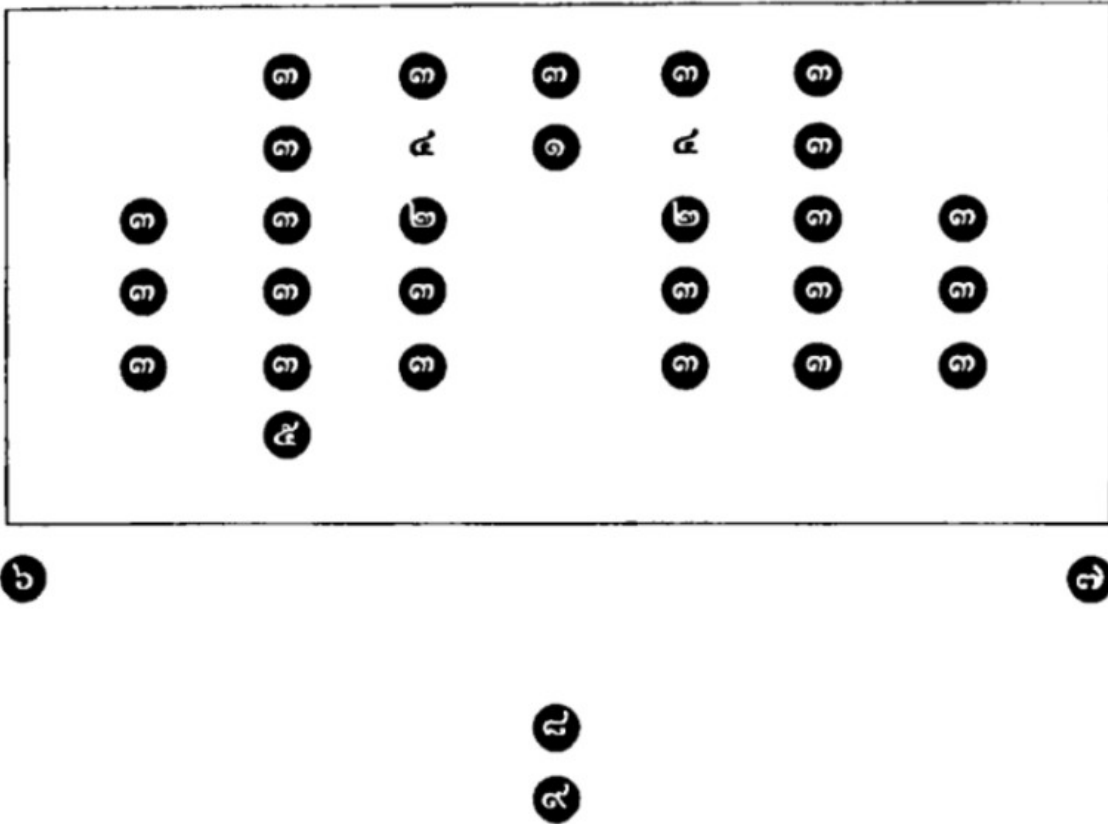
แผนผังการจัดที่นั่งในพิธีอุปสมบทกรรม แผนผังการจัดที่นั่งในพิธีอุปสมบทกรรมแบบที่ ๑

อธิบายแผนผังการจัดที่นั่งในพิธีอุปสมบทกรรม

- เลข ๑ ที่นั่งพระอุปัชฌาย์
- เลข ๒ ที่นั่งพระคู่สวด
- เลข ๓ ที่นั่งพระนั่งหัตถบาต
- เลข ๔ ที่ตั้งภาชนะน้ำร้อน น้ำเย็น พานหมากพลู บุหรี่ และกระโถน
- เลข ๕ ที่นั่งพระอาจารย์ให้ไตรสรณคมน์และศีล
- เลข ๖ ที่นั่งของนาค
- เลข ๗ ที่สำหรับวางเครื่องสักการะและเครื่องไทยธรรม
- เลข ๘ อาสนะที่พระกรรมวาจาจารย์ยืนสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์
- เลข ๙ ที่อุปสัมปทาเปกข์ยืนรับการสอนซ้อม

แผนผังการจัดที่นั่งในพิธีอุปสมบทกรรมแบบที่ ๒

อธิบายแผนผังการจัดที่นั่งในพิธีอุปสมบทกรรมแบบที่ ๒

- เลข ๑ ที่นั่งพระอุปัชฌาย์
- เลข ๒ ที่นั่งพระคู่สวด
- เลข ๓ ที่นั่งพระนั่งหัตถบาต
- เลข ๔ ที่ตั้งภาชนะน้ำร้อน น้ำเย็น พานหมากพลู บุหรี่ และกระโถน
- เลข ๕ ที่นั่งพระอาจารย์ให้ไตรสรณคมน์และศีล
- เลข ๖ ที่นั่งของนาค
- เลข ๗ ที่สำหรับวางเครื่องสักการะและเครื่องไทยธรรม
- เลข ๘ อาสนะที่พระกรรมวาจาจารย์ยืนสอนช่อมอุปสัมปทาเปกข์
- เลข ๙ ที่อุปสัมปทาเปกข์ยืนรับการสอนช่อม

การนับอายุผู้จะอุปสมบท

คุณสมบัติผู้ควรอุปสมบท

คนอันสงฆ์จะพึงรับให้อุปสมบทเพื่อเข้าอยู่ในหมู่ภิกษุ ต้องเป็นผู้ชาย มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ นับแต่ปฏิสนธิมา มิใช่อกัปปบุคคลผู้ถูกห้ามบวชเด็ดขาด

การนับอายุนั้น กำหนดนับจำเดิมแต่แรกปฏิสนธิมา ถ้าไม่รู้แน่ พึงนับการที่อยู่ในครรภ์บรรจบวันเกิด อย่างมากเพียง ๙ เดือน เพราะในตำราครรภ์รักษากล่าวว่า โดยปกติ ตั้งครรภ์มาได้ประมาณ ๒๗๐ วัน จึงคลอด คลอดเร็วกว่านั้น เด็กไม่ค่อยรอด แต่จะกำหนด นับเอาไม่น้อยกว่า ๙ เดือนนั้น ไม่มีปัญหา

วิธีกำหนดนับอายุ

การกำหนด ๒๐ ปีนั้น ไม่พึงนับปีเกิดเป็นปี ๑ ปีอุปสมบทเป็นปี ๒๐ ดังคนสามัญ นับอายุ เพราะการนับอย่างนี้ อาจขาดไปหลายเดือน เช่น คนเกิดเดือนยี่ นับเป็นปี ๑ อันที่จริงนับได้อย่างมากเพียง ๓ เดือน แต่อย่างนั้น ก็ต้องเกิดวันขึ้น ๑ ค่ำ หย่อน ๓ เดือนมากกว่ามาก ขาดไป ๙ เดือนกว่าแล้ว อุปสมบทในข้างขึ้นเดือน ๘ ได้เพียง ๓ เดือนมีเศษวัน ขาดไปอีก ๘ เดือนมีเศษวัน รวมขาดไปถึง ๑๗ เดือนเศษไปหา ๑๘ เดือน นับเดือนอยู่ในครรภ์เพิ่มเข้าด้วยก็ยังไม่พอ

อีกอย่างหนึ่ง ไม่พึงนับ ๑๒ เดือนโดยจันทรคติเป็นปีรวดไป โดยอรรถกถาณัฏฐ์ นับอย่างนั้น ใน ๑๙ ปีเต็ม ได้เดือนอธิกมาสเพิ่มเข้าอีกถึง ๘ เดือน เดือนอธิกมาสเพิ่มเข้าเพื่อใช้วันจันทรคติ อันรุกเร็วไปกว่าวันสุริยคติให้ลงกัน เอามาใช้นับไม่ได้

พึงนับบรรจบรอบปี เกิดเดือนยี่เป็น ๑ ปี ต่อเมื่อถึงเดือนยี่หน้า พึงนับให้ได้ ๑๙ รอบปี กับ ๓ เดือนเต็มเป็นอย่างน้อย เว้นเดือนอธิกมาส ๘ เดือนในระหว่างเสียนับเดือนอยู่ในครรภ์เพิ่มอีก ๙ เดือน เป็นเต็ม ๒๐ รอบปีพอดี

คนมีอายุหย่อน ๒๐ ปี อุปสมบทไม่ขึ้น ภิกษุรู้ที่อยู่ รับเป็นอุปัชฌาย์ คือ ผู้ชักนำ เข้าในสงฆ์ให้อุปสมบท ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ภิกษุนอกจากนั้น ผู้เข้าประชุมเป็นสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ ไม่รู้หรือสำคัญผิด รับให้อุปสมบท ไม่เป็นอาบัติ แต่คนนั้นคงอุปสมบทไม่ขึ้นอยู่นั่นเอง

ประเพณีเก่า คนเกิดปลายปี ให้อุปสมบทต่อเมื่ออายุ ๒๒ โดยปี หนักแน่นคือผู้นับอายุไม่เป็นก็ไม่เป็นไร เปรียบกับอีกฝ่ายหนึ่งที่รับบวชในปีที่ ๒๐ แต่กำเนิด อย่างก่อนดีกว่าอย่างหลัง ถ้านับอายุไม่เป็นอาจจะพลาด ให้ความสำคัญแก่ผู้อุปสมบทในภายหลัง คนมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ถูกห้ามเพียงชั่วคราว มีอายุครบกำหนดแล้วอุปสมบทได้

วิธีคิดอายุผู้จะอุปสมบทมี ๒ แบบ

๑. แบบลบ ท่านให้เอา พ.ศ. เดือน วันที่ปัจจุบัน คือ วันที่จะบวช ตั้ง แล้วเอา พ.ศ. เดือน วันที่เกิด คือ วันที่ผู้จะอุปสมบทเกิด ลบ แล้วจะได้ผลลัพธ์เป็นอายุเต็มเท่าไร
๒. แบบบวก ท่านให้เอา ปี เดือน วันที่เกิด ตั้ง แล้วนับระหว่างปีเกิดกับปีที่จะบวชได้กี่ปี นำมาบวก และบวกด้วยเดือน วันที่ปัจจุบัน คือ วันที่จะบวช ในปีนั้น แล้วจะได้ผลลัพธ์เป็นอายุเต็มเท่าไร

ตัวอย่างวิธีคิดอายุผู้จะอุปสมบท

นายสันต์ สันติกร เกิดวันศุกร์ที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๐๗ ประสงค์จะอุปสมบท ในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๒๘
มีวิธีคิดอายุ ดังนี้:-

แบบลบ

	พ.ศ.	เดือน	วันที่
พ.ศ. เดือน วันที่ ปัจจุบัน ตั้ง	๒๕๒๘	๑	๓๑
พ.ศ. เดือน วันที่ เกิด ลบ	๒๕๐๗	๓	๑๓
อายุเต็มได้	๒๐ ปี	๑๐	๑๘

แบบขวก

	ปี	เดือน	วัน
๑๓ มีนาคม ๒๕๐๗ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๗	-	๙	๑๘
พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๗	๒๐	-	-
๑ มกราคม ๒๕๒๘ ถึง ๓๑ มกราคม ๒๕๒๘	-	๑	-
อายุเต็มได้	๒๐	๑๐	๑๘

หมายเหตุ

วิธีคิดอายุทั้ง ๒ แบบนี้ ถ้าใช้คิดอายุบุคคลเดียวกัน ผลลัพธ์ของวันอาจต่างกันบ้าง คือ แบบขวก ผลลัพธ์ของวันอาจมากกว่า หรือน้อยกว่าแบบลบ เพียง ๑-๒ วัน เพราะแบบลบเมื่อวันที่ไม่พอลบ แยกเดือนเป็น ๓๐ วัน อย่างเดียว ส่วนแบบขวก ต้องลบจากเดือนที่มี ๓๐ วันบ้าง ๓๑ วันบ้าง ๒๘-๒๙ วันบ้าง จึงมาน้อยกว่ากัน.

การเปลี่ยนวิภัติและการันต์ (เฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม)

ความสำคัญของวิภัติบาลีไวยากรณ์

นามศัพท์ในบาลีภาษานั้น แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม ๑ คุณนาม ๑ สัพพนาม ๑ และแบ่งเป็น ๓ ลิงค์ คือ ปุงลึงค์ เพศชาย ๑ อิตถิลิงค์ เพศหญิง ๑ นปุงสกลึงค์ มีใช้ เพศชาย มีใช้เพศหญิง ๑ และจัดแบ่งเป็น ๒ วจนะ คือ เอกวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของ สิ่งเดียว ๑ พหุวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว คือ ตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป ๑

นามศัพท์ คือ คำพูดที่ท่านจัดแบ่งเป็น ๓ ลิงค์ และแบ่งเป็น ๒ วจนะ นั้น มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ท้ายศัพท์ เช่น คำว่า "ปุริโส" ชายคนเดียว เป็นเอกวจนะ "ปุริสา" ชายหลายคน เป็น พหุวจนะ เป็นต้น ผู้ศึกษาจะกำหนดรู้เนื้อความได้ง่ายขึ้น ต้องอาศัยวิภัติช่วยอุปถัมภ์ ต้องใช้วิภัติข้างหลังศัพท์บอกให้รู้เนื้อความว่า ศัพท์นี้เป็นลึงค์อะไร เป็นวจนะอะไร เป็นวิภัติไหน เพราะท่านประกอบวิภัติปุงลึงค์อย่าง ๑ อิตถิลิงค์อย่าง ๑ นปุงสกลึงค์อย่าง ๑ ไม่เหมือนกัน

วิภัติบาลีไวยากรณ์เฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม

วิภัติบาลีไวยากรณ์มี ๗ วิภัติ มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็นเอกวจนะ ๗ ตัว พหุวจนะ ๗ ตัว เฉพาะที่นำมาใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม มีเพียง ๔ วิภัติ คือ ปฐมาวิภัติ ๑ ทุตติยาวิภัติ ๑ ตตติยาวิภัติ ๑ จัญฐีวิภัติ ๑ ดังนี้ :-

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมาวิภัติ ที่ ๑	ส	โย
ทุตติยาวิภัติ ที่ ๒	อ	โย
ตตติยาวิภัติ ที่ ๓	นา	หิ
จัญฐีวิภัติ ที่ ๖	ส	น

เฉพาะปฐมาวิภัติ ที่ ๑ นั้น ท่านแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ เป็น "กตฺตา" เป็นตัวประธานอย่าง ๑ เป็น "อาลปนะ" เป็นคำสำหรับเรียกอย่าง ๑

วิภัตติที่ระบุนามฉายาในกรรมวาจาอุปสมบทกรรมมี ๒ ประเภท

๑. วิภัตติที่ระบุนามฉายาอุปสัมปทาเปกข์ มี ๓ วิภัตติ คือ ปฐมาวิภัตติ ๑ ทุตติยาวิภัตติ ๑ ฉัฏฐวิภัตติ ๑
๒. วิภัตติที่ระบุนามพระอุปัชฌาย์มี ๒ วิภัตติ คือ ตติยาวิภัตติ ๑ ฉัฏฐวิภัตติ ๑

ความสำคัญของการันต์บาลีไวยากรณ์

ผู้ศึกษาวิธีแจกนามศัพท์ด้วยวิภัตติ ต้องกำหนดจับหลักฐานให้ได้ก่อน จึงจะเป็นการง่ายขึ้น หลักฐานนั้นท่านให้กำหนดตามสระที่สุดแห่งศัพท์ เรียกว่า "การันต์" แปลว่า "ที่สุดอักษร" หรือ "ที่สุดศัพท์"

การันต์บาลีไวยากรณ์เฉพาะที่นำมาใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม

การันต์บาลีไวยากรณ์ตามที่ใช้สาธารณะทั่วไป มี ๑๓ อย่าง แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ในปุงลิงค์ มี ๕ อย่าง ในอิถิลิงค์ มี ๕ อย่าง ในนปุงสกลิงค์ มี ๓ อย่าง

ส่วนการันต์บาลีไวยากรณ์ที่นำมาใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม นั้น ใช้เฉพาะการันต์ในปุงลิงค์ ๕ อย่าง คือ อ อิ อี อุ อู เท่านั้น

บรรดาการันต์ในปุงลิงค์ ๕ อย่างนั้น การันต์ที่นิยมใช้มากในการตั้งนามฉายาอุปสัมปทาเปกข์ มี ๓ การันต์ คือ อ อี อุ โดยเฉพาะ อ การันต์ นิยมใช้มากกว่าการันต์อื่นทั้งสิ้น

การแจกนามศัพท์ด้วยวิภัตติ

การแจกนามศัพท์ด้วยวิภัตติ เฉพาะที่นำมาใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม นั้น มีเพียง ๔ วิภัตติ คือ ปฐมาวิภัตติ ๑ ทุตติยาวิภัตติ ๑ ตติยาวิภัตติ ๑ ฉัฏฐวิภัตติ ๑ โดยใช้เฉพาะวิภัตติฝ่ายเอกวณะเท่านั้น และจะแจกเฉพาะการันต์ในปุงลิงค์ ๓ อย่าง คือ อ อี อุ การันต์ ที่นิยมใช้มากในการตั้งนามฉายาอุปสัมปทาเปกข์ เพื่อใช้สวดกรรมวาจาอุปสมบทกรรม ซึ่งมีวิธีแจกวิภัตติ ดังต่อไปนี้:-

ตัวอย่างการแจกวิภัตตินามฉายา

วิภัตติที่ระบุนามฉายาอุปสัมปทาเปกข์มี ๓ วิภัตติ

อุปสัมปทาเปกข์มีนามฉายาว่า "อุตุคร" เป็น อ การันต์ ในปุงลิงค์ มีวิธีแจกวิภัตติ

นี้ :-

วิภัตติ	แจกเป็น	ตัวอย่างใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม
ปฐมวิภัตติ	อุตุครโ	(อัย <u>อุตุครโ</u> ... อุปสมฺปทาเปกฺโข)
ทุติยวิภัตติ	อุตุครํ	(อหํ <u>อุตุครํ</u> อนุสาเสยฺย)
จตุตถวิภัตติ	อุตุครสุส	(<u>อุตุครสุส</u> อุปสมฺปทา)
อालปนะ	อุตุคร	(สุณสี <u>อุตุคร</u>)

อุปสัมปทาเปกข์นามฉายาว่า "ธมฺมฐาริ" เป็น อี การันต์ ในปุงลิงค์ มีวิธีแจก

วิภัตติ ดังนี้ :-

วิภัตติ	แจกเป็น	ตัวอย่างใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม
ปฐมวิภัตติ	ธมฺมฐาริ	(อัย <u>ธมฺมฐาริ</u> ... อุปสมฺปทาเปกฺโข)
ทุติยวิภัตติ	ธมฺมฐาริ	(อหํ <u>ธมฺมฐาริ</u> อนุสาเสยฺย)
จตุตถวิภัตติ	ธมฺมฐาริสฺส	(<u>ธมฺมฐาริสฺส</u> อุปสมฺปทา)
อาลปนะ	ธมฺมฐาริ	(สุณสี <u>ธมฺมฐาริ</u>)

อุปสัมปทาเปกข์นามฉายาว่า "ธมฺมญฺญ" เป็น อู การันต์ ในปุงลิงค์ มีวิธีแจก

วิภัตติ ดังนี้ :-

วิภัตติ	แจกเป็น	ตัวอย่างใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม
ปฐมวิภัตติ	ธมฺมญฺญ	(อัย <u>ธมฺมญฺญ</u> ... อุปสมฺปทาเปกฺโข)
ทุติยวิภัตติ	ธมฺมญฺญํ	(อหํ <u>ธมฺมญฺญํ</u> อนุสาเสยฺย)
จตุตถวิภัตติ	ธมฺมญฺญสุส	(<u>ธมฺมญฺญสุส</u> อุปสมฺปทา)
อาลปนะ	ธมฺมญฺญ	(สุณสี <u>ธมฺมญฺญ</u>)

วิภัติที่ระบุนามฉายาพระอุปัชฌาย์มี ๒ วิภัติ

พระอุปัชฌาย์มีนามฉายาว่า "ติสฺสทคฺค" เป็น อ การันต์ ในปุงลิงค์ มีวิธีแจก
วิภัติ ดังนี้ :-

วิภัติ	แจกเป็น	ตัวอย่างใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม
ตติยาวิภัติ	ติสฺสทคฺเคน	(อายุสมคา <u>ติสฺสทคฺเคน</u> อุปชฎาเขน)
จัญฐีวิภัติ	ติสฺสทคฺคสฺส	(อายุสมโต <u>ติสฺสทคฺคสฺส</u> อุปสมุปทาเปกฺโข)

พระอุปัชฌาย์มีนามฉายาว่า "ธมฺมจารี" เป็น อี การันต์ ในปุงลิงค์ มีวิธีแจก
วิภัติ ดังนี้ :-

วิภัติ	แจกเป็น	ตัวอย่างใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม
ตติยาวิภัติ	ธมฺมจารินา	(อายุสมคา <u>ธมฺมจารินา</u> อุปชฎาเขน)
จัญฐีวิภัติ	ธมฺมจาริสฺส	(อายุสมโต <u>ธมฺมจาริสฺส</u> อุปสมุปทาเปกฺโข)

พระอุปัชฌาย์มีนามฉายาว่า "ธมฺมวิทฺ" เป็น อุ การันต์ ในปุงลิงค์ มีวิธีแจก
วิภัติ ดังนี้ :-

วิภัติ	แจกเป็น	ตัวอย่างใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม
ตติยาวิภัติ	ธมฺมวิทฺนา	(อายุสมคา <u>ธมฺมวิทฺนา</u> อุปชฎาเขน)
จัญฐีวิภัติ	ธมฺมวิทฺสฺส	(อายุสมโต <u>ธมฺมวิทฺสฺส</u> อุปสมุปทาเปกฺโข)

การอาเทศนิกคหิตสนธิ

หลักเกณฑ์การอาเทศนิกคหิตสนธิ

พยัญชนะ คือ ◦ เรียกว่า "นิกคหิต" แปลว่า "กตสระ" หรือ "กรณี คือ อวัยวะที่ท่าเสียง" นั้น ในบาลีไวยากรณ์ ท่านวางหลักเกณฑ์การอาเทศนิกคหิตสนธิ คือ หลักเกณฑ์การแปลงนิกคหิตสนธิไว้ ดังนี้ว่า เมื่อมีพยัญชนะวรรคอยู่หลัง นิกคหิตอยู่หน้า ให้แปลงนิกคหิตเป็นพยัญชนะสุดวรรคได้ทั้ง ๕ ตัว คือ แปลงเป็น ง ฌ ญ น ม ตามสมควรแก่พยัญชนะวรรคที่อยู่เบื้องหลังนั้น

การอาเทศนิกคหิตสนธิเฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม

การอาเทศนิกคหิตสนธิเฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม นั้น นิยมแปลงนิกคหิต เป็น ฌ เพราะมี จ พยัญชนะวรรคอยู่เบื้องหลัง ดังปรากฏใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทคู่ หรือ ในกรรมวาจาอุปสมบทอุปสัมปทาเพกข์ ๒-๓ รูปพร้อมกัน ๓ กรรมวาจา คือ :-

๑. กรรมวาจาสมมติตนเพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเพกข์คู่ ดังนี้
..... อหิ อุตฺตรญฺจ อุตฺตมญฺจ อนุสาเสยฺย ๑
๒. กรรมวาจาสมมติตนเพื่อสอบถามอันตรายิกกรรมอุปสัมปทาเพกข์คู่ ดังนี้
..... อหิ อุตฺตรญฺจ อุตฺตมญฺจ อนุตรายิกเ ภ ฐมฺเม ปุจฺเจยฺย ๑
๓. ผู้ตติจตุตถกรรมวาจาอุปสมบทคู่ ดังนี้
..... สฺงฺโฆ อุตฺตรญฺจ อุตฺตมญฺจ อุปสมฺปาเทยฺย อายสฺมตฺตา
ติสฺสทตฺเตน อุปฺชฌาเยน ๑

บทแปลงอาเทศนิกคหิตสนธิที่ใช้ในกรรมวาจาอุปสมบทกรรม

นามฉายาว่า "อุตฺตร" เป็น อ การันต์ ทุตฺติยาวิภัตติเป็น "อุตฺตร"
อาเทศนิกคหิตสนธิเป็น "อุตฺตรญฺจ"

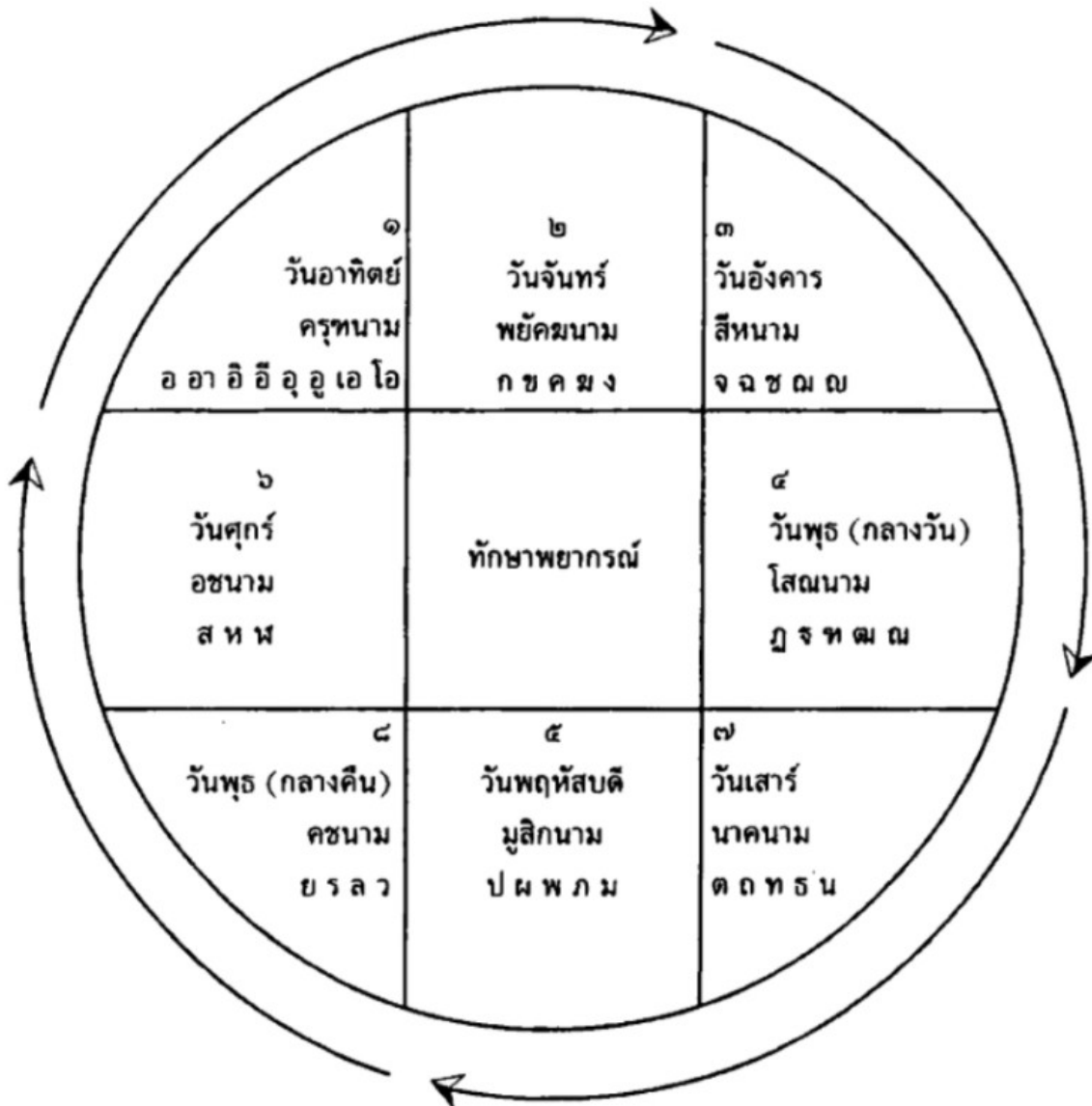
นามฉายาว่า "ฐมฺมฐาริ" เป็น อี การันต์ ทุตฺติยาวิภัตติเป็น "ฐมฺมฐาริ"
อาเทศนิกคหิตสนธิเป็น "ฐมฺมฐาริญฺจ"

นามฉายาว่า "ฐมฺมญฺญ" เป็น อุ การันต์ ทุตฺติยาวิภัตติเป็น "ฐมฺมญฺญ"
อาเทศนิกคหิตสนธิเป็น "ฐมฺมญฺญญฺจ"

แม้นามฉายาที่เป็น อี การันต์ และ อุ การันต์ ก็มีคติการอาเทศนิกคหิตสนธิเหมือนกับ อี การันต์ และ อุ การันต์ ตามลำดับนั่นเอง.

การตั้งนามฉายาตามวันเกิดของอุปสัมปทาเปกข์

- การตั้งนามฉายาตามวันเกิดของอุปสัมปทาเปกข์นั้น นิยมใช้หลักเกณฑ์ตามทักษาพยากรณ์เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ :-

อักษรประจำวันเกิดที่เป็นบริวารและเป็นภาพกัณณี

คนเกิดวันอาทิตย์

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๘ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ ู เอ โอ
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๓ ตัว คือ ส ท พ

คนเกิดวันจันทร์

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๕ ตัว คือ ก ข ค ฆ ง
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๘ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ ู เอ โอ

คนเกิดวันอังคาร

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๕ ตัว คือ จ ฉ ช ฌ ญ
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๕ ตัว คือ ก ข ค ฆ ง

คนเกิดวันพุธ (กลางวัน)

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๕ ตัว คือ ฎ ฐ ท ฒ ณ
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๕ ตัว คือ จ ฉ ช ฌ ญ

คนเกิดวันพุธ (กลางคืน)

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๔ ตัว คือ ย ร ล ว
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๕ ตัว คือ ป ผ พ ภ ม

คนเกิดวันพฤหัสบดี

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๕ ตัว คือ ป ผ พ ภ ม
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๕ ตัว คือ ต ถ ท ธ น

คนเกิดวันศุกร์

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๓ ตัว คือ ส ท พ
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๔ ตัว คือ ย ร ล ว

คนเกิดวันเสาร์

- มีอักษรที่เป็นบริวาร ๕ ตัว คือ ต ถ ท ธ น
- มีอักษรที่เป็นภาพกัณณี ๕ ตัว คือ ฎ ฐ ท ฒ ณ

วิธีการใช้ทักษาพยากรณ์

- พึ่งเริ่มต้นนับที่ช่องวันเกิดของอุปสัมปทาเปกข์นั้น โดยการนับเวียนขวาไปตามลำดับช่องจนครบทั้ง ๘ ช่อง ตามสูตรว่า "บริวาร อายุ เดช ศรี มุละ อุตสาหะ มนตรี กภาพัณณิ" ดังตัวอย่างต่อไปนี้ :-

อุปสัมปทาเปกข์เกิดวันอาทิตย์ พึ่งนับทักษาพยากรณ์ ดังนี้ :-

-	นับช่องเลข	๑	วันอาทิตย์	ว่า	"บริวาร"
	"	๒	วันจันทร์	"	"อายุ"
	"	๓	วันอังคาร	"	"เดช"
	"	๔	วันพุธ (กลางวัน)	"	"ศรี"
	"	๕	เสาร์	"	"มุละ"
	"	๕	วันพฤหัสบดี	"	"อุตสาหะ"
	"	๘	วันพุธ (กลางคืน)	"	"มนตรี"
	"	๖	วันศุกร์	"	"กภาพัณณิ"

๑ ล ๑

อุปสัมปทาเปกข์เกิดวันเสาร์ พึ่งนับทักษาพยากรณ์ ดังนี้ :-

-	นับช่องเลข	๗	วันเสาร์	ว่า	"บริวาร"
	"	๕	วันพฤหัสบดี	"	"อายุ"
	"	๘	วันพุธ (กลางคืน)	"	"เดช"
	"	๖	วันศุกร์	"	"ศรี"
	"	๑	วันอาทิตย์	"	"มุละ"
	"	๒	วันจันทร์	"	"อุตสาหะ"
	"	๓	วันอังคาร	"	"มนตรี"
	"	๔	วันพุธ (กลางวัน)	"	"กภาพัณณิ"

- แม้อุปสัมปทาเปกข์เกิดวันอื่น ๆ ก็พึ่งนับทักษาพยากรณ์เริ่มต้นที่ช่องวันเกิด นั้นว่า "บริวาร อายุ เดช ศรี มุละ อุตสาหะ มนตรี กภาพัณณิ" โดยนับเวียนขวาเรื่อยไปจนครบทั้ง ๘ ช่องเช่นเดียวกัน

ผลการฝึกซ้อมบวรมพระอุปัชฌาย์ภาคปฏิบัติ
ณ ศาลาอบรมสงฆ์ วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๒๖ - ๓๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ผลการฝึกซ้อมบวรมครั้งที่ ๑

ผลการทดสอบ	ผ่าน	ไม่ผ่าน	หากไม่ผ่าน ให้ระบุเหตุผลที่ไม่ให้ผ่าน
๑. หน้าที่อุปสัมปทาเปกข์			
๒. หน้าที่พระกรรมวาจาจารย์			
๓. หน้าที่พระอุปัชฌาย์			
๔. การบอกอนุศาสน์			

(ลงชื่อ).....กรรมการผู้ฝึกซ้อมบวรม
(.....)
...../...../๒๕๕๔

ผลการฝึกซ้อมบวรมครั้งที่ ๒ (ถ้ามี)

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....

(ลงชื่อ).....กรรมการผู้ฝึกซ้อมบวรม
(.....)
...../...../๒๕๕๔

ผลการฝึกซ้อมบวรมครั้งที่ ๓ (ถ้ามี)

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....

(ลงชื่อ).....กรรมการผู้ฝึกซ้อมบวรม
(.....)
...../...../๒๕๕๔

รายละเอียดการสอบภาคปฏิบัติ
เพื่อพิจารณาก่อนสรุปผลสอบ ในหน้าที่ ๑

- (ก) ขอสอนวิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแบบเดิม (อุกาสะ) >
- (ข) ขอสอนวิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแบบใหม่ (เอสาหัง) >

เริ่มเวลา.....น.
เสร็จสิ้นเวลา.....น.

	การสอบ	ผลการสอบ		หมายเหตุ
		ผ่าน	ไม่ผ่าน	ให้ระบุเหตุผลที่ไม่ให้ผ่าน
๑.	การกล่าวคำขอบรรพชา			
๒.	การสอนนาค			
๓.	การสอนมูลกรรมฐาน			
๔.	คำขอไตรสรณคมน์และศีล			
๕.	การให้ไตรสรณคมน์และศีล			
๖.	การขอนิสัย			
๗.	การให้นิสัย			
๘.	การบอกบาตรและจีวร			
๙.	การสวดกรรมวาจาสมมติคนเพื่อสอนข้ออุปสัมปทาเปกข์ เดี่ยว/คู่			
๑๐.	คำสวดสอนข้อ			
๑๑.	กรรมวาจาเรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้าหมู่สงฆ์ เดี่ยว/คู่			
๑๒.	คำขออุปสมบท			
๑๓.	การอุปโลกน์เมตตียงสงฆ์สำหรับอุปสัมปทาเปกข์ เดี่ยว/คู่			
๑๔.	กรรมวาจาสมมติคนเพื่อสอบถามอันตราอักษรกรรมอุปสัมปทาเปกข์ เดี่ยว/คู่			
๑๕.	คำสวดถามอันตราอักษรกรรม			
๑๖.	ผู้ตัดสินจุดกรรมวาจาอุปสมบทเดี่ยว			
๑๗.	ผู้ตัดสินจุดกรรมวาจาอุปสมบทคู่			
๑๘.	การบอกอนุศาสน์			
๑๙.	นิสัย ข้อ ๑			
๒๐.	นิสัย ข้อ ๒			
๒๑.	นิสัย ข้อ ๓			
๒๒.	นิสัย ข้อ ๔			
๒๓.	อกรณียกิจ ข้อ ๑			
๒๔.	อกรณียกิจ ข้อ ๒			
๒๕.	อกรณียกิจ ข้อ ๓			
๒๖.	อกรณียกิจ ข้อ ๔			
๒๗.	การบอกอานิสงส์ (เฉพาะแบบเอสาหัง)			

* ขอความกรุณาได้โปรด สรุปผลการสอบ และลงนามในหน้าที่ ๑ ด้วย -->

ปัญหาในการฝึกซ้อมบรมพระอุปัชฌาย์ รุ่น ที่ ๔๗

ณ ศาลาอบรมสงฆ์ วัดสามพระยา

สอบ วันศุกร์ ที่ ๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๕

คำสั่ง ข้อ ๑ และข้อ ๒ เป็นข้อบังคับให้ทำ ที่เหลือให้เลือกทำ ๕ ข้อ
เมื่อทำข้อใด ต้องเขียนเลขข้อนั้นลงไปด้วย

๑. นาย ก เกิดวันที่ ๑๑ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาขออุปสมบท
วันที่ ๓ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ จะบวชได้หรือไม่
จงทำวิธีคิดอายุมาให้ดู ?
๑. อุปสมบทได้ จะมีอายุ ปี เดือน วันเต็ม ในวันอุปสมบท
มีวิธีคิดดังนี้

คิดแบบวิธีลบ

วิธีคิด	ปี พ.ศ.	เดือน	วัน
พ.ศ. เดือน วันที่ ปัจจุบันตั้ง	๒๕๕๕	๖	๓
พ.ศ. เดือน วันที่ เกิดลบ	๒๕๓๔	๔	๑๑
อายุเต็มได้	๒๑	๑	๒๒

คิดแบบวิธีบวก

วิธีคิด	ปี	เดือน	วัน
๑๓ มีนาคม ๒๕๓๓ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๓	-	๙	๑๙
๑ มกราคม ๒๕๓๔ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๓	๒๐	-	-
๑ มกราคม ๒๕๕๔ ถึง ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔	-	๕	๓
อายุเต็มได้	๒๑	๑	๒๒

๒. เมื่อให้การอุปสมบทเสร็จแล้ว พระอุปัชฌาย์จะต้องรีบบอกสอนถึงกิจที่ควรทำและไม่ควรทำ คือ บอกอนุศาสน์แก่ภิกษุผู้บวชใหม่ทันที ต้องการทราบว่า อนุศาสน์ นิสสัย ข้อที่ ๑ มีความว่าอย่างไร จงเขียนมาให้ดู ?

๒. คำบอกอนุศาสน์ นิสสัย ข้อที่ ๓ ว่าดังนี้

ปณฺฑิตฺยาโลปโกชนํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา// ตตฺถ เต ยาวชฺีว
อุสุสฺสาทฺโห กรณฺีโย// อติเรกฺลาโภ/ สงฺฆมกฺคํ อุทฺเทสฺสกคฺคํ นิมนฺตนํ
สลาภกคฺคํ ปกฺขิกํ อุโปสฺถิกํ ปาฎิปทิกํ//

๓. อุปสมบทกรรมประกอบด้วยสังฆกรรมกี่ประเภท อะไรบ้าง อธิบาย ?

๓. อุปสมบทกรรมประกอบด้วยสังฆกรรม ๓ ประเภท คือ

๑. อปโลกนกรรม คือ เมื่อพระอุปัชฌาย์กล่าวอปโลกน์เผด็จสงฆ์ เพื่อซักถามอันตรายิกธรรม ตอนนี้เป็น “อปโลกนกรรม” คือ กรรมอันทำด้วยการบอกกันในที่ประชุมสงฆ์ ไม่ต้องตั้งญัตติ ไม่ต้องสวดอนุสาวนา

๒. ญัตติกรรม คือ เมื่อพระคู่สวด สวดกรรมวาจาสมมติตนเพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์ก็ดี สวดกรรมวาจา เรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้าหมู่สงฆ์ก็ดี สวดกรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถามอันตรายิกธรรมในท่ามกลางสงฆ์ก็ดี ทั้ง ๓ ตอนนี้เป็น “ญัตติกรรม” คือ กรรมอันทำด้วยตั้งญัตติ ไม่ต้องสวดอนุสาวนา

๓. ญัตติจตุตถกรรม คือ เมื่อพระคู่สวด สวดญัตติจตุตถกรรม เพื่อให้อุปสัมปทาเปกข์อุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ตอนนี้เป็น “ญัตติจตุตถกรรม” คือ กรรมอันทำด้วยตั้งญัตติแล้วสวดอนุสาวนา ๓ หน

๔. พระอุปัชฌาย์มีหน้าที่เป็นประธานและรับผิดชอบในการให้บรรพชาอุปสมบท และมีหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทกุลบุตร เฉพาะในเขตของตนทราบแล้วไม่ถาม แต่สอบถามว่า เมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแล้ว มีหน้าที่อย่างไรบ้าง ?

๔. มีหน้าที่ โดยนัยตามที่ท่านกำหนดไว้ในกฎ ๑๗ ข้อที่ ๑๙ อย่างนี้คือ

๑. ปกครองสังฆวิหาริก
๒. ดูแลสังฆวิหาริก
๓. สั่งสอนสังฆวิหาริก
๔. ให้การศึกษาแก่สังฆวิหาริก
๕. ออกหนังสือสุทธิให้แก่สังฆวิหาริก
๖. ควบคุมการย้ายสำนักของสังฆวิหาริกผู้มีพรรษา

ยังไม่พ้น ๕ ฯลฯ

๕. เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามณฑลอาจารย์ ได้ประทานโอวาทในวันเปิดประชุมว่า อุปัชฌาย์ดี เป็นศรีพระศาสนา ดังนั้น พระอุปัชฌาย์ดี ควรประพฤติตัวอย่างไร ?

๕. ต้องประพฤติตามจรรยาพระอุปัชฌาย์ ดังนี้

๑. การเพื้อเพื่อ สังวร ประพฤติตามพระธรรมวินัย และกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีของสังฆวิหาริก
๒. ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรา ๖๓ ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์
๓. ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง หรือคำแนะนำชี้แจงของ พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชา
๔. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังมิให้บรรพชาอุปสมบท กรรมวิบัติ บกพร่อง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ๆ

๖. ศาสนาจะสวยงาม บริสุทธิผุดผ่อง เจริญรุ่งเรืองและเป็นที่ตั้งแห่ง ศรัทธาปสาทะ ก็เพราะกุลบุตรผู้บวชเข้ามานั่นเอง ดังนั้น ก่อนจะรับ ให้บรรพชา อุปสมบท พระอุปัชฌาย์ต้องพบและสอบสวนกุลบุตรให้ได้คุณลักษณะก่อน จึงขอลถามว่า คุณลักษณะของกุลบุตร ที่จะสอบสวนนั้น มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

๖. คุณลักษณะของกุลบุตรมี ๗ ประการ คือ

(๑) เป็นคนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลหรืออำเภอที่จะบวช และมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม หรือแม้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอื่น

แต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่า เป็นคนมีหลักฐานมีอาชีพชอบธรรม มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่คนจรจัด

(๒) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดีประพฤติชอบ ไม่มีความประพฤติเสียหาย เช่น ดิตสุราหรือยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

(๓) มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยได้

(๔) ไม่เป็นผู้มีทิวาวัชิต

(๕) เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษ และมีร่างกายสมบูรณ์ อาจบำเพ็ญสมณกิจได้ ไม่เป็นคนชราไร้ความสามารถ หรือทุพพลภาพ หรือพิการ

(๖) มีสมณบริวารครบถ้วนและถูกต้องตามพระวินัย

(๗) เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเอง และถูกต้องไม่วัชิต

๗. พระอุปัชฌาย์ธรรมจารี (ธมฺมจารี) ให้อุปสมบทแก่อุปสัมปทาเปกข์ ๓ ท่าน โดยสมมติชื่อให้ว่า ๑. ธมฺมสิริ ๒. ธมฺมเกตุ ๓. ธมฺมณฺญู สำเร็จเรียบร้อย ด้วยญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ใคร่ขอทราบว่

๑. ตั้งแต่ตอนไหน จัดว่า เป็นสังฆกรรม

๒. ที่ชื่อว่าญัตติจตุตถกรรมนั้น ได้แก่อะไร

๓. ได้ภิกขุภาวะในพระพุทธศาสนาตรงไหน และจะนับเวลาตรงไหน

๔. จงเขียนคำสวดประกาศลงท้ายของญัตติจตุตถกรรมนี้มาดู

๘. ๑. ตั้งแต่ตอนพระคู่สวด สวดสมมติตนเพื่อออกไปสอนช่อมอุปสัมปทาเปกข์ข้างนอก จัดเป็นสังฆกรรม เรียกว่า ญัตติกรรม อนุสัมบันจะอยู่ในหัตถบาตสงฆ์ไม่ได้ ๑

๒. ได้แก่ กรรมวาจา มีญัตติ ๑ ครั้ง มีอนุสาวนา ๓ ครั้ง

๓. ได้ภิกขุภาวะและนับเวลาเมื่อสวดจบคำว่า “โส ภาเสยฺย” ในอนุสาวนา ครั้งที่ ๓

๔. อุปสมปณฺนา สงฺเขน/ ฌมฺมสิริ จ/ ฌมฺมเกตุ จ/ ฌมฺมญฺญ
จ/ อายสฺมตา ฌมฺมจารินา อุปชฺฌาเยน// ขมติ สงฺขมฺสฺส/ ตสฺมา ตฺณฺหิ//
เอวเมตํ ธารยามิ// ฯ

๘. สีมาเล็ก จุกิกขุได้เพียง ๑๐ รูป ในเวลาอุปสมบทกิกขุนี้ทั้งเต็มจนติด
แนวสีมาและมีคฤหัสถ์ยืนดูอยู่ที่แนวสีมาซึ่งอยู่ในเขตหัตถบาส เช่นนี้
การอุปสมบทจะสำเร็จประโยชน์ตามวินัยนิยมบรมพุทธานุญาตหรือไม่ ?
๘. หากสำเร็จประโยชน์ไม่ ข้าอุปสมบทกรรมนั้นจัดว่าเป็นกรรมวิบัติ เพราะ
๑. สีมาเล็ก จัดว่ามีสีมาเล็กเกินไป เป็นสีมาวิบัติ
 ๒. มีคฤหัสถ์ยืนดูอยู่ จัดว่ามีอนุสัมบันน์อยู่ในหัตถบาส
ถึงแม้ว่าจะอยู่นอกแนวสีมาก็ไม่ได้ฯ
๙. ธรรมดาว่าพระอุปัชฌาย์จะต้องมีความเข้าใจดีในเรื่อง “สมบัติและวิบัติ”
ตามหัวข้อฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ ในข้อ ๔ (๔)
แห่งกฎมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ (พ.ศ.
๒๕๓๗) จึงขอให้ชี้แจงมาให้ดูพอได้ใจความ ฯ
๙. คำว่า “สมบัติ” หมายความว่า ใช้ได้ มี ๔ อย่าง คือ
๑. วัตถุสมบัติ
 ๒. สีมาสมบัติ
 ๓. ปริสสมบัติ
 ๔. กรรมวาจาสมบัติ
- คำว่า “วิบัติ” หมายความว่า ใช้ไม่ได้ มี ๔ อย่าง คือ
๑. วัตถุวิบัติ
 ๒. สีมาวิบัติ
 ๓. ปริสวิบัติ
 ๔. กรรมวาจาวิบัติ ฯ

๑๐. ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบทมีเท่าไร อะไรบ้าง ฯ

๑๐. ตอบ ปัจฉิมกิจมี ๖ ประการ คือ

๑. วัดเงาแดดในทันใด (ปัจจุบันนี้ ใช้นาฬิกาแทน)
๒. บอกระฆาณแห่งฤดู คือ บอกเดือน ปีกษ์ และดิถีแห่งฤดู
ในบัดนี้ บอกพุทธศักราชด้วย
๓. บอกส่วนแห่งวัน (ปัจจุบันนี้ สำเร็จด้วยเวลานาฬิกาแล้ว)
๔. บอกสังคีติ คือ บอกระฆาณ เช่น สีมหรืออาวาสที่อุปสมบท
อุปัชฌาย์ กรรมวาจาจารย์ จำนวนสงฆ์
๕. บอกนิสสัย ๔ คือ บอทางแสวงหาปัจจัย ๔ พร้อมทั้ง
อดิเรกลาภ ข้อนี้ห้ามไม่ให้บอกก่อนหน้าอุปสมบท
๖. บอกอภิญญากิจ ๔ คือ บอกรกิจไม่ควรทำอันเป็นขอสำคัญ
ที่ทำแล้ว จักขาดจากความเป็นสมณะ ภิกษุใหม่ยังไม่รู้ข้อนี้เพียงใด ห้าม
ไม่ให้ปล่อยไปข้างไหนตามลำพัง ต้องส่งภิกษุอื่นกำกับไปด้วย เพียงนั้น

ปัญหาและเฉลยในการฝึกซ้อมบรมพระอุปัชฌาย์ รุ่นที่ ๔๘

ณ ศาลาอบรมสงฆ์ วัดสามพระยา

สอบ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

คำสั่ง ข้อ ๑ และข้อ ๒ เป็นข้อบังคับให้ทำ ที่เหลือให้เลือกทำ ๕ ข้อ
เมื่อทำข้อใด ต้องเขียนเลขข้อนั้นลงไปด้วย

๑. นาย ก. เกิดวันอาทิตย์ ที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๖ มาขอบรรพชาอุปสมบท วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๖ ในฐานะที่ท่านเป็นพระอุปัชฌาย์จงแสดงวิธีการคิดอายุมาให้ดู จะแบบบวกหรือแบบลบก็ได้ ตามถนัด พร้อมทั้งตอบด้วยว่า จะบวชได้หรือไม่ หากบวชได้ตั้งฉายาให้ดูเป็นตัวอย่างด้วย
๑. อุปสมบทได้ จะมีอายุ ปี เดือน วันเต็ม ในวันอุปสมบท มีวิธีคิดดังนี้

คิดแบบวิธีลบ

วิธีคิด	ปี พ.ศ.	เดือน	วัน
พ.ศ. เดือน วันที่ ปัจจุบัน ตั้ง	๒๕๕๖	๔	๑๓
พ.ศ. เดือน วันที่ เกิด ลบ	๒๕๓๖	๖	๒๕
อายุเต็มได้	๑๙	๙	๑๘

คิดแบบวิธีบวก

วิธีคิด	ปี	เดือน	วัน
๒๕ มิ.ย. ๒๕๓๖ ถึง ๓๑ ธ.ค. ๒๕๓๖	-	๖	๕
๑ ม.ค. ๒๕๓๗ ถึง ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๕	๑๙	-	-
๑ ม.ค. ๒๕๕๖ ถึง ๑๓ เม.ย. ๒๕๕๖	-	๓	๑๓
อายุเต็มได้	๑๙	๙	๑๘

๒. จงเขียนคำบอกอนุศาสน์สำหรับภิกษุหลายรูป เฉพาะอภิญญกิจ ข้อที่ ๓ มีว่าอย่างไร พร้อมทั้งจัดวรรคตอนให้ถูกต้องด้วย ๑
๒. คำบอกอนุศาสน์สำหรับภิกษุหลายรูป เฉพาะอภิญญกิจ ข้อที่ ๓ ว่าดังนี้

อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา สัจจิจจะ ปาโณ ชีวิตา นะ
โวโรเปตัพโพ/ อันตะมะโส กุณณะกิปิลลิกัง อุปาทายะ// โย ภิกขุ
สัจจิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวิตา โวโรเปติ/ อันตะมะโส คัพพะ-
ปาตะนัง อุปาทายะ// อัสสะมะโณ โหติ อะสัักยะปุตติโย//
เสยยะถาปิ นามะ ปุถุสสิลา ทวีธา ภินนา อัมปะฏิสันธิกา โหติ//
เอวะเมวะ ภิกขุ สัจจิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวิตา โวโรเปตวา/
อัสสะมะโณ โหติ อะสัักยะปุตติโย// ตัง โว ยาวะชีวัง
อะกะระณียัง//

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

๑. พระอุปัชฌาย์ หมายความว่าอย่างไร
๒. พระอุปัชฌาย์มีกี่ประเภท อะไรบ้าง
๓. อัญฐุบริหาร มีอะไรบ้าง
๔. วิบัติ ๔ มีอะไรบ้าง
๕. การถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

จะทำได้เมื่อใด

๓. ๑. พระอุปัชฌาย์ หมายความว่า พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งให้
มีหน้าที่เป็นประธานและรับผิดชอบในการให้บรรพชาอุปสมบทตามบท
บัญญัติแห่งกฏมหาเถรสมาคม นี้
๒. พระอุปัชฌาย์มี ๒ ประเภท คือ
 ๑. พระอุปัชฌาย์สามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับ
แต่งตั้งจากเจ้าคณะใหญ่
 ๒. พระอุปัชฌาย์วิสามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับ
แต่งตั้งจากสมเด็จพระสังฆราช

๓. อัฐบริขารมี ๘ อย่าง คือ สังฆาฏิ, อุตตราสงค์, อันตราสก, บาตร, มีดน้อย, เข็ม, ประคตเอน, ผ้ากรองน้ำ ฯ
๔. วิบัติ มี ๔ อย่าง คือ ๑. วัตถุวิบัติ ๒. สีมวิบัติ ๓. ปริวิบัติ ๔. กรรมวาจาวิบัติ
๕. การถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์นั้น จะทำได้ต่อเมื่อพระอุปัชฌาย์ละเมียดจริยาโดยจงใจให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามตามความในข้อ ๑๔
๔. คำขวัญที่ว่า “พระอุปัชฌาย์ดี เป็นศรีพระศาสนา” ในฐานะที่ท่านเป็นพระอุปัชฌาย์ มีหน้าที่คัดคนมาเข้าหมู่เข้าคณะ ขอถามว่า มีคนต้องห้ามประเภทใดบ้าง ที่ท่านห้ามไม่ให้การบรรพชาอุปสมบทโดยเด็ดขาด
๔. ต้องงดเว้นการให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนเหล่านี้ คือ
 ๑. คนทำผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน
 ๒. คนหลบหนีราชการ
 ๓. คนต้องหาในคดีอาญา
 ๔. คนเคยถูกตัดสินจำคุกโดยฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ
 ๕. คนมีโรคติดต่อเป็นที่น่ารังเกียจ เช่น วัณโรคในระยะอันตราย
 ๖. คนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจศาสนาได้
 ๗. คนที่มีเชื้อผู้ชาย
 ๘. อภัพบุคคล ฯ
๕. ความเจริญและความเสื่อมแห่งพระพุทธศาสนา สังฆมณฑลและวัดวาอาราม ขึ้นอยู่กับสงฆ์ ๒ ระดับ ขอทราบว่สงฆ์ ๒ ระดับนั้นคือใคร
๕. ความเจริญและความเสื่อมแห่งพระพุทธศาสนา สังฆมณฑลและวัดวาอาราม ขึ้นอยู่กับสงฆ์ ๒ ระดับ คือ ๑. เจ้าอาวาส ๒. พระอุปัชฌาย์
๖. พระอุปัชฌาย์เมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรแล้ว จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไรต่อไปอีกตามกฎหมายมหาเถรสมาคม

๖. มีหน้าที่ โดยนัยตามที่ท่านกำหนดไว้ในอย่างนี้ (กฎ ๑๗ ข้อที่ ๑๙) คือ
๑. ปกครองสังฆวิหาริก
 ๒. ดูแลสังฆวิหาริก
 ๓. สั่งสอนสังฆวิหาริก
 ๔. ให้การศึกษาแก่สังฆวิหาริก
 ๕. ออกหนังสือสุทธิให้แก่สังฆวิหาริก
 ๖. ควบคุมการย้ายสำนักของสังฆวิหาริกผู้มีพรรษา

ยังไม่พ้น ๕ ๑

๗. อุปสมบทกรรมประกอบด้วยสังฆกรรมมีกี่ประเภท อะไรบ้าง อธิบายพอเข้าใจ ๑

๗. อุปสมบทกรรมประกอบด้วยสังฆกรรม ๓ ประเภท คือ

๑. อปโลกนกรรม คือ เมื่อพระอุปัชฌาย์กล่าวอุปโลกน์เผด็จสงฆ์ เพื่อชักถามอันตรายิภกรรม ตอนนี้เป็น “อปโลกนกรรม” คือกรรมที่ทำการบอกกันในที่ประชุมสงฆ์ ไม่ต้องตั้งญัตติ ไม่ต้องสวดอนุสาวนา

๒. ญัตติกรรม คือ เมื่อพระคู่สวด สวดกรรมวาจาสมมติตนเพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์ก็ดี สวดกรรมวาจาเรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้าหมู่สงฆ์ก็ดี สวดกรรมวาจาสมมติ เพื่อสอบถามอันตรายิภกรรมในท่ามกลางสงฆ์ก็ดี ทั้ง ๓ ตอนนี้เป็น “ญัตติกรรม” คือกรรมอันทำด้วยตั้งญัตติ ไม่ต้องสวดอนุสาวนา

๓. ญัตติจตุตถกรรม คือ เมื่อพระคู่สวด สวดญัตติจตุตถกรรม เพื่อให้อุปสัมปทาเปกข์อุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ตอนนี้เป็น “ญัตติจตุตถกรรม” คือ กรรมอันทำด้วยตั้งญัตติแล้ว สวดอนุสาวนา ๓ หน

๘. ในการฝึกซ้อมบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ มีการกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ไว้อย่างไร ?

๘. มีการกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์
๑. หน้าที่เจ้านาค เช่น การขานนาค
 ๒. หน้าที่พระกรรมวาจาจารย์ เช่น สวดญัตติ อนุสาวนา ได้คล้องแคล้ว เป็นอักษรสมบัติ
 ๓. หน้าที่พระอุปัชฌาย์ คือ สอนนาค สอนกรรมฐาน ให้ผ้า ใหนักนาค บอกรับบิหาร เฝ้ายงสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า “อปโลกน์” และบอก อนุศาสน์
 ๔. สมบัติ คือ วัตถุ สีม่า ปริส กรรมวาจา และวิบัติ ซึ่งตรงกันข้าม
 ๕. อัญฐบิหาร ที่สำคัญขาดไม่ได้
 ๖. การนับอายุอุปสัมปทาเปกข์ และการตั้งนามฉายา ตามวัน เกิด
 ๗. การสวดนาคเดี่ยวหรือหลายนาค ต้องสมมติให้สวด เพื่อ ใให้รู้จักเปลี่ยนวิภักติและการันต์ เฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจา
 ๘. การนับเวลาสำเร็จญัตติจตุตถกรรม และการออกหนังสือ สุธธิ
 ๙. หน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามหนังสือวินัยมุขและกฎหมายเถร สมาคม ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์
๙. พระอุปัชฌาย์มีฉายาว่า ฃมฺมสิริ ใให้อุปสมบทแก่อุปสัมปทาเปกข์ ๓ ท่าน โดยสมมติให้ ชื่อว่า ๑. ฃมฺมจารี ๒. ฃมฺมครุ ๓. ฃมฺมญญ สำเร็จ เรียบร้อยด้วยญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ขอทราบว่
๑. ตั้งแต่ตอนไหน จัดว่เป็นสังฆกรรม
 ๒. ที่ชื่อว่า ญัตติจตุตถกรรมนั้น ได้แก่อะไร
 ๓. สำเร็จภิกษุภาวะในพระพุทธศาสนาตรงไหน จะนับเวลา ตรงไหน
 ๔. จงเขียนคําลงท้ายของญัตติจตุตถกรรมมาดู ๆ

๙. ๑. ตั้งแต่ตอนที่พระคู่สวด สวดสมมติตนเพื่อออกไป
สอนซ่อมอุปสัมปทาเปกข์ข้างนอก จัดเป็นสังฆกรรม เรียกว่า ญัตติกรรม
อุปสัมบันจะอยู่ในหัตถบาตสงฆ์ไม่ได้ ฯ
๒. ได้แก่ กรรมวาจา มีญัตติ ๑ ครั้ง มีอนุสาวนา ๓ ครั้ง ฯ
๓. ได้ภิกขุภาวะและนับเวลาเมื่อสวดจบคำว่า “โส ภาเสยฺย”
ในอนุสาวนาครั้งที่ ๓
๔. อุปสมปนา สงฺเขน/ ฌมฺจารี จ/ ฌมฺครุ จ/ ฌมฺมณฺญ
จ/ อายสฺมตา ฌมฺสรีนา อุปชฺฌาเยน// ขมฺติ/ สงฺขสฺส// ตสฺมา
คุณฺหิ// เอวเมตํ ธารยามิ//
๑๐. ครูโรงเรียนราษฎร์ ๑ ครูโรงเรียนรัฐบาล ๑ พนักงานธนาคาร ๑ ทั้ง ๓
คนนี้ มีศรัทธาประสงค์จะอุปสมบท มีคุณลักษณะเพียบพร้อมทุกอย่าง
แต่ไม่มีใบลาให้อุปสมบทเท่านั้น ท่านเป็นพระอุปัชฌาย์จะอุปสมบทให้
หรือไม่ ? เพราะเหตุไร
๑๐. ครูโรงเรียนราษฎร์ ๑ พนักงานธนาคาร ๑ บวชได้เพราะทั้ง ๒ พวกนี้
มิใช่ ราชภัฏ ส่วนครูโรงเรียนรัฐบาลให้อุปสมบทไม่ได้ เพราะเป็น
ราชภัฏ

ปัญหาและเฉลยในการฝึกซ้อมบวรมพระอุปัชฌาย์ รุ่นที่ ๔๙

ณ ศาลาอบรมสงฆ์ วัดสามพระยา

สอบ วันจันทร์ ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๗

คำสั่ง ข้อ ๑ และข้อ ๒ เป็นข้อบังคับให้ทำ ที่เหลือให้เลือกทำ ๕ ข้อ
เมื่อทำข้อใด ต้องเขียนเลขข้อนั้นลงไปด้วย

๑. นาย ก. เกิดวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๕ มาขออุปสมบทวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗ จะบวชได้หรือไม่ จะมีอายุเต็มเท่าไร จงทำวิธีคิดอายุมาให้ดู จะเป็นแบบบวกหรือลบก็ได้?
๑. อุปสมบทได้ จะมีอายุ ปี เดือน วันเต็ม ในวันอุปสมบท มีวิธีคิดดังนี้

คิดแบบวิธีลบ

วิธีคิด	ปี พ.ศ.	เดือน	วัน
พ.ศ. เดือน วันที่ ปัจจุบันตั้ง	๒๕๕๗	๔	๒๐
พ.ศ. เดือน วันที่ เกิดลบ	๒๕๓๕	๔	๑๐
อายุเต็มได้	๒๒	-	๑๐

คิดแบบวิธีบวก

วิธีคิด	ปี	เดือน	วัน
๑๐ เม.ย. ๓๕ ถึง ๓๑ ธ.ค. ๒๕๓๕	-	๘	๒๐
๑ ม.ค. ๒๕๓๖ ถึง ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๖	๒๑	-	-
๑ ม.ค. ๒๕๕๗ ถึง ๑๐ เม.ย. ๒๕๕๗	-	๓	๒๐
อายุเต็มได้	๒๒		๑๐

๒. จงเขียนคำสมมติตนเพื่อสวดถาอันตราสิกขธรรมในท่ามกลางสงฆ์
แก่อุปสัมปทาเปกข์ ๓ ท่าน คือ ๑. ท่านสมาจารโ ๒. ท่านธมฺมวาที
๓. ท่านธมฺมครุ โดยมีพระติสฺสทตฺต เป็นพระอุปัชฌาย์ ?

๒. คำสมมติตนเพื่อสวดถาอันตราสิกขธรรม

สุณาตุ/ เม ภนฺเต สฺโฆ// อยฺยจ สมาจารโ/ อยฺยจ ธมฺมวาที/
อยฺยจ ธมฺมครุ/ आयस्मितฺติ สฺสทตฺตสฺส อุปสัมปทาเปกฺขา// ยทิ/
สงฺมสฺส ปตฺตกฺกลํ// อหํ/ สมาจารยฺจ/ ธมฺมวาทียฺจ/ ธมฺมครุยฺจ /
อนฺตรายิกเ ธมฺเม ปุจฺเจยฺยํ// ฯ

๓. จงเติมคำในช่องว่างต่อไปนี้

๑. พระอุปัชฌาย์หมายความว่า.....

๒. พระอุปัชฌาย์มีกี่ประเภท.....อะไรบ้าง.....

๓. พระสังฆาธิการจะปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์ต่อเมื่อ.....

๔. พระอุปัชฌาย์มีหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้

เฉพาะ.....และ.....

๕. พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทในวัดใดจะต้อง.....

๓. จงเติมคำในช่องว่างต่อไปนี้

๑. พระอุปัชฌาย์หมายความว่า พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งให้
มีหน้าที่เป็นประธาน และรับผิดชอบในการให้บรรพชาอุปสมบท ตามบท
บัญญัติแห่งกฎหมายตราศรัทธา

๒. พระอุปัชฌาย์มี ๒ ประเภท คือ

๑. พระอุปัชฌาย์สามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับ
แต่งตั้งจากเจ้าคณะใหญ่

๒. พระอุปัชฌาย์วิสามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับ
แต่งตั้งจากสมเด็จพระสังฆราช

๓. พระสังฆาธิการจะปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์ต่อเมื่อ ได้รับ
ตราตั้งพระอุปัชฌาย์แล้ว

๔. พระอุปัชฌาย์มีหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้เฉพาะตนและเฉพาะภายในเขต ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม

๕. พระอุปัชฌาย์จะบวชผู้ใด ต้องได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ห้ามเข้าไปบรรพชาอุปสมบท ในวัดของผู้อื่นโดยมิได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาส ฯ

๔. พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร จะต้องพบและสอบสวนผู้ขอบวชให้ได้คุณลักษณะก่อน ขอทราบคุณลักษณะของผู้บวชมีเท่าไรอะไรบ้าง และเมื่อให้อุปสมบทแก่กุลบุตรแล้วมีหน้าที่อย่างไร ?

๔. คุณลักษณะของผู้บวช มี ๗ คือ

๑. เป็นคนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลหรืออำเภอที่จะบวช และมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม หรือแม้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอื่น แต่เมื่อสอบสวนแล้ว ปรากฏว่า เป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่คนจรจัด

๒. เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดีประพฤติชอบ ไม่มีความประพฤติเสียหาย เช่น ดิตสุราหรือยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

๓. มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยได้

๔. ไม่เป็นผู้มีทักขิวิบัติ

๕. เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษ และมีร่างกายสมบูรณ์ อาจบำเพ็ญสมณกิจได้ ไม่เป็นคนชรา ไร้ความสามารถ หรือทุพพลภาพ หรือพิกลพิการ

๖. มีบริวารครบถ้วนและถูกต้องตามพระวินัย

๗. เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเอง ฯ
เมื่อให้อุปสมบทแก่กุลบุตรแล้วมีหน้าที่ ดังนี้

๑. เอาธุระในการศึกษาของสังฆวิহারิก

๒. สงเคราะห์ด้วยบาตรจีวรและบริวารอย่างอื่น ถ้าของตนไม่มี ก็ชวนช่วยหา

๓. ขวนขวายป้องกัน หรือระงับความเสื่อม ความเสียหาย อันจักมี หรือได้มีแล้วแก่สังฆวิหาริก ดังกล่าวแล้วในกรณีของสังฆวิหาริก

๔. เมื่อสังฆวิหาริกอาพาธ ทำการพยาบาล ๑

๕. ในการอุปสมบทแบบเอหิภิกขุอุปสัมปทา แบบติสรณคมนูปสัมปทา และแบบญัตติจตุตถกรรมวาจา มีใครเป็นใหญ่ และมีใครได้รับการอุปสมบทในแบบนั้นๆ เป็นองค์แรก ?

๕. แบบเอหิภิกขุอุปสัมปทา มีพระพุทธเจ้าเป็นใหญ่
มีพระอัญญาโกณฑัญญะได้รับเป็นองค์แรก
แบบติสรณคมนูปสัมปทา มีพระสาวกผู้ให้อุปสมบทเป็นใหญ่
ผู้ได้รับเป็นองค์แรกไม่ปรากฏว่าเป็นท่านผู้ใด
แบบญัตติจตุตถกรรมวาจา มีพระสงฆ์เป็นใหญ่
มีพระราชาได้รับเป็นองค์แรก ๑

๖. บุคคลผู้ถูกห้ามบรรพชาอุปสมบท ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ มีเท่าไร อะไรบ้าง พระอุปัชฌาย์ให้บรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลต้องห้าม จะต้องได้รับโทษฐานละเมิดจรรยาข้อว่าอย่างไร ?

๖. บุคคลต้องห้ามตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

๑. คนทำผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน
๒. คนหลบหนีราชการ
๓. คนต้องหาในคดีอาญา
๔. คนเคยถูกตัดสินจำคุกโดยฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ
๕. คนถูกห้ามเด็ดขาดทางพระศาสนา
๖. คนมีโรคติดต่อเป็นที่น่ารังเกียจ เช่น วัณโรคในระยะ

อันตราย

๗. คนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจศาสนาได้

พระอุปัชฌาย์ ก. จงใจให้การบรรพชาอุปสมบทแก่คนเหล่านี้ จะต้องได้รับโทษฐานละเมิดจรรยา ข้อว่า “ให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์” ๑

๗. พระอุปัชฌาย์ ก. ทำหน้าที่ให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรในวัดของตนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ยังไม่บอกอนุศาสน์ก่อน รีบไปนั่งพระอุปัชฌาย์ในวัดอื่นอีก ในวันรุ่งขึ้น จึงเรียกพระใหม่นั้นมาบอกอนุศาสน์ ส่วนพระอุปัชฌาย์ ข. ให้อุปสมบทแล้ว ให้คู่สวดบอกอนุศาสน์แทนตน เพราะต้องรีบไปกิจนิมนต์ในที่อื่น ขอลถามว่า พฤติกรรมของพระอุปัชฌาย์ทั้งสองรูปนี้ จะชอบด้วยพระวินัยหรือไม่ จงชี้แจง ?
๘. พฤติกรรมของพระอุปัชฌาย์ ก. ไม่ชอบด้วยพระวินัย ท่านปรับเป็นอาบัติทุกกฏ การบอกอนุศาสน์ต้องกระทำให้เสร็จในวันนั้น คือเมื่อให้การอุปสมบทเสร็จแล้ว รีบบอกอนุศาสน์ติดต่อกันไปเลยทีเดียว จึงจะชอบด้วยพระวินัย ส่วนพฤติกรรมของพระอุปัชฌาย์ ข. ไม่ขัดพระวินัย เพราะไม่ได้มีกำหนดไว้ว่า การบอกอนุศาสน์เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์เท่านั้น แต่หากพระอุปัชฌาย์ จะสงเคราะห์บอกอนุศาสน์เองหลังจากอุปสมบทเสร็จแล้วย่อมเป็นการดี ๑
๙. คำขวัญของพระอุปัชฌาย์ที่รู้จักกันไป มีใจความว่าอย่างไร ๑ และพระอุปัชฌาย์จะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง จึงจะสมกับคำขวัญนั้น ตอบให้มีหลัก ?
๑๐. มีใจความว่า “อุปัชฌาย์ดี เป็นศรีพระศาสนา” พระอุปัชฌาย์ที่จะได้ชื่อว่า เป็นพระอุปัชฌาย์ดีสมตามคำขวัญนั้น คือพระอุปัชฌาย์ที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในจรรยาพระอุปัชฌาย์ ตามกฏมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ คือ
 ๑. พระอุปัชฌาย์ ต้องเอื้อเพื่อ สังวร ประพฤติตามพระธรรมวินัยและกฏหมายอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างอันดีของสังฆวิहारิก
 ๒. พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฏมหาเถรสมาคมนี้

๓. พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง หรือคำแนะนำ
ชี้แจงของพระสังฆาธิการ ผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรม
วินัยและกฎหมายเถรสมาคมนี้

๔. พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง
มิให้บรรพชาอุปสมบทกรรมวิบัติ บกพร่อง ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ฯ

๙. พระอุปัชฌาย์ต้องมีความรู้ความเข้าใจดีในเรื่อง สมบัติและวิบัติ ตาม
หัวข้อฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ ในข้อที่ ๔(๔)
แห่งระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์
(พ.ศ.๒๕๓๗) ขอให้ชี้แจงมาพอได้ใจความ ?

๙. คำว่า “สมบัติ” หมายความว่า ใช้ได้ มี ๔ อย่าง คือ

๑. วัตถุสมบัติ	๒. สีมាสมบัติ
๓. ปริสสมบัติ	๔. กรรมวาจาสมบัติ
- (ญัตติ กับ อนุสาวนา รวมเรียกว่า กรรมวาจา)

คำว่า “วิบัติ” หมายความว่า ใช้ไม่ได้ มี ๔ อย่าง คือ

๑. วัตถุวิบัติ	๒. สีมาวิบัติ
๓. ปริสวิบัติ	๔. กรรมวาจาวิบัติ ฯ

๑๐. ปัจฉิมกาล แห่งอุปสมบทมีกี่ประเภท อะไรบ้าง อธิบายมาพอเข้าใจ ?

๑๐. ปัจฉิมกาล แห่งอุปสมบทมี ๖ ประการ คือ

๑. วัดเงาแดดในทันทีทันใด (ปัจจุบันนี้ใช้นาฬิกา)
๒. บอกประมาณแห่งฤดู คือ บอกเดือน ปีกษ์ และดิถีแห่ง
ฤดู ในบัดนี้ บอกพุทธศักราชด้วย
๓. บอกส่วนแห่งวัน ปัจจุบันนี้ สำเร็จด้วยเวลา นาฬิกาแล้ว
๔. บอกสังคีติ คือ บอกประมวล เช่น สีมาหรืออาวาส
ที่อุปสมบท อุปัชฌาย์ กรรมวาจาจารย์ จำนวนสงฆ์
๕. บอกนิสสัย ๔ คือ บอกทางแสวงหาปัจจัย ๔ พร้อมทั้ง
อติเรกลาภ ข้อนี้ห้ามมิให้บอกก่อนอุปสมบท

๖. บอกอภินิหารกิจ ๔ คือ บอกกิจไม่ควรทำอันเป็นอย่าง
สำคัญที่ทำแล้วจักขาดจากความเป็นสมณะ ภิกษุใหม่ยังไม่รู้ข้อนี้เพียงใด
ห้ามไม่ให้ปล่อยไปไหนตามลำพัง ต้องส่งภิกษุอื่นกำกับไปด้วยเพียงนั้น ฯ

วิธีทำและส่งบัญชีสหฆริกร

บัญชีสหฆริกรเป็นบัญชีแสดงชื่อและรายละเอียดพร้อมทั้งจำนวนของสหฆริกรประจำปี เป็นบัญชีที่จัดทำตามที่มีหาเถรสมาคมกำหนดขึ้น เรียกว่า “บัญชีสหฆริกร” หรือ “บัญชี สว.” โดยจำนวนมี ๓ บัญชี คือ

๑. บัญชีสหฆริกรประจำปี (สว.๑)
๒. บัญชีสหฆริกรของพระอุปัชฌาย์ในจังหวัด (สว.๒)
๓. บัญชีสหฆริกรของพระอุปัชฌาย์ในภาค (สว.๓)

บัญชีแบบ สว.๑ เป็นบัญชีที่พระอุปัชฌาย์เป็นผู้จัดทำขึ้น โดยให้แยกพระภิกษุบัญชีหนึ่ง สามเณรบัญชีหนึ่ง เช่นเดียวกับทะเบียนจัดกรอกรายการต่าง ๆ ตามแบบบัญชีให้สอดคล้องต้องกันกับหลักฐานในใบสมัคร ควรทำ ๓ ชุด เพื่อเก็บเอง ๑ ชุด เจ้าคณะอำเภอเก็บ ๑ ชุด และเจ้าคณะจังหวัดเก็บ ๑ ชุด

ให้พระอุปัชฌาย์จัดส่งตามลำดับถึงเจ้าคณะอำเภอ ก่อนวันสิ้นเดือน ๙ ของปี

เพื่อเจ้าคณะอำเภอจักได้รวบรวม ส่งเจ้าคณะจังหวัด ก่อนวันกลางเดือน ๑๐ ของปี

บัญชีแบบ สว.๒ เป็นบัญชีที่เจ้าคณะจังหวัดจัดนำส่งเจ้าคณะภาค ก่อนวันสิ้นเดือน ๑๐ ของปี

บัญชีแบบ สว.๓ เป็นบัญชีที่เจ้าคณะภาคจัดนำส่งเจ้าคณะใหญ่ ก่อนวันกลางเดือน ๑๑ ของปี

กำหนดการจัดส่งบัญชีสหฆริกร

เอนลันเดือน ๙ พระอุปัชฌาย์และเจ้าคณะตำบล ทำบัญชี สว.๑
ส่งเจ้าคณะอำเภอ

กลางเดือน ๑๐ เจ้าคณะอำเภอรวบรวม สว.๑ ส่งเจ้าคณะจังหวัด

เอนลันเดือน ๑๐ เจ้าคณะจังหวัด ทำ สว.๒ ส่งเจ้าคณะภาค

กลางเดือน ๑๑ เจ้าคณะภาค ทำ สว.๓ ส่งเจ้าคณะใหญ่

ตัวอย่างแบบ สว.๑ ดูหน้าถัดไป
ส่วน สว.๒ และ สว.๓ มิได้แสดงตัวอย่างไว้
เพราะพระอุปัชฌาย์ไม่ต้องใช้
(เว้นแต่เป็นเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะภาคเท่านั้น)

บัญชีทรัพย์สินพระอุปัชฌาย์

นามพระอุปัชฌาย์..... วัด.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 นำส่งวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ที่	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล	อายุ	บรรพชา-อุปสมบท			สังกัดอยู่		อาชีพนเดิม	หมายเหตุ
					ว/ศ/ปี	วัด	อำเภอ	จังหวัด	วัด		

(ลงนาม).....พระอุปัชฌาย์

(ลงนาม).....เจ้าคณะตำบล

(ลงนาม).....เจ้าคณะอำเภอ

หมายเหตุ : "พระภิกษุสามเณรให้ทำบัญชีแยกกัน"

เอกสารอ้างอิง

ใช้ประกอบในหนังสือคู่มือพระอุปัชฌาย์

๑. วินัยมุข เล่ม ๑-๒-๓
ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
๒. บาลีไวยากรณ์
ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
๓. อุปสมบทวิธีและระเบียบทำวัตรสวดมนต์ ของวัดเบญจมบพิตร
๔. วิธีบรรพชาอุปสมบท เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช
(ปุ่น ปุณณสิริมหเถระ) ทรงตรวจชำระ
๕. คู่มือบวชนาค ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
เรียบเรียง โดย นายวิจิตร สมบัติสมบูรณ์
๖. คู่มือบรรพชาอุปสมบท เรียบเรียง โดย นายเริง อรรถวิบูลย์
๗. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
รวบรวม โดย นายสุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ
๘. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕
รวบรวม โดย นายสุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ
๙. เอกสารประกอบการบรรยายถวายเป็นความรู้
ในการฝึกซ้อมบวชหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์
ศาลาอบรมสงฆ์วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
๑๐. แดงการณคณะสงฆ์

พิมพ์ที่

บริษัท สำนักพิมพ์ สื่อตะวัน จำกัด

E-mail : suetawanprinting@gmail.com Website : www.publishing.suetawan.com

โทรศัพท์ ๐-๒๙๖๔-๘๔๘๔ โทรสาร ๐-๒๙๖๔-๘๓๘๔

ประธานฯ : ๐๘๑-๔๙๔-๖๘๕๖ ผู้จัดการ : ๐๘๗-๓๓๑-๖๔๕๙

อุบิษณายัตติ เป็นศรีพระศาสนา